

Oláh István

A virágmindenség fényképe

Válogatott versek

A kötetet a szerző fotói illusztrálják

Válogatta és szerkesztette: Cseke Gábor

2010

Tartalom

Álom a csodalúdról (1971)

BOMLÁS

JAKUTFÖLD

ÁSATÁS

BALLADA

FEHÉREN ÉLNI

GROTESZK

EGYSZERŰ VERS

A FA

KISVÁROS

GYARMAT

KIÜZETÉS AZ ÉDENKERTBŐL

NAGYAPÓ HALDOKLIK

KAGYLÓTEMETŐ

Gazdátlan tenger (1974)

PSZICHOANALÍZIS

KRUMPLI-ANYA

1. Kultikus szobor

2. Újsághír

3. Útinapló

4. Végül: Krumpli-anya

CSÍKI ÉJSZAKA

A SÓ VIRÁGA

Kőkert (1977)

GYARAPODÁS

IDŐ

MONOTON

PILLANATKÉP HÁTTÉRBE CHAGALL-LAL

SZÁZADELŐ

PINCÉK

FÁT VÁG

AZ UTOLSÓ BOLYGÓ

INDIÁN MESE

**A FAL
HÚSZ TÖREDÉK A TÁVOLSÁGOKRÓL
FARKASLAKI ŐSZBEN
ERKÉLY KETTŐ
HELYZET
VALAHOL**

Sötétkamra (1980)

**KÉPROMBOLÓK
VÁLTOZÁSOK
SKOLASZTIKA
A TÜKÖR
ÉLETEM PÉNZEI
SÖTÉTKAMRA**

(Portré ellenfényben)

(Dagerrotip)

**CSILLAGTALAN ÉG
GYERMEKRAJZ
TAR NÉGYSZÖGÖN
A MONDAT MÁSIK FELE
A TORONYÓR KIÁLTÁSA
KERENGŐ
EMLÉKE LÓNAK, LOVASNAK
KÁJONI
EGY SZÁL HEGEDŰVEL
A MARS KÉT HOLDJA
AZ ÜSTÖKÖS KÖZELEDÉSE
„MEGTARTÓ FÖLD”
IDŐTLEN HULLÁMVERÉSBEN**

A második északon (1983)

**TENGERPARTI FORGATÓKÖNYV
GÉPZONGORA
ÉGETÉSEK
PÁNSÍP
SZÉLKIRÁLY
MAJÁLIS
1900 A NAIV FESTŐK MODORÁBAN
HADAK ÚTJA (Vázlat a Harcosokhoz)**

HARCOSOK
BERNÁDY GYÖRGY LITÁNIÁJA
TELEKI SAMU AZ UTAZÓ
A KARAVÁN
KÉPESÚJSÁG
VOLT AZ A KERT IS
MONDD HOGY MÉGSEM
A RÉGI HÁZ
CSOKONAI
A ZENÉLŐ ANGYAL
ÉNEKES MADARAK
LOGIKÁK
MÁSODIK ROUSSEAU
KIÁLLÍTÁSOM KÉPEI
A FÉMEK EMLÉKEZETE
TEREMTÉS
BÚVÁRHARANG
A PADLÁSON EGY SZÉLKAKAS...
MÍTOSZ
PALACKPOSTA
AZ ÉSZAKI SARK FELFEDEZÉSE
ELÉGIA HALLGATÓ SOKADALOMMAL
ADY CSÍKSZENTMÁRTONBAN
DARUTÉRKÉP
FELHŐORGONA
AZ ÉSZAKNYUGATI ÁTJÁRÓ
1785 MÁRCIUSA SZÉKELYUDVARHELYEN
FÜGGÖNY
HOLDRAJÁRÓ

A virágmindenség fényképe (1999)

DENEVÉR
SENKI
KALLIGRAM
EMLÉK, NEVEDDEL
PROGNÓZIS
SZOBROK ÁRNYÉKA, FÉNYE
AZ ÖNMAGÁVAL OSZTHATÓ SZÁM
SZINTE
A TÁVFUTÓ

AKÖZBEN MIKÖZBEN
A MAROSVÁSÁRHELYI KONCERT
FUTURUM
JELEK
BULVÁR
ÉS HAZAMEGYÜNK ÉS LEFEKSZÜNK
OLAJNYOMATOK
KAKUKK
A VIRÁGMINDENSÉG FÉNYKÉPE
MINT A VILLAMOS
HÁNYADSZOR MÁR: AZ ERDŐ
MAROSSZÉKI TÁNCOK
AMA GELLÉRT SZOLGÁLÓLÁNYA
NAPFOLTOK
MIÉRT AKARSZ
A BEFALAZÁS BALLADÁJA
AZ A SZÉL
A SÉTA
RODOSTÓ
STRAND
HOL A PARTTALANNAK MÉLYÉN
VISSZHANGOK
VAN ÚGY
DALLAMOK
VÁZARAJZ
TÜKRÉVEL A DÉL
NÉVNAPOK
GYIMES
CSAK A SZÓT
DIVATOK
HOLT TENGER
FALVÉDŐ
A FORDÍTÓGÉP
KÖNYV, TOLL, ÓRA
MENEDÉK
A HEGY
FEJLŐDÉSTAN
ÁRON PÜSPÖK NÉPI LEGENDÁRIUMÁBÓL

AZ ARANYSZARVAS ÖBÖL

1. Nézzétek, az ott
2. Parampapam
3. Európé elrablása
4. Füllencs, Rézorr, Egyszem
5. Címerek, parafrázisok

ÉN MÁR CSAK

A PÁRNA

CSERÉPLOVAG

NULLA KILOMÉTERKŐ

GYANÚ SE

Kötetbe nem sorolt versek

KERENGŐ

„MONDD, MIT ÉRLEL”

HIDEG ELÉGIA

FELHŐJÁTÉK

EZ NEM ÁBEL

FEHÉR FÖLD, KAOLIN

PÁRHUZAMOS ÜTKÖZETEK

SZERELMES HARCTÉRI LEVELEK

*

Függelék (kritikák, recenziók)

Lászlóffy Aladár: EGYSZER CSAK ITT VAN...

Szávai Géza: TÁJAK, ÁLLOMÁSOK, KÉPZELET

Szőcs István: KORSZERŰSÉG ÉS KÖLTŐI DIVAT (részletek)

Szász János: A KÖLTŐ HANGJA

Mózes Attila: TÖREDÉKEK HANGULATI EGYSÉGE

Mózes Attila: „...CINKOSA, ÉS LELEPLEZŐJE ...”

**Bogdán László: JELENTÉS A KÖLTŐRŐL, AMINT ÉPPEN
REPÜLNI AKAR**

Györffi Kálmán: MODERN-E A „MODERN”?

Álom a csodalúdról (1971)

BOMLÁS

A csillagok a Skorpió körül gyülekeznek,
kihűlnek az anyák kályhácska-mellei.
A horizonton vagy a legmagányosabb,
legtávolabb az égtől.
Mitssem sejtő házak állnak
a rókaléptek hurokjában,
baromfiólak között is a rókaléptek rózsái.
Megbomlik a kapocs az érzés
és a kifejezés között,
az emberek arcán óriási kérdés –
bár semmi kérdeznivalójuk.

JAKUTFÖLD

Akárcsak Jakutföld,
a város messzi egem.
Itt minden tenyér bütykös pillér,
minden ablak medveszem.
Magányom nyúlik testtelen,
dülön-bokron át kísér,
ösvénnyé apadó utamon
szívem mögöttem döngicsél.

És zöldtaréjos fák alatt,
hűvösben repednek szavak.
Szerelmes szólásom még ép,
holnap cserepekre szakad,
s bárhogy akarnád, utol mégse ér
a törmeléktől sebes gondolat.

ÁSATÁS

egy darab ezüst
súlya 12,4 gramm (lehet valamivel több)
körirat IMP CAESAR
a hátlaapon trófea
és EGYPT
a bőségszaru pénzbeni kifejezője
egy denarius
valójában a fáraók arany maszkja
és az áspis Kleopátra szíve fölött
ha bronz lenne
hamarabb megette volna az idő
és nagyon csorba feliratból
következtetnénk kié volt
ez az áspis mellű
ami összefogja a szerelemtől
széthasadó mellet
és nem csaphatja zálogba a férfi
s készakarva sem veszítheti el
az asszony
súlya nincs
csak időtlensége
fájdalom
beváltható újabb fájdalomra

BALLADA

Már ez így van:
a lány utolsót ölt a terítőn
és férjhez megy, mert kérik.

A férfi rádiót hallgat,
lehalkítja.
Lábujjhegyen az ajtóig megy,
kinyitja,
hívják,
elmegy valahova.
Már ez így van:
a szél a legerősebb homokvárat lerontja,
szalmaszál és gaz költözik a toronyra,
s a kisfiú világgá indul keresni a várat.
Üzenete? Anyóka kertjében fekete,
földre hullt madarat találnak.

FEHÉREN ÉLNI

A galambtolvajt nem foghatták meg.
Üldözői elől galambbá változott,
ellopta a szél.

Jár, jár,
szellős útján ameddig jár,
ismerős utcák fölött
és lopott galambokból
épített háza fölött.
Magot vet elébe felesége,
hurkot vet neki kisleány.
Ha álmodik,
jó puskával nagy madárra
újbol lesen áll,
s nagybegyű hímekeket tanít
gerjedő nőstények befogására.

És újbol csak sír
ha az idő reggellé fényesíti szárnyait.
Madárként újra a levegőbe dobja,
s a sötétig, galamb-álmait.
Sír, mert névtelen jóakarók
tálja búzával konokul újratelik,
s hogy hasztalan akarja levetni
gönceit,

ártatlannak vélt tollait,
amiket bemocskolhat a pihenés is,
kiolthat a sötét.

*

Úgy él mégis a fehérség az emberben,
hogy a szüzességgel,
az örök dolgokkal
és a békével rokonul.
Szelíden a látó szemekig érve
pupilla köré zománcnak vonul.
Oly kemény mégis e fehérség az emberben,
hogy maga is keményedik tőle,
hajnalig magának világítva
lesz a társtalanság őre,
mindig a másiknak világítva
lesz az ártatlanság őre.

GROTESZK

Éva anyámnak

A kutyát a gazda
esténként megkötötte,
(ugassa meg azt, akit rossznak hisz).
Egyszer a lánc elszakadt.
De mit kezdjen egy addig fogva tartott kutya
a szabadsággal?
Bevakkantott egy fiatal szuka
a kerítésen.
Elment vele.
Az éj tücsökkel, akáccal dugig tele.
S az árokparton a felszegen
akarták egymást félszegen.
Együtt voltak hajnalig.
Aztán aludt egyet.
Álmában a kutyaparadicsomban loholt,
beszélt az istennel is,
akinek hátán, akárcsak neki
két nagy barna folt volt.

EGYSZERŰ VERS

Kapu előtt öreganyók
nyögdécselve tesznek-vesznek.
Morcos-zsémbes öreganyók
seszín szemmel téged lesnek.

A seprű megáll nyűtt kezükben,
öreganyók elmerengnek,
s nedvesedő szemmel nézik
vonalát szép fenekednek.

És ha szidsz, mert lompos vagyok,
bánod már, hogy pártom fogtad,
önmagukba néznek anyók
s szép ősz fejük mellre horgad.

A FA

Ugyanaz a fa,
ahova minden lányt kísértem.
Rovátkáit folyton újraszabja
az idő.

Simogasd meg a fát –
mondom, és ujjaidból kicsöppen
a simogatás,
hálás a fa.

Tagadj le,
és elkerülnek a repedések,
más lányokhoz kötnek
a szerelem egyre kerekébb évgyűrűi.

KISVÁROS

Hivatali kávék
hivatali lányok
hivatali hagymák
matiné és gitáregyüttesek
hivatali lábfájások
– tudja ott fenn lakom a harmadik emeleten –
s mert hivatalból éjjel fölszakad az álom
(sarokba vetett kenderzsákom)
sehogysem jósolhatom meg
mit jelent az álomban látott nyúl
ami valaha szerencsét hozott
de most olyan gyorsan szaladt
hog reggelre elfeledtem.

GYARMAT

nagy hólyagokat vet a város
fölkunkorodik mint a szalonnabőr
egy pillanatra új szoba repül a házra
megnyugszik hazatérő nagy madár
idegenek már nincsenek
mi van hát
hanyatt vágódik az idő
kihevült földön botladozik
egy üres gyerekkocsi

KIÜZETÉS AZ ÉDENKERTBŐL

Íme hát kijöttünk a megjegecesedett édenkertből.
Útravalónak kaptuk a földet.
Elvesztítettünk valami kertet
az almákkal
és a kísértés kígyójával,
(dehát úgylis minden megjegecesedett).

Ezt a kék földet kaptuk cserébe
s hogy kék, csak onnan tudom,
mert készakarva haraptam a félelmes tudás
gyümölcsébe.

És eljött a kiűzetés órája,
és valami angyalok mindent lefoglaltak:
Éva lánykori képét,
a családi zsebórát, ami pedig
fiúról fiúra szállt, de most már
nem örökli senki.
Azért csináltam egy írást,
mi maradt.
Kéz: fogni,
szem: hogy lássak,
a nemzés képessége,
hajlam a testi bűnökre,
(az erényre),
a föltalálás lehetősége –

Elfáradtatok fiúk,
nincs lift a huszadik
századig
s a fáradtság is apáról fiúra száll
mint egy társadalmi örökség, bár
idáig családi ereklyéket, sőt
egész családokat koboztak el –
a lényeg: mégis felértünk a huszadik emeletre.

A kíméletlenségnek is néha csodaszép virágai nyílnak.

Ó, bunkó alakú rózsza,
szirma korbács ólma,
hullása szótagolt félelem –

NAGYAPÓ HALDOKLIK

Nagyapó haldoklik.
Az ágy lábánál ülök,
és hallgatnám, ha mondana valamit,

egy utolsót bár a világról.
A fiókban gyertya,
nemsokára sercegni fog,
és hamar hűlő könnyeit ontva
kötelező módon az üdvért lobog.

Haldoklik nagyapó,
a teste bogos karó,
amire felfutott a láz.
S a haldoklók törvénye szerint
ledobta magáról mind
fölös izom-gönceit.
Akár futva elhagyott ház,
olyan póre így.

Nagyapó,
akinek holnap kidobják kenőcseit,
ingétől óvakodnak a rokonok –
fejed fölött esőtől tarka mennyezet forog.
És jeltelen életed fölött
már nincs erőd,
hogyan megállítsd ezt a forgó kriptatetőt.

Mint a dunyha a melegben
lódulsz már, s a sötétbe érve
a számtalan sok pihe fölött
két kartonvirág baktat a sötétbe.

KAGYLÓTEMETŐ

A tengerparton egy szögletet szerettem,
árnyék barnult.
A homály homokon lengett, mint egy inga.
Balkéznél
kagylóhéj-raktár hevert.
Kagylótemető – mondtad,
lapok, miket örökké nyitva tart immár
a homok,
és fogságban a húsevő idő.

Most eszembe jut
hangtalan szád mozdulása,
balomon temető,
ó, szófaló idő –

Gazdátlan tenger (1974)

(A borítólap Baász Imre munkája)

PSZICHOANALÍZIS

Ez az ismerős ez az ismerős konyhája a csetepatéknak
amikor az ellenőrzőt úgy cipeltem haza
mint valami kölöncöt
Aztán kattant a kapu jó időre megint be voltam zárva
a padláson régi frankfurti képes újságok és
egy cimbalom
Utóbbit harminc évvel korábban hozta a gólya mint
engem jócskán lehangolódott
De átlagos hallású lévén nem sokat adtam a
barokk összhangzattanra
Utána nevettem a padlás
matrózablakán kikémlelve
A jámborok azt hitték fenn szellemjárás van bár
kevés fantáziával gondolhatták volna
csak egy ércpók működik rendületlen
fémhálóját szövi a cserepek alatt

S tényleg másodszor ijedtem meg nagyon
mindkettőnél nagybátyám volt a ludas ki most
visszért és furunkulust gyógyít bölcs töprengéssel
de akkor még orvostanhallgató volt s föllopta
Yorick koponyáját a padlásra
Este Hamlet a színész jobb híján
kisebb disznótöknek szavalt
Hú létra nélkül értem a földre
A legelső ijesztés színtere pedig
a másik véglet
a pince volt
akkor is jól megcsinálta a trükköt a gázálarccal

Én negyvennégy áprilisában születtem
néhány hónapig még volt okom félni
Maga volt a két lábon járó háború
zöld pofával üveges szemmel
Szóval hogy belekotrok csupasz kézzel hamujába a
gyerekkornak
megéget még egy-egy esemény történet
más csak jelzések képében riaszt
ismét más akkor bukik ki a mélyrétegekből
amikor elalszom s álmodnom szebbet kellene

Aztán emlékszem ahogyan rájöttem a Bolygók nemére
Mars haragos férfi sisakosan alszik
s megféltettem Vénuszt tőle a Nöstény-Bolygót
Azóta kiábrándultam
egy Daumier-rajz szerint Vénusz hórihorgas
és a mellei lógnak
Marstól se félek sisakja ékeesebb mint férfiassága
csak szánakoztam
Bár elismerem hatalmas
tőlem és mindenkitől független törvények
gondozzák a világmindenség egyensúlyát
csak csínján parancsolják a különbnél külön
égitesteknek
és ráhagyják számvetés nélkül az előre
fedezze fel
nemét és az ellenkező nemet

a vonzást mi támad mindenkor
Különböző monogramokat mik
jelentését már csak én tudom s tán
az aranyműves ki pecsétgyűrűkhöz szoktatta
szemét
mondani most nincs nagy kedvem
romantikátlan történelmi méccsel szívemben
állítom volt ez is
a kezdőbetűk pedig más-más utcákkal történésekkel
helyzetekkel és hangulatokkal keverednek
Belőlem vétettek énbelém
szállnak alá menthetetlen

Aztán még arra is emlékszem
egyszer nagyon gazdátlanak éreztem magam
Akkor ment el egy fiú
a szomszédból a Baragánra
Nagyszerű nyár volt a lehető legjobb
Az illető szakmája szerint mezőgépész
egy másik mester a brassói traktorgyárban
A barátom marós lett keményebb helyen
tanulta hogy s mint kell művészkedni
a fémmel

Én esténként a könyveket bújtam imponált
a szomorúság filozófiája
majd félretettem mondván ez nálam gyökértelen
S tényleg szokásom volt az öröm bár nem ajánlottam
gátlástalanul mindent az embereknek mint egy
boldog konzervcímke
Tűnődtem is szem rizst a nyelvemmel tologatva
Honnan
Mit
Merre
Miért
Hogyan
S még egy tucat dolgon egy részük
megfejtettem azt hiszem legalábbis
Darab elfogyott parányi életemből

Végül lehet zártnak tűnik
ez a sors ilyenkor
éjszaka
amikor alszik az asszony a két gyerek
a világ egyik fele
a másik fél ébren levőinek pedig
egyéb dolguk semhogy percig is gondoljanak rám

Nyitott nagyon nyitott
Legközelebbi minek helye van az Ady
halotti maszkja a nagy ajkú a hunyt szemű
a szem alatt a gipsz fehér szarkaláibaival
mert egyszer eltörött mintegy nyomatékosítva
a biztosan közelítő halált
S itt a város az aluvó
a spóros jégpalotával
Itt az ország
erre az álmára is tisztelettel nyit ajtót
a reggel

Még csak annyit hogy költő vagyok
s hogy most éjjeli fél kettő

KRUMPLI-ANYA

1. Kultikus szobor

Ahogy agyagba mintázta az Emberős
anyánk a Nőstény lényegét ami szerint
legfontosabb a megmaradásban az
ölelni való test hátul óriás alma hatalmas
ágyék ami fölött a kétpúpú hegy
a két csúcson két pirosan világló gleccser
se lábfej se szépen mintázott boka
a talp se hagy embernyomot a porban
a fej parányi arcnak szemnek
szerepe nincs az ölelésben
Ahogy a pusztá lényegre egyszerűsített a szobrász
a megmaradás titkán tűnődve

hasonlóképp formálta Krumpli-anya is
önnön testét
túlméretezve a Boldogság idomait
pompás törzset mellet formált
osztódni való boldog testet formált
magának
Hogy lehet parányi bibircsók-fejben
arctalan fejben ekkora okosság

2. Újsághír

Palota földből cifrátlan
megzendülnek a kóró harsonái
a fészkekben komor krumpli-ütegek
hallik a tisztelet bummogása
Krumpli-anya ledőlt kicsit
a vánkost indák tartják föld alatti szél
békén hagyja
osztódni nem tud a bizonyosság nélkül
hogy csend van és földmeleg
s hogy csodát keresve
zarándokútra indultak a kolorádóbogarak

Merre az a Szentföld minden ujjal mutatja
Feljött a korcsmárosok napja fogadók
éjszakája
a bűnbánás pénzbe kerül pengő sárga-fekete
barázdás páncél kerül a szegre
hadi zálog
Szóval hamuszín csuhák békéje virradt
és a reggel

Krumpli-anya délutánja
új az eddiginél hatásosabb fegyver
vigyáz nyugalmára
Nem kétséges
valami műtrágya

3. Útinapló

Kelt a tizenhatodik század második felében
Szeretőm Drake admirális esetleg
Hawkins rabszolgakereskedő társaságában
Solanin nevű mérges cselédem
és huszonöt százalékos keményítőtartalmam
biztonságában

Ó ez az eseménytelen tenger
ez az utazás
Szépfüű-Drake vagy ki tudja
a lompos dzsigoló Hawkins társaságában
Úgy van Fő-fő Nösténységem
volt a lépvessző megragadtak
a gyönyörű madárcák
Szerelmeteskedni testemmel
nem lehet büntetlen
büntetlen se az igaz
Én a tied te az enyém mondtuk
s csak később az ásó meg a kapa egyelőre
megteszi a nagyharang
Maradj békében indiánhangú Újvilág
Nehézkes szeretők parasztok várnak
igaz viszolygással
Egy-két éhínség hozzám kergeti őket
micsoda szerelem lesz az
föld alatti
s hogy zajongnak majd a szomszédos temetőben
sovány kenyéren éhkoppon elpatkolt
tisztas elődök
Európa szegényjánosai akik unokáit
a nász újabb fogásaira tanítom buzgalommal
Selyem-rendet érdememért

Drake mester ismeri a rumot
pardon lehet Hawkins mindkettő
az ölelést
Ki ismeri mohóságom
s hogy türelmetlenségem

az osztódni akarás
Óvilág be kevés vagy félvilág
kapásan kopogjatok
éjjel-nappal

Azért hogy üdv új hazám
Solanin kérem csillapítsa mérgét

4. Végül: Krumpli-anya

Krumpli-anyának teljesen mindegy
osztódni ki veti
De nem annak ki számítja milyen a verem
s hogy mennyire teli
Sem a földnek hogy hol az a verem
enni kinek ad
s ha fukaron mér mintha bölcsességet
sose mélyen
a felszín alatt
mi még e világhoz tart ásónyomra
hej be csenevész a gyökerek bokra
idénre még mi telik

Vajon mekkora a csend prémes sátra
Mert kié a sátor nem lehet nagyobb
Valahol most fenn láthatatlan
tavasszal térdnél a fehér csillagok

Ők is mozognak szélre észrevétlen pályán
akkor is csendben itt semmi nem henyél
Bár a gúnyos csűrök oldalán már
déli napon hevül a kapaél

Kit szólít a nem látványos végrehajtás
Aki fejet hajt a nagy villogásnak
ha a vértelen bánat ideje jő el
s valami furcsa aratás ideje támad

Behódol a föld az első vágás előtt
úgy enged mint halott ruhájának korca
És átféherlik az ígéret
fehérét a kapa most már bontja

megállás nélkül mert ez a törvény
s bakacsinvirágú törpe
Krumpli-anya hogy megmaradjon
egyre lennebb húzódik a földbe

CSÍKI ÉJSZAKA

Töredékek

Fehérben feketében
ezek itt a hegyek
A fokozatosság törvénye szerint
még előbb a Nagylaji dombja
éjszakát tör fontolgtván
szépen világítva
Nem almafa
Karácsonyfa télifa
édes cicomás
Gyümölcstelen

Melegebb vidékre költöztek
a gyümölcsfák
madarak terepszín zöldben

Szökevény út

Az egy olajfa cserépben nődögél
levelét ha támad elhajítja
Kontinens egy darabja a szobában
Nap Meztelen lányok Capri

Az út mondom szépen megszökik
Egyetlen bizonyosságunk
a vasút

Fagytól fehér kisdedet
az egy köldökzsinór köti kifelé

A sínek asszociációi
Ez a sín pár
kettős hajsza
Brillantín
Guillotine
Július tizennegyedik napja
Puszták nyak
a test koronája
Népharag
A fej a kosárban
alma
Faragjunk a Bastille alapkövéből
emléket
mandzsettagombokat

Támad a szél elöl
Támad a lelkiismeret
marad

Július tizennegyedik
a leglangyosabb téli nap

Nagyköpenyű esők havak

Vasút ez csak visszatérés
Gazdátlan immár mint József Attila
egy még távolabbi valóságos csillagról

Homálytalan éj szokás szerint
eseménytelen
a T. Cím akárki csak épp menjen el
az ablak előtt
Zajtörő Munkás Táncmester
Akárhogyan
három ponttal jelölik
Zöld gyertya ég tiszteletére
reggelig

Kutya vakkant a holdra
Kútba veder esik
a csak néha csengő-bongó
széntelen
fénytelen éj

Csíki éjszaka

Osztódástalan világvégi fagy
a Ráktérítő alatt
Merre vagy égtájtalan Európa
Szimbólum

Az ablakon bevilágít a hó
Villanytalan számtanlecke
1 fal 2
a 3.
és 4

Hideg szobából kinézve a világra
Nap órája Hold órája kitelt
Órátlan pillantva a puszta hora
Csíkvidék törvénye a fehérség

A SÓ VIRÁGA

milyen tavasz is lesz ember
kihajt a só virága egyszer
felhozza maga-növesztő szárát
a sós bor
a sós datolya áldását
a szerelmes dido máglyáját
s a ravasz ökörbőröket
azokkal foglalt egykor földet
egyszóval az egész megsózott karthágót

tebenned bíztunk elejétől
szívem hozzád emelem buzgalomban
mégis a város
nyakig a sóban

kihajt hát a só virága is
fellobogtatja töviseit
valakik látják bóbitáját
bibéjét kristályos koronáját
csontos buzogányát porzóját
akkor megmutatja szemérmét
akik akarják csak nézzék
akkor a felmutatás óráján

ez egy boldog konzul a kapukon belül
minduntalan
díszes fegyveréhez nyúl

a sóhoz
való igaz a város ellenállt a szakállasok
a csupaszképűek ostromának
a sárkánygyíkok és minden csoda
ostromának
őrizte magát mint egy vidéki szűz
karthágót a só győzte le végképp
az áldás a feloldozás és a halál
ritmikusan összeépített mozdulatai
a só szertartása
az áldozati oltár és egyben
áldozat
a város felé fordított arccal

uram
mi
igazából
egy
szokványosabb
halálért
rimánkodtunk
ha már nem pályázhattuk meg tartósan
békénk

sem halhatatlanságunk
s ha vagyunk sem azért
hogy ránk járjanak a kecskék
kérjék a sóbálvánnyá vált öröket
márpedig őket beeresszék
milyen vendégszerető a város
lót is a kezét nyújtja tessék
nem is baj hogy a fogadásnál
csak sőt adnak a kenyeret
felejtették

lót anyácska a hajdani vétekért
most megtépjük szépen melleden az inget
kristályos emlőid verjük szakadatlan
mondván egyszer megérsz a teljes bocsánatra
nem szodoma a karthágói
idegenforgalom közepén
négy égtájnak fordított négy orcáddal
te nagy emberi kíváncsiság
sóba mintázott szobra
csípőd a só virága körbefonja
nemde látni akartad a pusztuló várost
aztán mi is szerre kikémleltünk
pupilládon
rezervátum
fehér
csak szabadnapos lenne végre a konzuli kéz
mert mi is emberek vagyunk a fehér észrevétlen
befogta szemöldökünk hátunkra
hull
észrevétlen görbülünk megkérdőjelezni
az egyszerit
hogy kíváncsik voltunk egyáltalán
a halódó városra
időtlenne
romlott utcáira
s hogy milyen amikor már csak dániában
bűzlik valami
másutt a halálnak
fehér illattalansága

minden eltéve sóban az örökkévalóságnak
nem csapdos létünk értelme se a
képzelet
uszonya merev
fehér pernyével meghintett
örök és mozdulatlan hering

adj történelmi ernyőt fejünk fölé
védjen a só történelmi hullásától

mondjatok egy nekrológot a fehér városért
szemet le nem véve az utak keresztjéről
hallgassátok mert hallgatni rossz
az újabb fehér városok csendjét
az értelmetlen csendet anvers-ben
vagy nagaszakiban
vagy a lélek mélyében süketen s tudattalan
búvó anvers-kettőben meg saját-nagaszakiban

fehér pernye szitál szakadatlan karthágói
ereszeket építünk sorvadnak helyettünk is a fák
micsoda idő klepszidra-testünk méri
hogy s meddig működik még a virág

Kőkert (1977)

(A könyv fedőlapját Cseke Tamás tervezte)

GYARAPODÁS

Szarvasok kerülgetik az egyhúrú utakat, hangvilla-agancsuk még nem pendül, patájuk nem dobol a csontkemény földön. Csak hangolnak a fák, lennebb a jegenyék, itt fenn a királyi hegyen a fenyők készülődnek sűrű muzsikára. Elgabalyodott a tél valamerre, változatlan türelemmel jönne ide is. Havát még nem érezni, csak hidegét. Mi jól tudjuk, kell a muzsika, mert ünnep lesz nemsokára. Ha egyszer vetettünk, és kikelt a gabona, szárba szökkent, melegében az áldott napnak kalászt eresztett, tömör csövet a kukorica, a bölcsek lengő szakállával, huncut-kék bogyókat a szőlő, legjobbat az újévi bornak. Ünnep lesz nemsokára, és sok kenyér kell és sok bor, sokszor kell koccintanunk, és utána falni egyet, mert mi sokszor akarjuk mondani, derék volt ez az év, keményen dolgoztunk, van is látszata hát. Most aztán nem hiába, hogy újabb évgyűrűvel vastagodott a fa az udvaron.

IDŐ

A homokóra észrevétlen
a Marosba az Oltba rejtve
Egymástól háttal elszakadva
nővérke húgocska a maga útján

Mit sem zavarja ez a homokórát
A megosztottság nem gyorsítja
nem lassítja a dolgok születését
s múlását

Pont annyi idős vagyok
amennyi lennék ötezer méter
tengerszínti magasságban
vagy egy gátakkal védett
lapályos kiránduláson

MONOTON

Amikor egy csütörtök délután
fölriadt hideg nyugalmból a gazda
hogymint hopp kitört a meleg
jóformán végig se gondolta
máris nyárvége volt
a házban megint fűteni kellett
begyűjtani a nagy gondolkodásoknak
tükörcépük jégvirág
az ablakon

PILLANATKÉP, HÁTTÉRBEN CHAGALLAL

A muzsik pompásan szeli az eget.
Kezében sétapálca.
Alul: borjúfő hegedűt legelget.
Érdekes, füle van,
és nincs szárnya.

Kékké simul az ég,
hegedűvé.
S a muzsik már messzi
muzsikában repül.
Valaki a földön baktat utána,
ő se maradjon teljesen egyedül.

Angyal zuhan pilleként a fénybe,
a pogromon, igazak riadalmán.
Kék nagyapó úszik bele az éjbe,
aranyfesték üt ki a halottak haján.

SZÁZADELŐ

Játsszunk most kicsit némafilmet
Te puffos ruhába öltözől,
s a haláli csendben nyírt gyepen
átesünk viccből az öntözőn.

Aztán üldöznek látványosan.
És: nagysám, e tortának mi az ára?
Kérdezed a sarkon hangtalan,
mond a nő is, bár dísz a szája.

No, mire jó a némafilmben,
ne fáradj, ne mondd, ez a torta;
a szabály alól nincs kivétel,
krémes lesz a szomszéd orra.

S ha megorrol, mert olyan fajta,
mondjuk, ő halivúd-rossza,
jobbra cselez és balra suhint,
pirulásával csattan az orca.

Zárjuk most egy napihírrrel,
újság üvölthet némafilmben:
csendes katasztrófa, ez a sikk,
elsüllyedt a Titanic.

PINCÉK

A pincékben tej alszik és mindig holnapra
még azelőtt lépcsők visznek
bölcs következetességgel
a száraz melegbe
Egérnek macskának helye nincs ellenben
belenyugvással fúródik a murok a homokba
Fokhagyma fehér szakállá ereszkedik
s ott a másnaposság orvossága is a fejes káposzta
szegletkő alatt puhul sós lét
okossága kereng
ide hordja egész értelmét a föld a pincékbe
tölgyfaajtó méteres fal biztonsága mögé
a jámbor félhomály polcaira
ahol zsineg méri a hurka hosszát
változatlan csalafintasággal de
a gazda javára

Mesterséges föld méhe mindenik pince
a szükséges kincsekkel

Ház alteste kíváncsú

FÁT VÁG

Nagy leölt tyúkot temettek
az országút alá
két pikkelyes lába csak közről
látszik fának

Valaki jön biztos a tettes
visszatér a dulakodás színhelyére
eltüntetni a nyomokat

Fejszét vesz elő

AZ UTOLSÓ BOLYGÓ

A Holdről kutya ugatott a Földre
az éj közepén.
Nem hallottuk, mert bura volt
szegénynek a fején.
S mert bura volt fején, nincs más
magyarázat, ebek, ebtulajdonosok:
holnap megnyílik a kutyakiállítás.

A Naprendszer középső bolygóján,
az ötödfelediken
egy tűzhányó tüzet kezdett hányni.
Baráti program szerint híd lesz
a szilárd láva,
amin össze lehet járni.
Persze, a kozmikus közszolgáltatás
idejében gondolt a Göncölszekérre.
De (így volt, mióta a világ) gyalog megy,
akinek nincs pénze.

A legutolsó bolygón olyan hideg van,
mint tíz a köbön Szibériában.
Ott már csak egy jégpalotára telik,
és sok rumra a kevés teában.

INDIÁN MESE

A nihorák üvöltöttek félelmükben,
akár a vadállatok.
A navahók örömeükben ordítottak.

Melyik az erősebb?

Eddig nem tudtam,
hogy szívem két féltékéből áll:
van egy nihora-
meg egy navahó-fele.

Melyik hát az erősebb?

Így kerültek
mellesleg
az indiánok
Magdeburgba.

A FAL

Azt álmodtam,
hogy álmodtam.
És a második álmomban
megálmodtam a harmadikat,
a harmadikban a negyediket,
a negyedikben az ötödiket,
az ötödikben a hatodikat.
Így gyűrűzik tovább az álom
reggelig.

Olyan ez,
mint amikor verset írok
arról, hogy verset írok.
És a második versben
megírom a harmadikat,
a harmadikban a negyediket,
a negyedikben az ötödiket,
és így tovább,
hogy az utolsó vers
már nem is vers.
Ahogy igazából
az utolsó álom se álom.

Egy téglafal mögül
ismeretlen folyó hangját hallom,
a vízét.

Most még nem tudok átmenni.
Az innenső oldalon
virraszt egy emberöltő nagyságú
kakas.

HÚSZ TÖREDÉK A TÁVOLSÁGOKRÓL

1. valami történt tán másik végén a világnak
reggel fél nyolc után történt valami
kedvetlen vagyok

2. lám bejárta a bejárhatót
s gyorsabban hervadt el mint
a tahiti örömkoszorú

3. párizsig tart a légikisasszony mosolya
korondtól pálpatakáig hosszút imádkozik
a gazda

4. ide
oda
amoda
hova
hova
bárhova

5. kedves utasok elnézést kérünk
műszaki hiba folytán nem
az északi sarkon
hanem új-zélandon szállunk le

6. látod a jéghegyet s rajta
az anyátlan medvefiút
tízezer méter magasságból

kérdezem magától ez a négyszögű
tényleg jégkocka a poharamban

7. papa jó lenne egy zsebtengeralattjáró
úgy kívánja a fantáziám

8. legújabb hír szerint
a gyászos emlékű titanicot
miután nagyjából kitatarozzák
egy fő- és három segédhajtóművel
beindítják a föld–hold távon
előjegyzünk előítéletek nélkül

9. ó földem ha majd messzi időben
néped messziről néz vissza rád

10. költözz közelebb vagy ötszáz méterrel
most pont ötszáz méterre laksz tőlem

11. mérje valami a távolságot
amikor mi ketten öleljük egymást

12. ó milyen messze tartasz magadtól
rokokó hölgyem s főleg e krinolin

13. komolyabban hé igenis van távolság
például a bögös és én az kettő vagyok

14. (reklámtabletta)
utazni ha kedve támad
otthonmaradással ne védekezzék
kedve úgyis legyőzi
mosolygó fegyverével
porráontva védelmét
s otthonát

15. ki kopog mi kopog
távolsági holló
engedd be engedd be
idő gyorspostáját

16. álmomban a marson jártam

17. közelebb
még közelebb az emberekhez

18. ti is jöhettek közelebb még még
lehetett volna jobban is
de már kattant a fényképezőgép

19. olykor elérhetetlenül messze
a jégpálya-negyedtől ahol lakom
a jégpálya-negyed

20. az egyik parton sulammit
a másikon te vagy kezedben virággal

FARKASLAKI ŐSZBEN

1. Úttalan őszben indultunk, esős szeptemberben, épp csak a házakat, a kicsi életüket élő gazdaságokat nem mosta egybe. Akkor hát ki lát költői fogást a kijelentésben? Tényleg úttalan ez az ősz.

2. Megérzéseink olyan csodálatosak, mint a hír. S vegyük úgy, olvasásakor máris készülődünk, belső parancsra, a vér és a gondolat ösztökélésére.

3. Megérkezés váltott járatokkal. A polgári aszfaltot kővel pitykézett útra, aztán ösvényre cserélve már a bogárhátú dombon álltunk; a szeptemberi föld párájának gomolygásában gyásszal bevont sütőkemence nő ki a dombon. Fehér az arc-takaró, a véges kanyargókkal áttört szemfedő, fehér a toros kenyér.

4. A dombon áll Ábel, ajka összezárt, keze összezárt, élete lezárt. S még ketten állnak a dombon, ők a Szervátiuszok. Korosabbik mester, Szervátiusz Jenő, lépünk át kicsit a dombról barátságosabb szeptemberbe. Egy sétatéri padon üldögélünk tehát Marosvásárhelyen, és fűtőzve beszélgetünk, garabonciás-hídon sétálunk Kolozsvárig, Udvarhelyre, és az időből óraütésekkel kikalapált karfán áthajolva lepillantunk Kalotaszegre, a Hargitára, szaporázunk Farkaslaka felé.

5. Figyelmeztető ujj ez a délután: lám, a csillagmértvű történés.

(farkaslaki őszben)

ma egy egész csillagot tálalnak vacsorára
szaladj utána asszony ki a kamarába

sovány liszten ó ez a fakanál-szántás
világgá futott a farkaslaki rántás

elfutott hát ízeinkkel a világba
mint annyiszor akkor is tág amerikába

pedig nem volt tág az ígéret földje
vissza is jött itt van most mindörökre

jégtörő tamási áron sok mindenre-érvünk
ahogy éltünk eddig mondd hogy jobban éljünk

holnap meg azután és a gyermekekben
nyelvünk erősítsük általad a tettben

s persze magunk itt a farkaslaki őszben
mondd hallgatjuk vagyunk egyre többen

ERKÉLY KETTŐ

Hogy teleraktam volna
ezt az erkélyt először virággal
muskátli futóka meggyás
harmadik emeleti égövön megterem

És szórna magot lassú szélbe el
mintha mezőn tenné csak ott
persze
erősebb az ördögszekér meg a kankalin
egyáltalán
erősebbek a pusztá törvényei

Finom virág piros lelkes
csak épp harmadik emeleti
küli idejét terem
magához hasonló fiú- és leánynövényt

Sorsa idekötné immár
széltől kímélve nagy esőktől
s itt szálasodna öregségben
akarja vagy nem
ki kérdezi

HELYZET

Egy kő van a ház közepén iránytű
moha mutatja merre az északi szoba

Másik oldal a déli meleg
hogyan tudnak csármálni napestig a gyerekek

A rolót felcsapva széttépve babákat
kóc folyik megdöglött a ló és a
majom

Az északi szobában olykor hull a hó
a mennyezeten világol a sarkcsillag
tisztá

VALAHOL

Valahol most épp egy tó csillog,
s az se baj, hogy nem láthatom.

Valahol most éppen tél van.
Hidegét-havát nem vállalom.

Valahol szinte helyettem él egy költő,
vagy egy északi akárki (micsoda dolog),

vagy egy délszaki tengerész, akinek vállán
kicsi álmosképű majom kuporog.

Valahol most megindul egy konflis,
inasa kamasz, gazdája este.

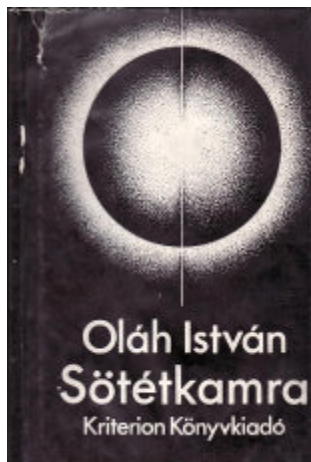
Milyen lovak húzzák őket
az ostopattintásra lesve –

valahol most egy kép fut, egy domb.
Ki tudja, miért menekül el?

Valahol elhamvadt a gyerekkori nádas,
síppal, dobbal, nádihegedűvel.

Sötétkamra (1980)

(A borítólap Mérei András munkája)

KÉPROMBOLÓK

Az arc megrepedt hajó Sírjába süpped
sugaras szilánkot vet még egyszer a kép
Tárgyilagos harmadik te nézd szemünket
áldozatét és bakóét Közös sötét

Lásd leszámol az arctalan
mindennel minek arca van
hasad hasadó képeken
ezer vértanú vértelen

Érezzük hatalmas arcát a földnek
A világ mégis ép A képek törnek

VÁLTOZÁSOK

Régen írtam erdőt örök tobozokkal.
Térdig írtam az avart, derékig a hűvösséget,
számig a csendet, legfelül
a láthatatlan elhúzó madarakat.

A kép oly idegen most, hogy nem hiszem.
Valószerűbb egy szekrény, egy asztal, egy ágy
a medvebarlang bejáratánál.
Egy sárgaréz vízcsap a hegyoldalban.
Egy géphajtotta Niagara a patak-
mederben.
Egy rádió a dombtetőn.
Egy kakukkos óra az ágon.

Minden korábbi látványt elfeledtem.
Rengeteg zöld kulcsát elvesztettem,
Reszel lakatos vasból.

SKOLASZTIKA

A két párhuzamos közül melyik a tökéletesebb?
Alusznak-e a hatalmas angyalok?
Hány szférát láthatnak meg a látók,
hányat észlelnek biztosan a vakok?

Teremthet olyan követ a Teremtő,
amit fölemelni maga sem képes?
És visszaszáll majd az a borda
Ádámba valamikor? Nem mellékes.

Mert akkor volt, nincs Éva. A túlélő
hazabaktat, és halálra váltan
simogatja a könnyű kabátkát –
ottfeledték az előszobában.

A TÜKÖR

Fogyóban a megszokott tárgyak?
Tágul a lakás, terem gyérül?
Napról napra szegényedem?
Mint az ujjam maradok végül?

Ott egy frottír virított előbb!
Most semmit se látni a tükörben!
Lebegővé változott a világ!
Minden áttetsző fölöttem, mögöttem!

Bezúzom a kietlen üveget.
Villogó foncsorát hagyom nőni.
Borostyán zár így holt bogarat,
Arcunk s a mozdulatot ahogy őrzi.

ÉLETEM PÉNZEI

Aranydukát, aranydukát,
ne halványulj, édes napom,
sapkát lengetve kértelek,
világolj kék boltozaton.

Ezüsttallér, ezüsttallér,
csurgó fényed utamra árad,
dühöng, dühöng a fehér izzás,
megméretnek fények, az árnyak.

Bronzgaras, bronzgaras,
pörög majd lassulón az égen,
szép a szemnek, kéznek könnyű,
életem láncán az érem.

Obulus, obulus,
mindenkori révpénz.
Lobbanó napom, hűtelen,
elteszi a révész.

SÖTÉTKAMRA

(Portré ellenfényben)

filmre papírra fövenyre
ki kéri hogy írjak arcot
ki esküszik hogy csalhatatlan
s hogy felismeri azt a rajzot

Ha percek alatt el is készül
mi változás megy bennem végbe
lobos dühöm ha átrajzolom
bocsánatos szelídségbe

Szaporázom egyre messzebb
megtörtént dolgok árnyékából
tűnődöm mégis mi hiányzik
nap se lángol csak világol

Mögém esik s az ellenfényben
mi már elkészült azt is nézem
megvillanok ím a képen
Európa lófejében

(Dagerrotip)

Esik, aztán már lassan darára vált.
Évszak évszakra hull az arcon.
Kezdődik pufók alkonyattal,
mindenek zárja egy téli reggel.

Miért pergamenszerű ez a hó?
A kezdet fehérsége miért sárgul?
Hogy költözhetett a Holdba
ez a rátarti pusztá?
Mikor dermedt meg ez az ironikus táj?

CSILLAGTALAN ÉG

A nyugalom tűnő egyensúlyát állja
a barbiturát századom nagy csodája

akár tudósi boly ha süllyed Velence
buzdul a kémia lelkeket megmentse

a hajás kutyától éget okker lángja
a romló prédát gyémánt karommal várja

kék boszorka jő időtlenül lebegve
bűne az én bűnöm telik rajtam kedve

bújnék anyaölbe mint ha retteg gyermek
repszik a képek zománcát a szemnek

lobogózza a láz a testet a vékony
bőrön kiüt az alvilági salétrom

ez van s még a félsz éjnyi sötét íven
hirtelen megáll nem ver többet szívem

és mi addig vörös vér volt lesz piros jég
bolygóm kipörögsz belőlem fekete ég

marad hogy gyönyörű pályád így kihamvad
fiadon mutatod éltető hatalmad

ölő erőd amellyel emberi törvény
s ember nem bír a világ alá dőlven

kóbor poétád legyek komor
vers vasaiban vívó kóbor

GYERMEKRAJZ

Néhány mértani alapigazság
a látvány igazsága. A számártövis,
a bürök, a vadszeder köreiben
a ház jele. A méhesé. A madarak
párhuzamosokat követve
a végtelenben találkoznak.
Felhőtől földig legrövidebb út
az esőcseppé. Egyenes vonalban,
nem emberi gyorsasággal tűnik el
a nappali fény.

Pont, vonal, téglalap, kör,
háromszög, négyszög, ötszög.
Másként a táj nem lakható.

S ha mégis: a jobb kar
pálcika,
a bal kar pálcika,
a lábak pálcikák,
a törzs henger.

A fej pedig,
a fej csak egy pont,
s mert kicsi volt –
elfogyott.

TAR NÉGYSZÖGÖN

Fanyar humora van a kertnek,
csíp a retek.
Piros lámpáskáit, Istenem,
jéggel verted.

A spenót varázsszőnyege is
most elrepül.
Kacsait elhányja a borsó,
úgy menekül.

Tar négyszögön járkált eleget,
elfáradt magában a gyermek,
mint a pusztában bolyongó szó,
egy szál igéje szerelemnek.

A MONDAT MÁSIK FELE

A csatos cipő a sarokban a libéria a fogason
Már távirat se kell pohár víz a tálcán
Nincs jelenés mégis előállok
S hogy nem vasderes paripák repítenek hanem
a gőz a benzin vagy a villanyáram
egyremegy

Állomási óra áll a megafon néma
A vasutas egy másik csillagon
A síneket rabul ejtette a folyondár

Maradsz még egy fél mondatra telik
Amit ki tudja folytatunk egyáltalán

bár lehet
minden egymáshoz való bölcsességünk
abba a ki nem mondott
abba a másik fél mondatba költözött

A TORONYŐR KIÁLTÁSA

Ki ülne fel a világ tetejére
Mert jó lenne egy toronyőr mondjuk
a Himaláján
Aki esténként a lámpaoltáskor
szertekiáltaná a négy égtáj felé
nincs semmi semmi baj emberek
jó álmot költöztessen szemetek
kapuját ki-ki jól bezárja
ügyeljen kikapós asszonyára
kandúrt fenyítő papucsára
oltsátok el a ház tüzeit
ellen sehol nem közelít
a bírság három garas
korhelykedni ha tilalmas

S az emberiség valóban elaludna
a különben természetes időeltérésre
és a greenwichi éjfélnél
gyarló mindenhatóságára se gondolva
míg álma fölött az őr
hegycsúcsról hegycsúcsra lépeget

De mikor elégelné meg valaki
hogy folyvást az unalomig ismert
szöveget hallja

KERENGŐ

Mint az évszakok, úgy ismétlem magam.
Éppenséggel mire vártatok?
Tavasza nyár, nyárra ősz jön,
kurtulnak-nőnek a nappalok.

Kerengő húsén társam a gondolat,
egyre inkább, hogy koppannak a léptek.
Kristályszerkezetéig lebontják
a szívveréssel rokon ismétlések.

De itt mindig csak tél hull a télre.
Az idő szikráztatóan kovás.
Az acél sarkamon tövig vásik –
kerengésem: egyhelyben-topogás?

Puritán hidegek – ha nem egyéb –
siettetik az embert egyre.
Megölnek minden szóvirágot,
a törvényre tanítják, fegyelemre.

EMLÉKE LÓNAK, LOVASNAK

Zöld hold a fenyves, karéjában
égő csillag az a ló.
Pernyéje kéken visszalebben,
lónak, lovasnak takaró.

Amikor az utolsó bogig
elkészül a takaró,
utolsót lobban lovasával,
lábán hal meg az a ló.

Amit még ledönteni képes,
meg-megfuvintja a szél.
Hamvában is a lovasszobor
csak olyan, mint aki él.

Ügetés omló mozdulatban,
épp csak ebben hogyha él,
paripa, vitéz, fenyves, zöld hold,
egybesimogat a szél.

KÁJONI

A kristályok súpja láthatatlan;
ásványi fúga, szervetlen felhő,
város alatt kötött alakzatban
a ház cementgyökeréig felnő.

Orgonaszóló, sóhajtás, visszhang,
amihez hangszer illik vagy a száj,
bóbita cében, ó szoprán-pitypang,
minden hangokból felépül a táj.

EGY SZÁL HEGEDŰVEL

Lovagom, lobogóm,
szűz havon, ropogón,
kicsi Svájcba, kicsi Svájcba,
disznótorra, nagymosásba,

csak ide, nem oda,
amoda, sehova,
fejedet asszonyi ölbe,
vigadozni nyakra-főre,

ondolált vitézem,
takaros kiskutyám,
zsenge csöcsön illik,
nőstényi bőrdudán,

hol a szita képe,
szőre a kezemben,
úgy nyerít, odavan,
ló farkából szedtem,

dús fekete füvet,
kit szabad csak úrnak,
fő-fő szítaszövő
Szitáskeresztúrnak –

barátim, vitézim,
hát kitelt a virtus?
Cammogjunk asztalhoz,
lesz bor, kenyér, friss hús.

A MARS KÉT HOLDJA

Egy biciklis jön a magas levegőégből,
alighanem futár.
Hajolnak a fejek, mint a mák gubói,
zörögnek lábainál.

Kötélen futott le a világúrból,
mi hírrel, kinek?
Ruhájából gomolyban dől a
Plútón túli hideg.

Tűz ég így húsba fekélyesen,
és a hírnöki kép –
egyre mondja mondatlanul
a Mars holdjainak nevét.

AZ ÜSTÖKÖS KÖZELEDÉSE

Földre guruló Göncöl, nem egyéb,
földre roskadó betlehemi jászol.
Keleten elhamvad nagy csendben a nap,
nyugaton újfent aranyban lángol.

Az ajtó megnyílik, a szél kivág,
a tisztaszobába visszaúsznak a holtak,
foszforlétra növekszik az égig,
a kézzel-lábbal kapaszkodóknak.

Júlia szép leány megy fölfelé rajta,
csalja, csalogatja fodor fehér bárány,
Korond fölött baljósan vesztegelve,
körmével tartván az üstököst a pályán.

„MEGTARTÓ FÖLD”

A külső táj vad villámlás észak felől
mennykőből torlasz magasodik elrekeszti a völgyet
Rókák medvék bucskáznak a hegyről lezuhognak
a gúla tetején szarvas felhőt karcos agancsa

Nagyidő országlik most hűlő melegbe hág
acélkék arcával Medárd galóca védelmezője
barmot és gyümölcsöt gyilkoló bandita
ura a kergeségnek és a susulykának

Használok ennek a tájnak írván romlásait
ki kell tépnem innen a homlok mögül
mert nyugodni nem hagy se felindulnom
ki nem mondható hangulattal besugároz

Miért mondtátok e földet megtartónak
hiúság múltán ki ismétli egyre
Ami hang itt van az a kőé
ahogy ráhull a feszes idegekre

IDŐTLEN HULLÁMVERÉSBEN

Feltámadtak az antik vázákra festett vizek
Kifutott a tenger Odüsszeusz hajója alól
orrával fövenybe fúródott a Rézköpenyű
épp a szirének szigete előtt
Mit keresek itt
halott vészben baljós nyugalomban
szünni nem akaró hullámvész innenső partján
a habok a sugarak mértánán tűnődve
Hisz boldog vagyok hogy nem születtem görögnek
s ők is boldogok hogy annak mondhatják maguk
E víz mozgalmas rajzát büszke lendületét
az ő arcuk és nyelvük mutatja leginkább
Barbár lennék ki gondolkodni is tud

Ember kinek nyelve
egyformán cinkosa és leleplezője
Két hangot mondok most barátom A hosszú
ő-t és az ű-t Máris tudod ki vagyok
mi szél vetett egymás mellé minket
ebben az időtlen hullámverésben

A második északon (1983)

(A borítólapon Mérei András munkája)

TENGERPARTI FORGATÓKÖNYV

Csak a kenőcsök szelleme lebeg a vizek felett
egyetlen analógiaként a világ teremtéséhez
Csak a tevék változtak felhővé sívó homokon
Vízzel töltekeznek a holdnál ez már a dagály

A történetek nem valószínűek nem valószínűeknek
Valahol a kettő határán végbemennek
Végigmennek e függő senkiföldjén Vagy mint pengeélen
a mutatóvanyosok látszólag egyforma sorozata

Homok víz kagylók homok víz kagylók homok
szokásos déli op-art Közepében nő és férfi
Egyikük szeme mögött galamb aranyos tollú
A másikéban a földtörténet hulló-monstrumokkal

És mint egy petárda dörögve robban az idő
minden korok celluloid emlékezete
A tömegben valaki most Gavril Princip
s egy osztrák hivatalnokpár épp konfliktus bérrel

Egy asszonyosság egy berlini intézetben lakik
amelynek névadója maga első Vilmos
Ám Wassermann az igazgató és ez fontosabb
Kapcsolatuk morganatikus olykor frenetikus

Mozgolódás az emlékezet Marne-rétegében
szeptember második hetére meleg várható
s az esők nagy ellentámadása Utána
befagy a front De most még és már június van

A férfi tán porosz az asszony csak szép
nyakukban nikkeltábla névvel Inkább számmal
Fogd be a szemem finom kezeddél
villámnál is gyorsabb az azonosítás

Másutt úgy ülnek hogy tartásuk testük
a búr háborúra muszáj-emlékeztető
amott hatalmas nagyítólencse alatt
egy boszorkány lángol s egy keresztes lovag

Az ég kék és az üstökös egyre késik
szászok Hastingsnél a normannokra várnak
Vas-maszkjaik fölött a legyőzetés tapétája
selyemmel varrt írás ISTI MIRANT STELLA

Szólalnak szépen harsonák Itt a szakállas csillag
A férfi-üstökös megrakva moszatokkal
Partnak settenkedik egy hullám Halhatatlan
s viszi viszi a prédát e bak-Európét

Az innenső parton már csak egy hintó marad
a fejedelem és négy fia mint egy faliképen
Aztán a látvány mézszínű levegővé foszlik
és minden áthömpölyög halni a szemközti partra

A vizek s az idő képi labirintusában
elsistereg a fonál Égő selyemzsinór
Törökül törökül hügy körülük hüzü
Hogy kerülök haza Hogy kerülök haza

GÉPZONGORA

A művészt megették a vadak
ha esznek vadak művészt még valahol
Pár kesztyű meg egy sötétkalap
egy szegfű vagy egy tubarózsacsokor

la

lala

lalalala

lalalalalalalala

lalalalalalalalalalalala

A színen tán még ennyi se látszik
csak géptrilláival a gépzongora
A műélvezet valószínű oka
élvezni amint senki nem játszik

ÉGETÉSEK

A tűz és az indulat felkiáltójelei
az indulattalan földről felkiáltók
télbe kirekesztett jelei
a vadaknak vadul égő lángok

Valahol fát égetnek Valahol
tömjént Valahol
könyveket
Egy eretnek
tisztul az égnek valahol

Mindegy mit szólsz Hogy máris hideg van
vagy hogy a Föld mégis mozog
Egy pillanat és halmozzák a máglyát
Mert tényleg hideg van
vagy mert inkvizitorok

PÁNSÍP

Pán az úr Pán a pán
Esőverte paripán

Úgy poroszkál Fapénzt talál
Akkor nem Pán Akkor már Pál

Egykoronást egykrajcárost
Méla hentest víg kocsmárost

És Isonzót és Piavét
Hol futva mérték a kávé

És futva mértek minden mást
Pán- s Pál-mód boldogulást

Pálom marad megyen Pán
Esőverte paripán
Sípja takarja a szám

SZÉLKIRÁLY

Ahol szél a szél a szél
ott a dél a dél a dél
Szélkirály és délkirály
telt orcával meg ne állj

Maradjon a tündöklés
tündöklésen ott a rés
Szélkirálynak visszajáró
hiába a lepkeháló

Ej ha megjön a deli
csendünk is lefejezi
delet nem hoz csak szelet
bújjunk össze emberek

Aki erős óvjon házat
aki gyenge vonjon várat
Aki semmilyen ha támad
sírjon ríjon szélkirálynak

MAJÁLIS

Kosárkában vekni sonka galoppozunk olda-
lazva hoppla hoppla hopp
Kimegyünk a domboldalra lovagolva jobbra-
balra hoppla hoppla hopp
Beugratunk a Marosba ki az Oltra ej he-
veske el Hevesre mint Hevesen Marci
mint a sarki Mancsi ügetve úszva
hopp

Kokszolhatatlan
vagy iksszel Koxolhatatlan
mint egy azték démon neve
pedig csak egy ló

Eljött a Tandem Napja
nagyapa ó nagyapa
amit ott őrzöl
a nagymama térdsebe
s egy pipacsos rét mellől
told ki a tandemet
emlékezetedből

Az erdő természetes barokk
arányos mint egy orgona Barokk
a tisztás tízezer éves Végül
a társaság Szinyei Merse után

Ezek a tündöklő asszonyok
Ezek a tündöklő férfiak
Ez a tündöklő majális
Ez a tündöklő egyszer volt táj

A kamaszos megdicsőülések
gyertyán- s tölgykoszorújával

Az erdő természetes stílusalansága
aránya ellen-barokk Orgonátlan
A tisztás tisztátalan S ugyan
honnan ez a társaság

Ezek az elmondhatatlan asszonyok
Ezek az elmondhatatlan férfiak
Ez a tavaszi paródia
Ez a táj mindig mindörökké

A Költészet Kertje Valaki Homéroszt
mondja Másik Rilkével fűbe temetkezik
Kikong Apollinaire lőtt fából Csuda dolgot
mímel Villon Eldől Radnóti törzse Ady
a Bois-ból skandálja az avert Lorca
fája Guernica-fa az Attilaé világ-fa a Majakovszkijé Mauser-fa
Balassi Csokonai Vörösmarty
Bolygó-fája E gyúlt csillag
zuhan-zuhan a Herkules-csillagképbe

A vers több szempontból is számon-
tartott vegetáció
Zöld rezervátum

Gyík sárkánygyík repülő hüllő
kétéltű alakú fák
Embert beszédet verset
megelőző korokból
rezzenéstelen

Időtlen idők teremtményei
a semmivel águkon

És most a föld s az erdő történelmének
újabb fejezete
vas azbeszt
műanyag a táj
S a vas azbeszt
műanyag táj irodalma
a szerkezet a teherbírás
a rugalmasság
a sugárelnyelő képesség
képleteinek irodalma

Az írás felelőssége pedig
egyetlen egyenlettel mérhető

Kosárkában vekni sonka
A Koxolhatatlan nevű démon
Nagymama családalapító térdsebe

Egy genealogikus tandem
Zöld mezőben zöld erdőben arany betűkkel
MAJÁLIS
Lefelé fordított címerpajzs
Megfejtethetlen

1900 A NAIV FESTŐK MODORÁBAN

Üldögél rózsaszín párocska
eltalpalt máris egy órácska
Fölöttük óra ütője óra
kakukk vagy pásztor pásztoróra

Ha a Mont Blanc csúcsa hátul
férfikézben gyopáros toll
Ha netán a Monte Rosa
Róza rózsaként világol

Némi ezüstkورونا a zsebben
tűnő sramlize salvarsan
Doktor Phosphor önre gondol
bukott Évára bukott Ádám

Ez itt merénylője a násznak
pimasz ó álszent ó talányos
De mint minden jobb festményen
a háttér most is zöld vagy rácsos

Örömben ül Gondban a világ
még nem tudja mit hozott a hajnal
Föld Föld drága úri bölcső
Minotaurusz születik Angyal

HADAK ÚTJA

(Vázlat a Harcosokhoz)

Véres kagylókürt a világháborúból
a lenyúzott aranygyapjú egy bunkerben
Az őrmesteren kutyából párolt kölni
Zsinegen alászáll egy szárnyas lótetem

A hadak a havak váltogatják egymást
a nap fényében poloskás félistenek
Árnyék árnyékában a megszabadultak
mert aki meghal azonmód hazamehet

Így masíroz estétől éjszakától
hisz hazaengedték Lebeg lebeg a front
Kaputól kapuig vén Európában
Haza csak haza Ami nincs és nem is volt

HARCOSOK

A föld széleitől a földabrosz közepéig
a délkörök a hosszúsági körök Ariadne-fonalával
a hátizsákban kőlapok Kőbe préselve
muskátli vagy rezeda Rozmaring

Átvonulás a mindenütt egyforma világon
lassú szakadatlan mint maga az élet
óceán tengerre sekélyesedik Végül a mész-
kőszirtekben meglátod a puhatestűek hüvelyét

A földtörténet hadai kövülnek végső rendbe
amott a hegysor öldöklő katapult
Szemben halálos sebbel hadi gálya
Ujabb csipkézett csúcs már Róma vagy Bizánc

És a hurkok a térképek Egy dárda A lovak
a váll-lap a puska a csónakok
a turbán a csákó A rejtjeles üzenetek
Egy tábori levél Mind kővé váltan

Átlőtt szó az átlőtt hanglemezen
a hangokban neszez tobzódik a huszadik század
golyóként vagy csak emlékként bolyong a húsban
többmilliós osztódással a világ országútjain

Az öregek egy-egy ottfelajtott hang Isonzónál
öblösségükkel mint a trombita betelnek
Sisak alakú kupola koponyatető alakú jel
bejárata fölött égő majom C I R C U S

Csillag- s jövővizsgáló Csillagflitteres
Egy pukkedlítő elefánt cilindrből cédulát húz
A bolygók kétezerig kikövetkeztetett mozgása
s a Bolygó házirendje Ez aztán a horoszkóp

Utána ki-ki hazájába hazamegy
flintája pipa mellett a szegen
Idők szegénylegényei A frontanekdotákra
ezredszer is felkacag a család

Azok az olaszul kimondhatatlan idők
Azok a spanyolul kimondhatatlan idők
Azok a németül kimondhatatlan idők

Azok a ----- kimondhatatlan idők
Azok az idők
idők
idők

Idő

Azok az

A humanizmus befonva vasakkal
ellen-vasakban az ellen-humanizmus
Bőrünk alatt a vért Üldögélünk
nehéz tisztának maradni Nehéz

Ki lát idillt a megdicsőülésben
Ki cserélte ki mellünk Ez tépett márvány
Ki másolta le arcunk Ez tépett bronz
Ki mintázta szívünk tépett aranyba

Vassá kővé válni Milyen történelem
Vas- és kőtalapzaton Ez a történelem
Hogy mozdulunk Milyen szelek fújják
az ember az emberség kő- és vaslobogóját

BERNÁDY GYÖRGY LITÁNIÁJA

Székely Jánosnak

1 ő tudta ő tudta ő
ó tudta ó tudta ó
marék földnek marék fűnek
vásárát marosnak
vásáros helyét levegőnek
ő tudta marosvásárhelyét mindennek

cifra orgonának
jácintpalotának
kinek az az útja
égig nőjön újra

2 itt nyugszik ama bernády
(ki) nem győzte népét kivárni

3 novum forum sicularum
sicularum forum novum
novum sicularum forum
forum sicularum novum

4 ez a város olyan város
törökországgal határos
vártemploma egy torony
szemközt meg a héttorony
aranyszarv a maroson
török szultán arra megy
előljárónk volna egy
fénylik mint a templom gombja
kicsi város ő nagy gondja
mondja erre kurtán-furcsán
arra járó török szultán
mondja erre mondja egyre
bernády a kebelemre
vasárnapi annabálon
lányom fele királyságom
néked magamat ajánlom

mesélte egy kálomista
muzsikálta nátyi miska

5 ház vigassággal
somostető sommal
vihorászó széllel
szőlős boros trébely

holott vigasztal
el nem marasztal
némi malaszttal
meg is nyugosztal

6 jános apja farkas
farkas fia jános
a városé volt bolyai
nem bolyaié a város

víz muzsikál dínomdánom
a főtéri vizesbálon
bodor kútja vizes zene
születésre szerelemre

7 kutya	oszlop-	tőle
hideg	főnek	messze
aszfalt-	tartó-	kedvem
meleg	kőnek	szegve
séta-	ím a	tila-
tér	gond	lom
vásár-	vásár-	vásár-
helyen	helyen	helyen
ide-	én vol-	vásár-
oda	tam csak	helyem
tengőd-	a bo-	síratom
tél	lond	

8 az örök fény
s az örök fény városa
a villany és a gázművek találománya

9 <i>turbina</i>	<i>városháza</i>	<i>bulevárd</i>
<i>vízvezeték</i>	<i>gáz</i>	<i>tükörterem</i>
<i>klinika</i>	<i>térzene</i>	<i>promenád</i>
<i>szerpentin</i>	<i>édeslyuk</i>	<i>édesverem</i>
<i>köteles utca</i>		<i>bolyai utca</i>
<i>kazinczy utca</i>		<i>tolnai utca</i>
<i>szántó utca</i>	<i>vető utca</i>	<i>arató utca</i>

életünk ocsútlan tiszta búza
tővig tarolt éden akad ki leélje
behordom ahogy van papírfehér térre

10 valami valami
egy deszkasörényes valami áll
valami fakó-szerű a kapunál
hogy bemehessen arra vár
tölgy patájával kapál
áll és vár a kapunál
valami valami
trójai égből lezuhant
valami tűzrőlpattant
valami tűzrevaló
valami faló

11 violapalánk el is dől a szélben
megöl nem egyéb szecessziós szégyen

12 édes város ha hét záros
a szépségben be magányos
menedékem váras város
rontásnak elejét veszi,

ki ereje növekvőben
növekedik nagy erőben
bennem alattam fölöttem
virgáccsal sokszor gyötörten

szóljon az ő dicséreti

TELEKI SAMU AZ UTAZÓ

Öltél meg macskát mert nagybeteg
Lőttél kakadut tigris bálnát
Megszalasztott a kafferkirály
Ráztál meg már villamos ráját

Hajadból hurkot keselyűnek
Pintyőnek csíznek vetettél
Birkóztál dühös vízilóval
Farkassal ha megjött a tél

Noé nagy bárkája kikötött
Valahol sötét Afrikában
És elszabadult a sok állat
És szaporodott zabált Nyár van

A Teleki-vulkán tetején
Búrkalapos szobor Teleki
Lángját a világ közepéből
Csak higgadni küldi ideki

Fodrosodik Fjordosodik ó
Micsoda tél Fekete kemény
Ébenfára hasonlít a hó
Öt rőf jég a párducok fején

A KARAVÁN

Ez a karaván is meg fog halni
északtól délre homokhalállal
napkeletről napnyugatra
sivatag sivatagának sivatagában

Madarak madarak Megannyi karmos tömlő
Elhajítjuk a tevéket Üres kulacsokat
Megsokasodván a boldog szaporodásban
a kutya farka már vonít nem ugat

Homokra hányt borsó minden beszéd
Mekka felé a sivatagot beszegezték
Kötél köt ülő árnyunkhoz hánclakat
Ül áll dől hő képtelenségek alatt

Puskagolyóból kilőtt nyíl Igen
Az égen üstökös Homoksárkány Vigyázat
Bográcsban bográcsbús fő szárazon
Lefekvés előtt a lányok alibabáznak

KÉPESÚJSÁG

Emlékszel mit mondtam a Brooklyn-híd alatt
Emlékszel Párizsban mit akartam mondani
Emlékszel emlékszel emlékszel
Emlékszem emlékszel valóban volt valami

A Brooklyn-híd alatt Párizsban
Brooklynban a francia híd alatt
Abban a rongyolt képesújságban
Egymáson a képek s a szavak

Egymáson az ó és az új világ
Egymáson a franciák angolok
Zászlajuk tán Ingük merő vasból
Fém csupa fém és akkor nem lobog

Egymáson az éjjel és a nappal
Emlékszel egy megszakadt híd alatt
Világaid városaid járva
Mint egy képesújságot forgattalak

VOLT AZ A KERT IS

Volt az a kert is asszonyom A borsó a krumpli
a retek zöld hullámaival Azok a lila virágok
ott a hajó a ház falán Az volt az igazi hajós-
társaság Az iránytűn arasznyi por Ki tudja
merre mentünk

Egy vadidegen kontinens foglyai vagyunk
én vadászatok te fonsz varrsz néha aztán
megébredsz a sarki éjszakában
mint trappol a mammutcsorda a sarkcsillag felé

S hogy megébredsz vissza nem alszol már
hát csak tűnődj asszonyom a hathónapos
északi éjszakában
tűnődj kedves Valahol elnéztük az iránytűt
ha néztük egyáltalán

MONDD HOGY MÉGSEM

Kivontatjuk a hangárból leszedjük a
lepedőt

Most már lehet szállni
most már szállhatsz Klári
mint Chagall képein az asszonyok
Hová Magad sem tudod
Csak el csak messze valamerre
Tenyered tedd tenyeremre
mondd hogy mégis ittmaradsz

Kivontatjuk a hangárból leszedjük
mint az első almát
mint a fügét dalmát
tengerparton S ha ott véletlenül
nem szednek fügét az sem baj
Véletlen tehát úgy veszem
csak el ne szállj én szerelmesem

A RÉGI HÁZ

Ez egy ház Ember a lábát többé
be nem teszi
Küszöbén fényesre sikált lópatkó
mert valahol a rontás Közeli
és baljós De most már mindegy
kára nem lesz ezután
Áll a ház a Hold utcában
a holdban áll sután
és kráterek nyílnak kertjében
hogyan az emlékek becsapódnak
por és hamu rejtegeti
a porrá vált lakókat
Az út a házhoz pokolbeli szurok
s a háztól testamentumi aszfalt
Valaki jön meggy Nem tudom
a szélbe terítsetek asztalt

CSOKONAI

Csattog odakinn
jaj Csokonain
csattog mellében
a láz
Mégis mégsem érte
őt ki fölcserélte
akiért sosem telt le
a gyász
Lilláért sír holott
tüdeje vet lobot
grófnőt kísérvén
Utána meghal
nem utána hal
ekhóvá hal szegény

Ha visszhang lenne
a szerelemre
jó végvári test
mit érsz
voltál mert szóltál
voltál mert voltál
s milyen szépen
Vitéz

A ZENÉLŐ ANGYAL

Gótikus napcsúcs Dél kórusa
Az árnyék a csak tudott este
Jobbra és balra osztó napszak
Reneszánsz nap arannyal festve

Nemes és nemtelen Mint távol
Albínó északtól az élő
Elérhetetlen dallamán
Elérhetetlen a zenélő

A síphang pogány Távolodik
Elzeng egy pszaltériumhanggal
Tengeri trombita Hárfa szól
Ha zenél a zenélő angyal

Valami reneszánsz utánit
Valamit ami szinte barokk
Az aranymetszés új szabályát
Pufókok lesznek az angyalok

Vagy az angyalkák füttyülővel
Ha nincs György akkor hol a sárkány
Gubót szó csendjéből a csendben
Hegek rózsája csapott vállán

ÉNEKESMADARAK

Miasszonyunk napjára készült el a mű
hangol a fákon hangol a fákon
az énekesmadarak huszonkét neme
a kétszárnyú síptorkúak alneme
Hangolnak hangszerfákon hangolnak
hangszerfákon
a drótcsonkjukon tipegő bárdok
bádogból bádog mű szól műdalárda
csicssergi
kerregi
műasszonyunk
napjára

LOGIKÁK

Mindennap valami csodatétel
Végül tehát a csoda elmaradása
megy csodaszámba

Elbírja ezt a látványos
gyógyulásokhoz
feltámadásokhoz
szokott elme

Ha igen
csodálatos a hétköznapi föld
Ha nem
a csodálatos föld is hétköznapi

Fehér férfi barna sivatagban
Fekete fenn valahol északon

A mérsékelt égöv
Janus feje

Seszínű János
Kétszínű Júdás

A szem úgy lásson
ahogy kell
nem úgy ahogy akar
A szem úgy-ahogy lásson
ahogy nem akar úgy

Hátracsapott fejű lapos női szobor
Lapos álló női szobor alsó része
Női szobortorzó
Madártestű edény
Aszimmetrikus edény női testeket
mintázó dudorral
Lecsüngő karú emberi alak
Kicsi csíki Vénusz hamuból
porból

Három fürdős Krácia
az ajtót nyissátok ki
ó arisztográcia
három fürtös kecskeffy

Kelet idekinn
Nyugat odakinn
Észak idefenn
Dél meg odalenn

nem itt
nem ott
nem lenn
nem fenn

Bádoggallérosan
nem vértben
Mágneses rózsza
közepében

Hogyha te vagy bátyám pista
én is vagyok utópista
mi nevünkkel ott a lista
nézegeti minden miska

bűvölgeti a sok jani
kinek minek dalt dallani
inkább szólaljon valami
harsány jágeres hallali

Villámlik villámnak villámlani kell
Tűzvészben a tűz a tüzet szítja fel
Szélben a szél csendben a csend
Oka sincs már se kint se bent

Virág virágzik virágot
Jó álom mutat jó álmot
Rossz önnön rosszát gyalázza
Minden magát magyarázza

Kettős földön Földek ketten
virgonc kentaur lóvátetten

A maradás a maradás
a végek szüntelen dicsérete
a pompeji katona póztalansága
a láva
üregének
ember
alakú
emlékezete

MÁSODIK ROUSSEAU

Itt a kimondhatatlan nevű utca a hármaskör
A pincék a föld alatt a földszinten az első emeleten
Az emeletek az emeleten a földszinten a föld alatt
Itt él Rousseau a
vamosfestő-
irodalmárzenész
Szomszédja egy Merkúr nevű kereskedő
és egy kereskedőnevű vénusz
Vegyétek vigyétek képeit Mindenik egy hegedűjáték
Muzsikája ha jól hallom egy elégia
Elégiája a vasárnapi iskola olajban
A kör bezárul Uram
mit szippantott fel uram
Kis fehér löport az agynak Bizony
uram

Áll és vámol két gondolat határán
Éjszakára tiltott átlépés várható
Repülők hadak dühödt naszádok
padlástól pincéig mindent átkutatnak

Vissza a természethez Vissza Vissza
hagyva csapot-papot Várost városalakót
Vissza a természetbe Prófétánk első Rousseau

Vissza a második Rousseau festette természetbe
Vissza a természetesbe Természetembe vissza

Elfutott antilopfutárom Oroszlán szaggatja
Az elefántot lebombázta egy aeroplán
Hamu és fűrészpor dzsungelbe vissza vissza
Nikkelbiciklin száguld a kicsi majom
A medve táncol Égő karikában a tigris
Földi ló a víziló Levegő szárnyas paripája
milyen földi Akrobaták kantározzák
nők flitteres bugyogóban
Vándorcirkusz
Vándortermészet
a világ fölött lebegő kupolájával

Egy bohóc
Egy vadóc
Egy palóc
Ostoba
Hogy vető
dőtt oda
A Szajna
Egy szajha
Egy Maris
A Maros
Fuzsitus vagy fuzsitos
De muzsikos a muzsikás
a muzsikos ha muzsikos

És akkor komolyan komolyan
Komoly férfiak labdáznak komolyan
Egy felhő vadul köröz felderít
Jó tudni a játék határait
Egy gleccser elindul térdmagasságban
Délig arasnyit csúszik a trópusokig
A dzsungel parányi láng Hamubasült éden
összebékíti hamuvá omlott állatait

Az eget
a földet
a tüzet
a vizet

Az úr csillag állatai végül

KIÁLLÍTÁSOM KÉPEI

Baász Imrének

Vonuljunk át az északi szobába Fessünk képet
képkereskedők műgyűjtők szerint legjobb
a naptalan fény
Elavultak az impressziók s az impresszionizmus
a Napernyős Hölgy a Kártyázók a Pipázó Férfi
a Szerintem-Zöld-Nő aki tulajdonképpen és
mégiscsak bronzvörös
Venci bácsi Alajos bácsi Stefi néni
harsogó olajban
Menjünk az északi szobába Csak Ön után
Égünk a vágytól lássuk hogyne a műtermet
bizisten műremek remekmű minden
A harcosok hatásos tömbje Festői népgyűlés
az agorán A holnap nem-pentaton zenéje
Gyűrűcsere a nagyteremben Álmaink az ég felé törnek

Tudatom hatalmas vásznán most egy gólya
gólyahírből tudom csupán
Nem látható csak mert fehér
Lába mellett szuvas hegedű
Lakója öntelt hajlong koncert után a fában
Egy bernáthegyi kutya szemében óra
Harapni készül az idő Nyomom ha avar
vagy hó lepi is utánam jön
Megtalál
Más térbe Talán más térre léphetek
Elöttem volt utánam lesz időbe soha

Átlagosan hiú korban északról délnek haladva
a tengerek a hold varázsgömbjére figyelnek
A növényevők a növényekre A húsevők
a mindennapi húsról A kontinensek elcsúsznak
az egykori ősföld emlékeitől egyre messzebb
Tágul a világmindenség A világ a világkép
Társadalmak követik a kontinensek mozgását
osztályok morzsolódnak le Hegek hegek
A műtét alanya s tárgya maga a tudat
A koponya a színvallás a befogadás
az elhajlás vagy a kiközösítés boltozata
Savonarolát Dózsa váltja Dózsát
Luther követi Darwin s tán Danton
Bonaparte Che Guevara
a világról az emberről a társadalmakról
a kozmológiai a biológiai a társadalmi
fejlődés közeli távoli lehetőségeiről vitatkozva

Haladó vászname az elme Szögletében a képek
fekete csillagrendszere Ábrándos rajzú utópiák
Arcok az eredendő okosság és szépség jegyével
Pikkelyes emberevő társadalmak Osztályharcok
Történelmi beteljesülések Kínzóeszközök
A szűznemzés lehetősége a dinasztiaalapításban
Országok kergetőzése egy-egy gyarmat körül
Hitviták A hatalom tudata és a személyiségtorzulás
Az értelem önellentmondásai Szellemi pestis
A humanizmus történelmi rövidzárlata Béke
Világháború Politikai merényletek Diplomácia
a Cyklon-B mint kéjgáz Egy ideológia
libidója Aztán újból béke
A huszadik század sajátos helyzetei Végül
a társadalmi szabadság Rendszer és rend ölelkezése
Emberarcú kor s az új génusz
az emberrel megújuló költészet
Egyetlen múltra mutató képességem
a nem nosztalgiás és nem indulattalan
képi emlékezés

(ZÁRÓDAL)

Nyakig temperában ég egy zsiráf
Igézete lantos szemednek
Sivatagokra osztódik egy ház
Hegyek holt völgyeket temetnek

Egymásra hajlanak mind a síkok
Az idő humanoid nyoma
Érintve százszor is érintetlen
Dokumentum Északi szoba

A FÉMEK EMLÉKEZETE

Nincs óra hogy ne emlékeznének a fémek
Én repülő voltam Én lovagi vért
Én csak szege a történelemnek
Szövőgép vagy tolvajlámpa Nehezék

Én telefondrót Egymást kiáltozzák
labirintusomban a szerelmesek
Két földrész hadai Élők holtak
Mert kedvesek Mert nem kedvesek

Ember s szőlő fölött a hűlt érc
kétezeréves kataklizma
Tízezer lábra húszezer lábra
emlékezik a spanyolcsizma

Lángra emlékszik a vaskorona
aztán a kínba forduló fejre
előtte semmi utána semmi
egyetlen pillanat történelme

Ábrándos fémei az utópiáknak
szépek könnyűek akár egy jelenés
ám mindenik mint Prokrasztész ágya
a kevésnek sok a soknak meg kevés

Frigyre lép a közhely és a rozsdá
az idő vasfoga elrepül
Rózsaszín ínyű öregek
idő ne fűtözzék itt belül

Bronz Koravas Ez egy csillár
mondd kedvesem ki feledte égve
vándor fénye mint vándorol
házról házra Sötétségbe

Amit megvilágít Arany huszadik század
minden egyéb urániumból sóból
óvárosok lesznek porrá
s ólomvárosok lesznek a porból

TEREMTÉS

Adorjáni Endrének

Endre barátom addig mesterkedett apró udvarában
hol mint minden ház mögött boldogan nőnek
a kórók kisasszonyvirágok labodák
Egy rózsakeresztes éjjel
Endre a mágus feltette a koronát
a teremtésre
és vassá változott a világ

A biciklik az autók most látom csak
minden vasból
Vasból mereng egy asszonyság
a vason
kerti kispadon
fölötte két szép vasgalamb
Repülnek ötszázkilós bájjal
Nehéz kaland
fenn és lenn
Mondom a vas újkorába érve
(dehogyan a vaskorba visszatérve)
Mondom Endrének Mondja mondja

a víz a föld élőit mind
elbontja
kicsi zsákokba Darabokra

És amikor alkonyodna
éppen sötét kerekedne
zsákot oldoz Rakja egybe
Nincs fénykép és nincs árnykép
csak a platinakondér
s alatta a tűzijáték
Nincs emlékezet nincs irgalom
udvar sincs már nem nő a gyom
Nem nő semmi és nem. apad
ki se szakadtak a szavak

Ülünk csak ülünk hallgató
csendünk prózai vaslakat
Fölöttünk a két vasgalamb
Pörög a bolygó
Vasgolyó
Úszik a föld ha vashajó
A nyugalom nem jó Ránk szakad
Jerikó népére vassfalak

Játszozunk tűzzel vassal
mely álnokul felmagasztal
Teremtettél Rontod bontod
Összetöri húsd csontod

BÚVÁRHARANG

Ó egek ez a fordított katlan
hol jobbra hol balra nyughatatlan
makacs pápistát bokán fogó
vas fejével bronzon harangozó

Gyűljön mind a református
református ríme árkus
amit számvételkor kasznár
világi s égi használ

A kistemplom nagy víz alatt
az ércharang bűvárharang
kerülgetik hűvös halak
cetek fókák vízi vadak

Szétázott szőlőlevéllel
lerontott Ararát Trébely
ha igaz mi benne lenne
csak a benne szó van benne

A PADLÁSON EGY SZÉLKAKAS...

A padláson egy szélkakas él kotyogva
A küszöb alatt egy pénzcsináló gép
Egy kép mögött alagút végszükségre
Csak a Somostetőig lehet az alvilágba

Itt él az ezermester a kicsi szobában
Egyetlen alakban az ezer mester
Egyik ezüst tallért mesterkedik rézből
A másik az öreg Bolyaival társalog
A füsttelen kályháról önjáró szekérről
A harmadik Kibédre zötyög ott lesz orgonája
A negyedik röplapot ír az ötödik alszik
A hatodikat elcsípik fűzik zengő vasra
A hetedik elmenekül a nyolcadik meghal
És így tovább és így tovább

A zenélő kút lelke egyetlen szeg
Fölötte hajszálon pöröly ez is Damokleszé
A víz polkázva szertefoszlik a levegőben
A zene vedrekben áll az ajtó mögött

MÍTOSZ

Amilyen étkeket adott Grázel apó kettő-
kilencvenötért
amilyen cukorkát egyért
amilyen túrót adott
amilyen légyfogót
Zeppelin
mint mondják Cepelin
a légyhajó a légfogó feltalálója

Légy hajó hangzott az évezredek óta
teremtett vizek
s a benépesült föld felett
és lőn hajó léghajó De most félre az útból
most Grázel apóval diskurálok lenn a földön
a földi paradicsom vasredőnyét dörgeti
eloltja Gábiel posztján a villanyt
most már kész most már mehet aludni a bakter-
angyal vagy angyalbakter
kampós pálcájával

A kirakatban pedig az ételek a cukorka
a túró
és nyilván a légyfogó
léghajó ragacsos bőre vendégmarasztaló
Kis bukott félistenek nyíltszíni elmúlása

PALACKPOSTA

1.

A téli havazások kultúrtörténetében
a legújabb fehér civilizáció
hegy jégheggyé fagyott tetemét keresi
s korszerűen az utat egy atomhajó

Hatalmas csillogó takarók
egymással megbékült kultúrák
Felszínen s a felszín alatt
fehér jelekből álló világ

S amerre csak ellát a szem
mindenfelé a tél a tél
Világ leplében leplezetlen
már nem galamb- de hófehér

2

Egy földtörténeti múzeumban ebédelünk
Ha már itt rekedtünk az expedícióból
Kőtáblán a menüvé vált ige
Hozzá ha van még óbor

Fölöttünk valahol egy apadó kontinens
Mariana-árok iszonyú magasában
Huszedik századot mutat a naptár
Van gőz és villanyáram

És egyéb Nehogy kidobjátok a palackot
A mészkő a márvány a gránit hullámverésben
Ez a szerencsétlen palackposta
Megérkezne szerencsésen

Feledjük el most hogy a világot fölfedeztük
Öntudata vagy büntudata kergetett mélybe
Vegyétek egyétek Archeopterix
Apuka vén kéjenc Övé mellecskéje

AZ ÉSZAKI-SARK FELFEDEZÉSE

Nézd csak mi itt állunk az Északi-sarkon
ez a piros pont az északi
a piros sarok alakú pont alattunk
S alatta mi van Az északi
fény kristálya Még lennebb

lakása az északi szélnek
Végül mindenem túl az embertelen
fénytelen széltelen
ellen-természet ellen-táj
Mert természet és táj
mert természet és táj

Legjobb tehát itt az Északi-sarkon
beszélgetve cigarettázva jobban telik
az idő
Üljünk arccal a világnak üzenjünk
a Titanic teljes gőzzel
átveszi
egy jéghegytől az üzenetet

Titanictól egy polipocska
poliptól egy lepényhal
lepényhaltól repülőhal
repülőhaltól repülő

Tegnap havazott ma havazott
holnap
havazott
Köszönjük az idő gyönyörű
Tenger medve
medvetenger
Köszönjük köszönjük Még maradunk
Kérnénk visszaüzeni
ott lenn délen mi újság egyáltalán

Utóirat

Az utazó tényleg felmászott a Gömbön
Noét játszott Ibisz meg flamingó ült
az alaszakai kutyák fején
Egy núbiai elefántot hozott ajándékba
Az utazó megtalált leült harmadiknak
Beszélgettünk cigarettáztunk
Beesteledett
És kitört az északi fény és mi
kicsit elszomorodtunk

Ültünk csak ültünk szótlan egy darabig
a piros sarok alakú pont körül
Arccal a világnak
Aztán valaki vagy valami megtörte a csendet
Valaki köhintett vagy a hó roppant egyet
azt hiszem ezerkilencszázkilencben

ELÉGIA HALLGATÓ SOKADALOMMAL

Levelet pedig nem írok Az írott szó veszendőben
Hiszitek nem hiszitek nagy itt a tél

Juhok kisborjak szavak
a fagy s a január megszokott prédája

Mekkora tél lehet ott nálatok
ha válasz nélkül maradt megíratlan levelem
mekkora tél az ott uram
ha már nem szólal senki sem

A toronyóra hangtalan üt de minek
elveri a hangtalan delet
az egész hangtalan napot
és hangtalan este jó lehet

Aludjatok már Az álom is szóttalan
s ha kérdeznek nem nagymama faggat
Ki kiáltja világgá a csendet
Bennünk a sokadalom Hallgat

ADY CSÍKSZENTMÁRTONBAN

Párizs tegnapi s a Rózsa holnapi tüze között
hajaj jégvirág muskátlival összeadott jégvirág
ingó-bingó bimbó jéggel megvérzett csöcs
csöcs tejétől fehéredő novemberi határ
Kicsi mokány ló vontatta bőregér a batár
Lassuló bőregérből nézem a végvári pompát
Barokk és gótikus templomok Parasztbarokk porták
Valahol a határban az Olt vize néhány fűz
a házban elhamvadt ház az utolsó tatárdúláskor
a családfa jókora darabja a mestergerenda
Ezért lenne különb e táj s a többinél az élő
a kocsis ha nem szólal breton paraszt
s ha szólal Ülök páncélos dér igézetében
mert ami kísért kísér nem gyöngé harmat

nem gyöngé nedve virágos cirkalomnak
vaskemény hadi zománc A tollforgóban
egy itt rekedt haldokló darucsapat
Délután és este közös földjén jó napot
jó estét póri védszentünk Márton ki láthatatlan
ölöd vagy növesztetted a krumplit a barmokat
tengely zsírját eldugod hogy a fülek
a fülek tudják e csikorgó látogatást nagyon
s a szemek a bőregér látványát A bőregérben
némi gabonapálinka egy korsó árpasör
Két palack részeg szelleme szolgál Hipp-hopp
mint a mesében máris Járásbíró
kacskálábú házikója úgy forog megvadul
Anci Manci Franci Stanci s tán Lonci
a kőlépcsőt virággal bevetette De most
ősz van
Milyen tél tépdesi a ház végét uram
hogy már nem is figyelek a nárciszt
a lilomot égre pukkantó mozsarakra
már csak a jég hallgatag seregeit nézem
a kristálykatapultokat
a darabuzogányt
a Hargita oldaláról lezuhogó ködkancákat
a tábor fehér tömbjét a fehér tüzek körül
Nyugalmam oda Asztalnál nem marasztal
sült almával szájában ropogós kismalac
tyúkok zsírban és szószban fürdetett melle
őzhús sem medvetalp Jégmedve karmai
a házon a záracon Láthatatlan Márton
láthatatlan gúnyájának egy cafata
elleng láthatatlan a tiszta éjszakában
Tán a holdfogyatkozás
tán a roskadó láng
tán egyéb eltúlozza árnyékunk lefokozza
testünk
Pöttöm székeken a pöttöm asztal körül
pöttöm malacka szájában pöttöm alma
pöttöm szoba sarkában pöttöm kályha
Uccu bőregerem gyí lovam Barassóba gyí

DARUTÉRKÉP

1.

Mint a gond, oly lassan húznak el a darvak.
Tűnődésük tűnődése az ősznek,
Övig földben – az időben – a falvak
a darvak ellenjelébe verődnek.

A mozgó jelt mint marasztalja földi,
vagy ott lenn a világ is készülődik,
a bábeli rendetlenségből kitörni,
csupaszítván magát az anyaföldig?

Az időtől, a nagy úttól dideregve
ha reszketve is, minden készen áll.
Ékített ég ha a földre ereszkedne,
az éktelen ék máris az égbe száll.

2.

Nagy csapatnak nagybetű jár,
néhány vándornak a kis vé elég.
Égre rajzolják hallgatag
tudásuk egyetlen írásjelét

Ám itt van a darutérkép,
útjai már fakulóban.
Ezernégyszázkilencvenben
Gében repültek meg Óban.

Az alakzat nem volt szabvány,
daru szerinti a lépték –
átrepülték a nagyvizet,
átrepülték az ábécét.

Nehéz terű, nehéz betű –
összel őszbe kerekedve
nem is kell a darutérkép,
írástalan szállnak messze.

FELHŐORGONA

Holt ablakban a halott fák árnya
lassan mindent benő a zúzmara
A bak vize elfolyik az égen
vad hóval öntöz vízöntő hava

Estére tél lesz Felhőorgona
zeng zengedez hamisan tovább
egy fehérén felzengő elzengő
hamis és egyhangú melódiát

S mert nem igaz hazudik a táj
most éppen most hogy füllent fehérén
gótikus Mekkának vagy barokknak
láttatja magát a szemcsés szélben

Figyelj Vércsöppek a havon Vont bőr
indulattalan nyomok is Végül
bőre nélkül fázó hitvitázó
Egy üres vadcsapda tán a légből

AZ ÉSZAKNYUGATI ÁTJÁRÓ

A léghajót megkoppintotta egy jégmadár Eldobáljuk
a fölösleges ezt-azt A teaforralót az útinaplót
a fényképeket a vastag ruhát A zoknit végül
Azt a gyöngyöt is mondom K.-nak
zuhan zuhan lefelé a szerelem olvasója
Zuhanunk mi is A hidrogén
a közeli csillagokba fölfelé zuhan kéken
Hol az északnyugati átjáró kérdezted
hol az átjáró hogy földet értünk
Hajónk tört szerencsésen
szerencsés hajótöröttek
leszálltunk lezuhantunk most pedig
meg fogunk halni

Nem tudom Ha magamra hagysz
akkor se tudom Csak azt
hogya léghajónk alatt egy korábban tönkrement léghajó
tán 1960-ban lyukasztotta ki egy jégmadár
alatta még egy 1940-ből Aztán újabb
de nem új egy 1911-es Valahol
a század léghajóereklyéi között a Bismark
s tovább a tizenkilencedik század léghajóroncsai
A felvilágosodás nagy léghajója
A léghajózást megelőző korok léghajói
a vallásháborúk a százéves háború
a röpke békék légóriásai
a reneszánsz arányos léghajója Da Vinci műhelyéből
a honfoglalás darucsapatot utánzó léghajói
s mindenik potrohán jégmadár ütötte seb
Nincs is átjáró északnyugaton
én az előzőtől tudom ő az előzőtől és ő
tán az időszámítással egyidős ez a tudás
Nincs átjáró
mégis szövik már az újabb léghajók selymét
a vízből kibontják a hidrogént
a tojásban s a tojás tojásában ott
a kicsi jégmadár
Induljunk Nézd a kitaposott ösvényt

1785 MÁRCIUSA SZÉKELYUDVARHELYEN

Ilyen tavaszi telet még nem értünk Nem nem
A húsvéti bárány megfagyott
Az egy sing szakállú mészáros
egy sing hóban késére hajolva sírdogál
Ilyen jozefinista telet uram ilyet nem soha
ilyet nem pipált még nagypapa se Hasztalan
bíbelődik tajtékpipájával nem szelel bűdös
keserű

A finánc láb persze minden baj oka Második
József Királyasszony kicsi Jóskája Wienből
elküldte fináncait itt lábatlankodnak
a pipa körül
Csempészett dohányok Csempészett eszmék
a kockázat ó
Ha elbukik nagypapa
bukik fölfelé bukik négyszáz és ötvenkét
grádicson
Kufsteinba
Nem nem Nagypapa már bukott az elemiben
És megbukik látványosan az esti ferblin
Belebukik ha langyosodik az idő belebukik
egy langyos őspanamába
a spanyolnáthába
a tollasbálba
Tagjai épek Észbeni
képességeinek teljes birtokában
felvilágosodik Felvilágosít

Világosodik a konyha a kamra
a pince
Néhai hízók kolbásza káposztacika jó bor
Ugyanez németül Nemde szép a világ
Mennybe kívánczik a szekér tűzifa
Istenke kocogó szolgálai behozták Zetelakáról
Meggyón Udvarhelyen
füstje most már mehet

FÜGGÖNY

És akkor bemondom a huszadik századot
Kacag a Csárdáskirálynő fogai valódi hamisgyöngyök
a színpadon szertegurulnak rakoncátlanul
Megbolydul a Páholy Szabadkőművesek szabad
suszterek szabad szatócsok mindenki minden szabad
Nézik forgatják bölcsen Martinovics papírmáséfejét
Nincs itt egy épkézláb valahol Ejnye ejnye
A parasztháború háttere és kellékei a békapincében
Hattyúk tavában a löpor Hattyúeledel
Úton útfélen útfiak Frakkos szegénylegények
egy régvolt kultúra kultikus szobrocskái
Omnibusz Mester színe előtt a forradalmárok
örökös sietségben az otthon s a hivatal között
Vasárnap meccs Harci trombiták Kolompok
tatár időkre riasztanak minden lefutás után
Sörösüveg hull a királyi középcsatárra
Egy merénylő lebukik Kitör a hadüzenet
Az állóháború megtörténik a lelátókon
Minden legördül Haza haza

Ez a házi tél Ez a megzenésített tél
a fridzsidérium hófehér dallamai
Egy mélyhűtött csirke és egy hal fölött
Ammónia angyal énekel
Dobkályha hűlt helye a sarokban
nagypapa valódi néger zenekarából
A kürtöt mi löttük elefánt korában
a műmedvét szintén a cserépőzet
Fiume látványát Pöstyént még a háború előtt

Egy csöndes éjszaka
Egy harsogó napernyős délelőtt
Amikor épp az óratoronyra pingálták
a századelőt
s tizenegy apostol a múlt században rekedt
az újnak már csak egy apostola maradt

És ez a függöny a világ a lakás között
a mozgás a látás elkerült teljessége
Fatális redőny
Vászhulló
Kallódik Martinovics papírfeje
papírteste
a harmadik emelet hegyén

HOLDRAJÁRÓ

Ilyen napokon aludni Egyebet semmit
mint ama László király Az eső majd eláll
és nyilván a köd is tavaszig
Egy szekér elnyikorog láthatatlan
szénát vagy fát visz láthatatlan
hozza hozza egyre hozza
idők láthatatlan havait

A postás volt van lesz romló leveleivel
és a szomszéd órák az idővel hadban
Vagy csak a félmúlttal Vagy csak ami jön
Ami látható Ami beláthatatlan

A család Csipkerózsikát olvassa
Elalszik
Az olajfán jégcsap serken
Fájó
Vers hogy ha van láthatatlan
Álomból induló Holdrajáró

A virágmindenség fényképe (1999)

(A fedőlapon a szerző fotója)

DENEVÉR

Nem én vagyok ki fényes délben
emberi fülnek még jól hallhatóan
sikoltozom üveghangon
Légörvény menekít majd visszaejt
egy Ford egy Mercedes hűtőrácsa elé
hogy én legyek attól visszatart
az irtózat nem akarom
karmait nézni szárnyait nézni
fogait nézni végül pedig
nem akarom vergődését
röpdöső teste fölött ólálkodó
halálát nézni

Nem akarom hogy a látható
tartományba
átszivárognak a láthatatlan
dolgok
feltűnjenek
el is kallódjanak nyomtalan

SENKI

Még mielőtt megvakítottad az Egyszeműt,
a fülébe súgtad: Senki,
úgy hívnak. Addig, akkor, azontúl,
mindig és mindenhol a senki,

aki úgy van, hogy nincs. Tessék
kiikszelni a mindig – sehol
és a meddig – mindenhol
párosból a befutót.

Tippjeiket adják le életük első,
második vagy harmadik legnagyobb
szerelménél.

A kulcsot
az örökké félrészeg hotelportásnál.

Az ajtó a tengerre nyílik, ahol
Senki elhajózott,
miután megvakította az Egyszeműt.

KALLIGRAM

Hogy írják Kínában azt hogy élet
Jen ji jao jong netán jú
Valahogy leírják leírnak téged
hogy ne légy többet ezüsthajú

Mit jelent ha jelent valamit
valakinek valamiről
Konfuciusz
a csend ezredese
A falakról lezuhognak a képek
ami volt minden csak mese

Hogy más legyen
kizárt
ha ugyanaz
 bezárt
Szobába kulcsolt kőfal
nappalba belerajzolt éjjel

EMLÉK, NEVEDDEL

A neved felírtam korlátaimra,
egy lebombázott ház és egy korallsziget közé.
Sós párák, kiszívott osztrigák.
Egy toledói rákpáncél damaszkuszi
ollókkal.
Miskóci Diskuróca. Kráki Pupáca.
Azt mondod, így hívnak ezentúl.

Hát a Marsra emlékszel-e?
Mikor úgy integettem, mint egy bohóc?
Szárnyas úrruhámban, amit paradicsomlé
áztatott, némafilm-torták habja fodrozza most is?

Nyolcvanháromban, ami meglehet, Krisztus után
nyolcvanhárom,
Domitianusszal és a filozófusok üldözésével,
öldöklésükkel, lehülyezésükkel.
De az sem kizárt, ezerkilencszáz-
nyolcvanhárom nyarán elkísértetek a vasút-
állomásra, ami a múlt századnak álcázott
űrközpont, most már tudjuk. Akkor repültem el.
Valaki utánam kiáltotta cérnahangon: Bon voyage,
a Marson ősz van. Nem te, mert te sírtál.
A Marson ősz volt éppen. Fényképező-
géppemmel a jegesedő csatornák közönyét,
az álom előtti pillanatot, amit
óra már nem mér, s még mi tenger érdekességet
fotóztam össze-vissza!
Kattogtattam, mint egy örült.

Csak később vettem észre:
elfelejtettem filmet tenni
a gépbe.

Mindegy, túl vagyunk ezen is,
a porondon kívül semmi bizonyítékom.

PROGNÓZIS

Mit olvasnak ki a madárjósok
a könyvként kinyitott madárból?
A holnapi nap páratartalmát,
légsúlyát, továbbá, hogy hol lesz
frontbetörés. Hol izzik úgy a levegő,
hogy az ember frissen ásott földbe
dugja orrát (Plinius szerint,
ki utoljára látta Pompejit épen).
Mit olvasnak a jósok
madárcú gipszmaszkjainkból,
ha vége a frontbetörésnek,
és újból rendes mérsékelt égöv lesz,
normális légsúllyal, és a
megengedett minimális páratartalommal,
a négy évszak, a nappalok és az éjszakák
szabályos rendjével,
csak mi,
csak ti,
csak ők.

Nem a madarak,
a madárjósok a titok hordozói.

SZOBROK ÁRNYÉKA, FÉNYE

Az öreg rettenetes dolgokat művelt,
míg fiatal volt.
Az öreg hogy fiatal volt, röptében még
a csókát is.

Ez igaz, de arról nem szól a fáma:
hány éves volt a röpködő csóka. Százhusz,
háromszáz? Az öreg
feltárcsázza nem létező barátainak egyikét, aki
bálnabiológus, ezért aztán a csókákhoz,
csótányokhoz, a csákókhoz, a csikókhoz, és
(ó, édes titkok!) a csókokhoz is ért.
Halló, halló!
Mondd csak, egy csóka eléldedél addig mint
egy teknősbéka Óceániában? És mikor hal meg?
Amikor leparittyázzák, persze. No de nem ez a lényeg.
Az öreg a lényeg, ki míg fiatal volt,
császárok és hadvezérek szobrainak árnyékában
járkált.
– Fényében – gyúl ki az agyába szerelt vészfény,
a szöveg így helyes, csakis így: szobrainak
fényében, a többi
törölni, kilakoltatni, deportálni, elkobozni,
fellógatni, felgyújtani, beledöngölni
a földbe. Elnémítani. El-
hülyíteni.
– Egy nagy túróst! – kiált fel az öreg most,
hogyan megöregedett. – A legnagyobbat, tizennégy
karátos trombitarézből!
Hát erre való az, amire? Erre való onnan
ahonnan, és majd ahova?
Anélkül hogy részleteznénk, tudjuk,
ezek egyáltalán nem költői kérdések.
Csak szemre halandzsa. Valójában
a világ és én. Hogy miért egyáltalán.
De most már ennek is vége, a filozófiának,
az angyalok elaludtak, a Teremtő
akkora követ teremt, amit fölemelni
még ő se képes. Így válik önmaga
Sziszifuszává. A kezdetlen végtelen
a kezdődő, kiteljesedő, végül elmúló
vég mítosza lesz
a világ s a vizek felett.

Így mondja az öreg, ki még
fiatal volt,
még a csókát is.

A többi igazán nem fontos.

AZ ÖNMAGÁVAL OSZTHATÓ SZÁM

Minden bonyolult dolgot valami egyszerűvel kezdünk.
Például: mennyi egy meg egy, mennyi,
kérdézi a tudós reggel az ötemeletes komputertől,
s csak utána számítja ki a tizedik bolygó
röppályáját.

Igen, minden az egyszerűtől a bonyolult felé halad,
Vagy – a másik érv – az egy meg egy is pont olyan
bonyolult, mint az utolsó bolygó ellipszis-
vagy ki tudja, cikkcakkos pályája.

Kérlek, szedd rendbe gondolataid,
döntsd el végre, melyek a könnyed és melyek a súlyos
igazságok. Míg nem tisztázod a kérdést,
minden önelemzés fölösleges, sőt káros,
mert bizonytalanságod növeli,
s miközben kikerülsz egy nagyon bonyolult csapdát,
megbotlasz egy egyszerű szalmaszálban
vagy elcsúszol egy ugyancsak egyszerű banánhéjon.

Történt már olyasmi is, hogy az ötemeletes
gépi értelem a földmély, a felszín s a levegő
minden rejtelmét képletekbe és törvényekbe
fogalmazta, mindent le- és körülírt.

Abban a percben meghalt a költészet, és valóban:
olyasmi lett a vers,
mint az ógörög vagy a latin a kollégiumban.

Egyszerű vagy pedig bonyolult a felismerés,
még nem tudom, s azt sem,
hogymilyen következményekkel jár,
bár az is lehet, egyszerűen s másképpen sem igaz.
Úgyhogy vissza gyorsan a napi munkához.
Mennyi kétszer kettő? És van olyan szám,
amely nem osztható önmagával? Magammal?

SZINTE

Megöltük Be-ee-rry herceget. Ludovicus egész délelőtt
fente a kést, a körmén próbálgatta, haja szálán:
– Mondd, Stephanus, sok lesz a báméskodó?
Elcsaljuk, és kecc – ujját végighúzta a nyakán.
Csak áldozat lesz, hősnek gyenge. Akinek címere
a kolomp.
A nap alábukik, mint egy olajképen. Jönnek
a természetleírók, a táj s az otthon fűzfapoétái
végleg leírják a természetet. Mosolyuk megreped,
lábuk elé hullt, átlábalunk a gipszstukkó
törmeléken, Be-ee-rry, kiáltja Ludovicus,
hol bujkálsz te semmirekellő, gyere elő,
majd ezt fuvolázza: hercegem, a kocsi előállott.
Egy bádogkrinolin, a történet függőnye
eltakarja a leszámolást.
Ludovicus a földön fekvő fölé hajlik:
mondta valamit, nagyúr? Egy szót,
amit tetszése szerint alakít az utókor,
előbb mondattá, majd szónoklattá bővíti:
ilyen szenvedélyes (és logikus) érveléssel
semmisítette meg Be-ee-rry a merénylőket.
Holott éppen fordítva történt. Szinte csendben.
Mondta valamit, nagyúr, kérdezte Ludovicus.
– Tán nevét akarta mondani, az első szótagot
még hallottuk, a vége hörgésbe fűlt.
Mi pedig óvatosan és szenvtelenül fejteni kezdtük
a bárány még meleg bőrét. A gyapjút a testről.
– Arca szinte mint a miénk. A választóvonal a szinte-
fal. Igen, szinte.

A TÁVFUTÓ

Okosan futott, jó időbeosztással.
Tüdejére vigyázva. Nem lépni nagy
verslábakkal, csak néha, és a
szép stílus, a szemnek való,
valami dolce stíl nuovo. Ha ritmust vét,
zihálni kezd, mehet az árokpartra.
Futott, s közben a gabonaföldek
megszőkültek, megbarnultak, megőszültek,
megfeketedtek, aztán minden kezdődött,
végződött, kezdődött, végződött.
A falvakban, ahol elhaladt, néptanítók, eszes
gazdák kiáltozták nevét, aztán
betértek egy pohár borra, máris a
baromvásárról beszélgettek,
hazamentek, tették ami
kell.
Hősünk nem hérosz, csak magányos,
ami persze nem azt jelenti, hogy egyedül van
az Értelem tartományában, ahol mindenről,
mindenkiről tudni az indulást s a célt,
azt is, ami e kettő között feszül vagy
lankad, harmadik lehetőség nincs,
pedig lehetne még. Fut tovább.

AKÖZBEN MIKÖZBEN

Ez az időtlenség saruja, mondom,
hogyan belépek az előszobába. Elektra
vagy Antigóné lábán láttam utoljára?
Az Éneklő Angyal lábán, ki torkametszetten
lehullt a dómról? Segesvár zömök
városában, hol még a toronyban trónol?
Nem ez a fontos, inkább hogy az ajtót
kinyitva látom,
mint a huzat a melegben,
átkóválygott a házon.

Egy hajszálát elhullatta,
halkan szisszent a szőnyeg,
kettévált alatta.
Nem úgy, mint a tenger,
hogy száraz lábbal
kelt át a Bolyongó
bolyongó hadával -
hullt manna is, persze,
s akinek éhsége
akkora volt, mint mersze,
fölvette, ette,
ó ez a csont-bőr menet,
mint majd később
negyvennégyben – üzenet
otthonról – és térdig gázol a vérben,
s akkor más és mások hullnak, nem manna.

Aztán elhasal ő is, föl nem kel többé,
hamis sorvégi csengő: mindörökké
fényeskedjék neve egy községi emléktáblán,
amit bürök és papsajt rejt. És vándor, ki arra jársz,
vidd hírül. De mit? A kirakatot,
ahol tetszhalott legyek hevernek egy mosógépen,
ásók, kapák feketednek, vászon fehérül végül.
Égül?

Alatta mezítláb, bakancsosan, akárhogy,
de járjunk! Mint a gondolat
a koponya boltozata alatt,
nem futva és nem settenkedve,
föl se nézve talán az egekre,
egymásra, igen. Milyen rég akartam,
mondom most, de elkéstem, a csoport,
az üteg – a fiúk! – piros csizmáinak
nyomát hóval fújja be a tél,
ha szaharát játszunk: homokkal a szél,
s eltűntek a vers pegazusán,
elkocogtak az epika tevén.

Egy korty bort,
egy flaska vizet a szomjazónak.

De most nyár van. És még valami
az előszobában. Ki kószál
bakacsin sarujában?

Ha azt mondd, strandpapucs, a hippiend előállt,
tessék beszállni. S mint a vidámparkban,
vidáman siklunk, hófehér sál lobog utánunk,
be a fantasztikus kastélyba, tükörterembe,
denevérbarlangba, labirintusba, hogy kiáltozva
keressük egymást, aztán egy jobbra
vagy balra mutató ujj: a kijárat,
s az emberpár kivonul e délutáni paradicsomból.

Akarsz egy almát, kérdezem a piac betonasztalánál,
tán többet élsz majd, tán többet tudsz.
Hagyjuk az okoskodást. Hamuszín csuklya
fejeden, hull, hull az eső, negyven vagy
négy száznegyven napja. Feloldódtak a dombok.
Te, a hasztalan virrasztásban!

Itt a vége, fuss el véle. De nem mozdulsz,
hát kiáltom még egyszer, rossz színész
a replikát: fuss el velem, fussunk, fussunk
az Idő termeiben. Itt vagy ott fölsejlik
egy szövőgép, a klasszikus ipari forradalom
tétova emléke. Az első gőzmozdony, az első
luxusgőzös, az első hidrogénbomba,
az első holdraszállás árnyképe. A közetek
megelevenednek, mint még egyszer,
amikor a radar rakétának nézte a polgári madárrajt,
és majdnem. Amott az egyik bolthajtás alatt
nézd, mi vagyunk. Az aranjúezi szép napok,
s a színhelyek tán 1:500-as lépték szerint,
a mozdulatok – a visszajelzések a kócos párnán,
a pulzus egyre ritkább, aztán lávájába fagy
a lüktető táj, az izgalom borzongásba csap át,
csend lesz végül.

Homokláda-táj
a bokrok zöld belövéseivel.

Hogy leszámoltam veled! Most már északra kell menni
egy jéghegedű csalogat, jégtülök tutul, ki hinné?
Jéggé váltál, mert visszanéztél. Valahol
az Egyenlítő mentén a legkorábbi város látszik,
amilyen soha nem volt. A városszél bokraiban
kuncogó leányzókkal kergetőzünk,
ezer kicsi Piroskával, a kosárkában
minden földi jó. S közben nagymama vár.
Vár nagymama, akit eltemettünk, akit
a farkasba temettünk,
játszunk tovább, s ki tudja, ág reccsent
vagy pedig az eltiport szemüveg,
amellyel Piroska és a farkas meséjét
olvassa újból, önnön felfalatását, miközben
az erdő, a város, miközben a lányok, miközben
minden. S aközben miközben.

A MAROSVÁSÁRHELYI KONCERT

1.

A felhőkarcoló felhőt karcol A villanás villamos
Kitelt az indián nyár Hova mondd hova

Uram akiken az ének ha segít
S ha segít az már kész csoda

Letoppan betoppan egyenest a hajóról
Amely eljött a kapuig aztán elsüllyedt

A címerpajzson hattyúk átlótt nyakkal
A várdombon gótikus főveg

Micsoda randalírozás a várudvaron
Tetők liljom s jácint vasazata ernyed

Mi muzsika jöhet még azután
Hogy zsoltárid elénekelted

2.

Bartók egy bihari román lakodalomban és
Bartók egy szász sokadalomban Bartók
amint Bach-muzsikát hallgat
Akkor tehát Bartók a Bach-korszakban
A város csendes
ez is gyanús A műzsákat kikötötték
a Somostető álcaruhás bokrai figyelnek
Leleplezték a Makk-féle összeesküvést Újabban
emlékkövüket is

Feladni embert vagy csak a sáncokat
minden jelvényt A zászlót a dobokat
derekakról a kardbojtot Derekaktól a szót
Levegőbe vetett krajcár esélyed Írás soha
mindig a sas zúdul nyitott csőrrel tenyeredbe

Ilyenkor hallgat Bartók S ha ő nem
hát kiáltoznak helyette a sípok
tányéroznak a cintányérok

3.

Míg nem felejttem egy szirént is kikötöttek
ő nagy vétke Túl andalítón énekelt

4.

Aki utoljára látta a Bodor-kutat
s először Bartókot Vásárhelyen
A szemtanú
Persze a szem mindig csak tanú
Város változásainál Seregek be- s kivonulásánál
Utcák befalazásánál Temetők eltemetésénél
Bomlanak a házak Bontanak Nem mindegy Nem
Helyükre új házak s új házakba újak települnek
Bolyai önjáró szekerét ki érti
Holdbéli táj útjain
száz lóerős autók Kétszáz pej láthatatlan
hova röpít minket felebarátaim
Meghajlunk arccal az időnek Kinek jó
az Allegro Barbaro

5.

A fényképen Gellért püspök éneklő cselédkéje
Dósa Lidi Kibédről vasárnapiasan
hogyan került a képre ki tudja
kölnis zsebkendőjét szorongatja
S ha már odakerült végigmegy
a Szent György utcán
Megbámulja a városháza üveggerendáit

Valahol körhintá mulatság Igen oda
Csacska hegedős húzza
Szidja eleget Anonymus

6.

Szeretnék szántani Hat ökröt hajtani
Kelni kelő nappal Míg csak tart a nappal
Életem más szántja Bánatom nem bánja
Hat ökröm elhajtom Ablakom behajtom

FUTURUM

Kell a kutyának a vers. Jól mondom?
Kivesz a hűtőből egy kis tányér verset.
Az előző estéről maradt, nincs szaga,
köszönet s hála néked, Szárazjég, te tündér!
Valóban, Szárazjég Tündér mindent kiválóan,
beválóan, megválóan. Olyan szépen, mint egy halott
tatár oligarchát a lovával és kedvenc feleségével.
Szárazjég rímeket konzervál,
verstani helyzeteket, az ész teljes vagy csak részleges hasonulását. Mihez? Száraz
Jég verslábakat konzervál, a
verslábakat szétfeszítette az erőszakos idő,
és a többit tedd hozzá. A verslábakat leszakította egy fundamentalista bomba,
ez a robbanás, tessék, a huszonegyedik század fundamentuma. De nem iszunk
előre a politika medvebőrére, a medvepolitikára,
a bőrmedvére, nem! Nem politizálunk bőrölve italla,
nem bőröljük italosan Vodka herceget, Rum királynőjét,
Szeszkó édestestvérünk, a harmadik, a legkisebb fiút,
ki csak ha akar, születik. Elő-
vesszük a Tündér birodalmából
ami a tegnapról megmaradt. Öt
pikkelyes, és eléggé kiábrándító versláb. Egy félig
lerágott jambus, egy lilán kifordult, és
oda igen, vissza nem dermedt anapestis,
egy pterodactylus a Föld lírai őskorából.
Titititátáti. Mentsétek meg lelkeinket.
Süllyednek. Tititá.
Szóval kell vagy nem kell a kutyának
a vers?

JELEK

Üvegen az üveg jele üveg
Virágon a virágé virág
Amikor meghalsz
látásod kirepül a látás
A bolygók közötti rést a létezést
mint valami űrt

úgy érzékeled

BULVÁR

A Grand az a vásárhelyi Vagy a
sajtóbulvár hol a szerkesztők
foguk között illatos művirággal

Végignézek az ólom
a sétabot célegyenesén
mint hajdaniak a puska
gerincén Fejtől vagy lábtól mindig
hús-vér ember áll

Eloltottuk a reflektorokat
sétálunk természetes fényben
Először rendkívüli Később megszokjuk
mint a reflektorokat annak idején

ÉS HAZAMEGYÜNK ÉS LEFEKSZÜNK

Egy tenger hullámozik a szemhatáron.
Olykor föld alatt.
Lerohan árkot-bokrot,
ledönt pajtát, falat.

Rejtett ösvényeink keresi
s hogy nem leli, megvadul.
Máskor szenvtelen halszemek
padmalyozzák alul.

A vízözön, úri aknavető ólma,
negyven nap súlyát cipeled.
Tisztítóvíz a nappalod,
tisztítótűz az éjjeled.

Tépetten, mint a bárka galambja
hallgatjuk egy új őselem moraját.
És hazamegyünk és lefekszünk
és nincsen sehol az olajág.

OLAJNYOMATOK

Csendéleteim csendben élnek,
egy évszaktalan alma,
flamand asztal halakkal,
és a fény uralma

pohár száján, szőlőgerezden.
A csend, életeit hallgatom,
ahogy megülnek s tán elmúlnak
az olajnyomaton.

Egy történet képei a léckeretben,
és a tanulság – mi más,
ki-ki eldönti, mire jó
ez a hangtalan ragyogás.

KAKUKK

Egy örült kakukk, a szája be nem áll.
Most egy fáról, a másikról,
most a házról, ereszről, a dombról,
most egy ismeretlen dimenzióból.

A kakukk kakukkol. Idegen fészekben
úri vendég. Jól elfészkelte magát.
Posztolja tollú-vendégpalotát
fenyő, bükk, csere. A sok fakabát.

Kakukk, kakukk, kakukk, kakukk.
Ha van, akkor sincs ez a dallam.
Kicsiny szemünk, piciny szánk,
mind csendben van ki halhatatlan.

A VIRÁGMINDENSÉG FÉNYKÉPE

Összeállt az énközpontú világ.
A virágegyetem, a perifériák.

Klári, aki a mindenséget tartja,
Tej útján a gyeplőket
nem rezzenti karja.

A fiú tranzisztoros ezermester,
áramköreivel Bukarestben.

A lány gyémánt törpecsillag,
magába fordulva mit lát ha lát?
Neutronfényben égeti magát.

Kipörgünk az utcára, a piacra,
a bárba, sőt a várba. Már ma
vagy tegnap, húsz évvel ezelőtt.
Mögöttünk a Puskaporos, a műjégpálya, Szentlélek
útja. – Aztán ne feledd Imre bácsit, Zsögödöt.
A vár udvarán háromszáz éves csikó,
arany zablával zabolázza Mikó.
Parazsat eszik a ló, szalonnát-hagymát az ember.
Most már csak mi vagyunk. Ha akarod, menj el.

MINT A VILLAMOS

Micsoda báj és kellem
csengettyűz a versben,
hog्य reszket a lelkem.
Én vagyok a régies,
csepűszakállas, légies,
érthetően értelmetlen,
hiábavaló.

S ugyan mire, mire jó,
ha folyton csöngenek a versben,
mint a századelőn a villamosok?

Csöng-bong a vers, és közben
a föld morog, csikorog,
mint egy kenetlen tűzhányó,
szélben himbálózó vulkán.
S te pompeji, görög vagy ázsiai
orrod földbe dugván,
szemed kimaradt, szád?
Dehogy.
Füledbe léghajók nehezéke,
olvadt ólom csorog.
Eltűntél máris, elrepültél,
arctalan arcod fölött
tülekednek a motorok,
esténkbe befutnak, mint egy falba.

Most már minden kevés.
Az sem nyugtat, hogy nincs több
csilingelés.

HÁNYADSZOR MÁR: AZ ERDŐ

Halhatatlanságom zöld márványa, ami előttem
és majd utánam is, testemből pedig
Pán. A vizek, a szél,
a városok lányait kergeti, és lassabban öregszi,
mint kinek ismernek a hivatalban, otthon.

Gombák, csermelyek összeesküvése, erdő,
hányadszor már?
Mindig és úgy is, hogy eltévedtem,
magamban tévedtem el, s féltem, hogy
széttépnek fenevadaim. Mióta idomítom őket,
de medvéim nem szelídülnek, farkasaim
borostyánlángú szemmel nézik a kelő holdat,
morgásuk torkomban gyúl, együtt
forgolódom velük, a mennyezetet bámulom
álmatlanul, amelyen egy oldalára feküdt vitorlás
árboca a mestergerenda.

Legszebb tölgyed, erdőm.

MAROSSZÉKI TÁNCOK

A Félszemű egyetlen szeme izzott a hegedű fölött.
Áll a bál, az új paraszti rendek, alszeg és felszeg
egyenlői
forgatják a szombat kerekét.
A szombat őket. Aztán párokra szakadoznak,
aztán magukban járják. Aztán senki.
Mekkora bál volt a kultúrban, a Hajóson,
a Kendersoron, a Pákászok,
a Rákászok során, mindenütt ebben a vízszagú
világban, hol halszemek
hulltak az égből, halpikkelyek gyűltek a menyasszony
ládájában, halpénz a halottak
nyelve alatt.
Ahol Jónás és a cethal volt
a mindennapi mese,
Noé úszó birodalma, amelyen a Föld minden teremtménye,
csak kik, mik nem? kérdezte a paraszt skolasztikus.
Mi igen, a halak nem, mert ők alattunk úsztak,
s majd ha mi is halak leszünk,
kibúvunk a bárkából, megcélozzuk a repedést, és huss,
háló nem fog azontúl.
De most még emberül áll a bál,
hol s kinek. Rég kiment a ház oldala,

a Maros bejött. Előbb csak térdig, aztán
derékig. Anyám gyöngé vállát mossa,
sebj, még csak ezt az egyet, mert három a tánc,
vége sosincs.

Hogy elperegnék a képek a pergető idő pergeti
Vagy csak most jönnek a csend képtelen képei
Hogy megállnak a vizek lehullnak a csillagok
És vagyok és nem vagyok ha magam maradok

És akkor vissza a bálba, legyen örök vasárnap.
A Teremtés befejeződött, sokan elhulltak az úton,
sokan lehulltak a tornyokból szavaikért,

mint a harangok a tűzben,
mások meg azért, mert megszádltek, ismét mások
napba néztek. Voltak, kik egy parasztkalendárium
igazságának lapjaiból ragasztottak maguknak szárnyat,
ők önként ugrottak le, s örökre elmerültek a folyóban.
Én ha igen, akkor a hosszas hallgatásért, megkövült
nyelvem ránt zuhanásba,
mert nagyon elteltem a lebegéssel.

Valójában csak benned lebeghetek, élő nyelvként,
s körülfog az érc súlyos tömege: a közeli, a távoli
rokonság, a szegről-végről-nemzetség,
és az igazi, amely örök vasárnapjára kikente-kifente magát,
legjobb ruhájában üldögél
immár az emlékezetben.

Tánc van megint a faluban,
hol a falu a faluban,
hol táncol Bálinték
Erzsébeté
az egyszem-hold
sarlós vonója alatt,
ki rúgja le csizmájáról
mellette a sarat?
Ez a táncszó, hajaj,
s ez a szó,

mindenre jó,
a semmirevaló,
az ígész, a szélhámos,

szellő képében ígézet –
nem fog rajta enyészet.

Az ablak félig behajtva,
hogyan ne bámulj be rajta.

Savanyú bor, eleven bor
tornác szőlője. Orgona-
bokor. Egy kasza
a falu mindennapi pillanata,
valaki megy a vízhez, elmegy
példájaként a példabeszédnek.
Ki volt: lehet hogy Zsuzsanna,
akit a vének
izgult figyelemmel meglesnének,
de megvénült ő is közben,
s magát lesi a tükörben.
Vagy Gyuri, akinek nevét
disznók kiáltozzák téli hajnalokban,
miközben a böllér kése a sebben,
s a ház hátánál szalmatűz lobban.
Gyuri, ki oly sárga volt, mint a szalma,
s aszályos a világ körülötte
miközben a dolgok értelmét kereste folyton, helyét,
fehér s fekete hollók köröztek fölötte,
Vagy Vilma és Sándor,
aki jöhet máskor,
bármikor, de tényleg
furcsa és mord férjnek,
vagy Erzsike egymagában,
báli ruhájában,
orsóként pörögve,
mint a szél, forogva
végig a Hajó- s a Pákászsoron,
kendert porrá tilolva

kendertilón,
halak pénzét elrabolva,
egyet nyelve alá tolva.

Ha az ablak zárva:
miért bámulsz be mégis folyton
a házba?

AMA GELLÉRT SZOLGÁLÓLÁNYA

Az előbb még énekelt Pendzsi
valami nagyon egyszerű dalocskát
itt az ablak alatt
Aztán csend lett csak a kézimalom
elakadó s újrainduló súrlása
a liszt surrogása

Miért nem énekelsz anyám
miért hagytad itt az őrlőköveket
Az emeletről nézem az udvar négyszögét
az árnyakat túlnövi a liszt ragyogása

NAPFOLTOK

Egy hétig ne napozzál, megárt, egy hétig
ragyogó szeplők a nap héján. Egy hétig
s tán azután is serceg a rádió, a telefon
megsüketül. Magányra ítelt a nap.
Ülsz tárgyaidd árnyékában s csendjében,
egy hete, húsz éve, tiszta véletlen,
hogyan a napba néztél, és egyszerre
megláttad a tűzgömbre tapadt sötét
pillangókat. Szemed, mint már annyiszor,
most is hazudik persze, akárcsak szíved,
mert ha fáj, mi másért: egy hétig.
Azontúl? És azelőtt? A kép s főleg
paródiája következik, beállítod
a fényképezőgépet a lehető
leghosszabb expozíciós időre,
aztán elébe állsz, jobbkezed színpadiasan
szívedre szorítod, örök napfoltjaid háttérével.
Baljós ragyogásban álldogálsz, nagyritkán
belép valaki, átlósan elhalad előtted vagy
mögötted, és aztán megint üres a tér.
Pedig volt úgy, akkor fiatalabb voltam,

hogy egy valódi elefántcsorda csörtetett befelé,
vízilovak trombitáltak az ajtó előtt, flamingók
suhogtak, egy-egy hófehér levele az időnek.
A címzett én voltam, csak én. Apollinaire
varázsolta elő cilinderéből, fejsebe rózsája
ez a trópus. És az unikornis! Micsoda
csavargója voltam az égöveknek, jégbe-
fagyott bálnák fölött virrasztottam, eltűnt
sarki hajósok s repülők
befejezetlen utolsó mondatával az örök
hóesésben,
amely mégis földi, és megáll és elmarad.
Már a nyárban járok, és ezentúl mindig.
Csütörtökön átmegyek az oroszlanos kapun, pénteken
ismét havaz, szombatra befagy az Olt, és megint
azok a befejezetlen mondatok. Vasárnap a rádió,
a telefon,
a tárgyak árnyéka, csendje. Világom s világa,
ez a foltos fény, amelyben a macskák
tigrissé, a gyíkok, a kígyók
sárkánnyá nőnek. Ez a villámgyors
fejlődéstörténet, a való s a fantasztikum
egymásrajátszása Szindbád
pálmái és Apó diófái alatt

Egy hétig, igen, egy hétig.

MIÉRT AKARSZ

Az angyal nem engedett be.
Az angyal odatette a lábát és nem
engedett be.
Az angyal odatette a kezét. Az ajtót
nem lehetett kinyitni.
Az angyal egész testével nyomta az
ajtót. Ha buldózer vagy feketeöves
kungfu-krampusz vagy, akkor se.

De miért akarsz mindenáron
buldózer vagy krampuszbajnok lenni?

Miért akarsz mindenáron
bemenni az ajtón?

A BEFALAZÁS BALLADÁJA

Befalaztam magam egy falba.
Előbb térdig,
aztán derékig,
a végén teljesen egy lettem a fallal.

Gyermekhangok, asszonysírás.

Végül én nem engedlek oda titeket
sehova.
A magam mestere
s áldozata vagyok.

AZ A SZÉL

Amint a fény a sötét felé áramlik
és maga is sötét lesz
Hordj szét hogy többé
össze ne álljak

A SÉTA

Veszek egy bűvárszemüveget
Aztán egy vonatjegyet a tengerig
A tenger partján kiszállok
Kezet fogok a kalauzzal
A bűvárszemüveget fölteszem arcomra
Elindulok szép lassan a víz felé

RODOSTÓ

Tanultam volna ki az asztalosságot
mint második Rákóczi Ferenc
fúrnék-faragnék
a világgal se törődnék
ha még
rodostómban

STRAND

Lepedők forognak a napszélben, elföldelt
szélmalmok vitorláit. A lányok mozdulatlan,
az egyik szunnyadó párduc, a másikra
nincs metafora. Egy merengő kék és arany bikiniben.
Hol kalandozol, Teodóra udvarában, mondd?
Kék és arany kíséretében, miközben Bizánc
ereje gyengesége, miközben egy történet-
író kettéhasítja magát, egyik fele hozsannázik,
a másik ítélkezik. Két időre játszik, két félidőre,
a szünetben pedig,
ami már nem múlt,
és még nem a jövő,
felszaggatja a padlót,
bebúvik a kéménybe, a tyúkketrecbe
a pör s a végső ítélet ólomszavaival.
Ha filmen látod, mondjuk, ezernégyszáz év múlva
e tébolyult mászkálást, s hogy arcát
vastagon fedi a korom, hajába tyúktollak
tapadtak, madárürülék,
kibuggyan nevetésed, a térded csapkodod,
hát ez mindent megért. Csak te nem érted,
miért marhászkodik: hogy ne hasítsák ketté,
és most már ténylegesen a poroszlók,
vagy ha egészben hagyják, ne
vessék az alkalmi idő kútjába, amelynek
egyetlen másodpercre szétrepedő tükre
a teljes feledés.

Igazam van, Prokopiosz?

De ne filozofáljunk, a tett halála
az okoskodás. Mondta valaki valamikor.
Az emberiség nagy készleteket halmozott föl
az aranymondásokból.
Prokop (vagy Prekup?) a pokrócán ül,
és sör és sör és sör.
Egymagában sakkártyázik, az egyik futár a zöld,
a másik a makk felső.

A királyné a szív, a király pedig a tök ász.
Lennék én futárod, merengőm, tök ászod,
mormogja, és Teodóra s az udvar mozaikképe
dörögve darabokra hull. Ha lekopik rólad a kék,
marad a tiszta arany.
Lennél az én aranyhalam.
Vége a sakkártyának, jól megvertem magam.
Ellenkezőleg. Is-is. Majd megmondja
a doki bácsi, aki fürdőnadrágját sebészkésekkel
tűzdelte tele. Pocakján sztetoszkóp, és
mindenkit átvilágít röntgenszemével.
A Spígelt olvassa, kedvenc szerkesztője
Ulenspígel. Olvassa balról jobbra, mert közben
eltolódott a közhangulat. Olvassa és fordít -
a környezetvédők tótágast állnak,
lábuk az ég hídlásán,
fejük a föld padmalyán,
és Polpoték meg a Közel-Kelet,
a sivatagok, dzsungelek,
a latin-amerikai nappalok,
a dél-amerikai éjjelek,
minden e sajátos, de a helyzetekre
tökéletesen ráfaragott logikával.
Dí blumen zind sön, betűzi végül
a világpolitika koszorújának szalag-
feliratát.

Ó a tulipánkardiológus,
a liliomuroológus,
a margarétasebész,
a kamillaideggyógyász,
a muskátliortopédus.

Prokop-Prekup mire gondol?
Tiptop asszonykája hazavárja
a vágyak legalább kétszáz
Bermuda-háromszögéből.
Megyek már, megyek.
Szamárfület hajt a kilencvenkilencedik oldalon,
a Bizánc-Ravenna-Tusnád expressz mozdonya elé.
Motorbiciklis gladiátorok kísérik, gitározó
oroszlanok. A kalauz Európa térképét olvassa fennhangon
egy-egy városnévnél elkomorul.

Majd a századik oldalon megtudod,
miért.

HOL A PARTTALANNAK MÉLYÉN

Micsoda Prométheuszt festettem hajdanán!
A kesely szárnyát csattogtatta, a máj pedig, a máj -
a kesely, a mészáros,
kinek neve Virág János.
Első tanítómesterem anato-
mitológiából, csak utána
Vencel bácsi csontváza a szertárban. – Tegyük rá
száz kiló bika- meg vaddisznóhúst, készen van
Herkules. Egy oroszlanbőrrel birkózik, őt is
megfestettem, a drága bőrt.
Közben a világ a Rák,
a Skorpió, a Mérleg jegyében pörgött.
A Kosból a Halakba.

A pálya vagy csak a gondolkodás korrekciója után
megjelentek a pévécé mítoszok,
az aranygyapjú nájlomból, a kőtáblák

poliuretánból. A hegytetőn
vinilin csipkebokor égett.

Az éjjel kivágták a tudás fáját,
felsütött a kicsi mindentudók hajnala.

A humanizmus sírása döngicsélés, amint
az ő Váradától búcsúzik mindörökre,

ha mi autónktól, a hivataltól,
nyelvünk alatt az elektronika dögcédulájával.
Akkor van csak zokogás! Hiába menekülsz,
hiába futsz, éneklis a ladikos,
és elindul a másik partra.

Szupermenek, pókemberek.
A huszadik század megtalálta
mítoszait és félisteneit.
A nagyvárosban a zöldek
minden más színnel pörölnék,
a kékekkel, de ez már Bizánc.

Tényleg, mit szólsz a hippodrómoszhoz?
Justinianus előre hajlik, homlokáról
a porba hull,
homlokáról egy babér
kisarjad, a babérfa körül
nyargalnak a kocsik,
aranyos kagylóhéjak üresen.

Beszélgessünk a muskátli demokráciájáról.
Szabadságot, egyenlőséget játszanak
az ablak párkányán a cserepek,
A kaktuszt letettem a kályha alá,
a trópusokra. Egy terrorista tetű
időzített bombákat ragaszt
az olajfa leveleire.

Robbant a legyek légitársaságának
irodájánál.

A levegőben menekül a futóka,
lennebb a zöldpetrezselyem elhárító-
rendszere.

Murok, zeller, köménymag, krumpli,
a többi – nincs is mit tudni.

Fő az ebéd.

A család itt. Ott.

Amott.

Az út az ablak előtt meghalt.

Legfönnebb egy kémény fölött

köröz a keselyű, a kéményre láncolt

Prométheusz fölött. Legfönnebb már csak a szférák,

a műholdak és a rakéták,

az integrált áramkörök, a világ-
egyetem.

Hol a parttalannak mélyén

úrhajóroncsok sodródnak.

Kívül-belül,

legfönnebb

és azon felül.

VISSZHANGOK

Hús sípok a nyár fáin, igen,

a nyárfák.

Ősz hangolja az érzékeny cserjét,

a hársfát.

Két időm szólal egyszerre,

két évszakom.

Két árnyékot vet lábamhoz

páros napom.

Egy nap elmegy Pán,

lobogó szeszélyem.

Ha addig hangokkal,

most a visszhanggal

beérem.

A basszusból szopránra vált,
nyolcszorozza, tízszerezi magát.
Elrejtöztem a hold mögé,
mindhiába. Megtalált.

VAN ÚGY

Van úgy, hogy minden
megbokrosodik –
a paraszt lova, kutyája, a róka meg a
holló a fán. Illetve a róka a fa alatt
papsajtot kér, s a sajt: lepottyantja a
madarat.

Van úgy, hogy szögesdrótjaidtól nem
látsz,
én, ő se, és senki, a tüskék mögül.
Csak fel, csak le ingázik az árnyék,
reggel a földdel, éjjel a dérral
közösül.

Ha ág vagyok, bokros ág,
kis szívem min ül hangtalan?
Kis teste ugyan mit csinál,
ha ág vagyok, bokros ág?

DALLAMOK

Földre falura szállok látványtalan
vagyok hófehér pipacs Galambja életeknek
amint az ekét vonják szántanak vetnek
minden dallam a tietek ami van

Köszönet mindenért mondom hát nektek
most éppen most gyermekek énekelnek
s míg énekelnek nem vagyok nyugtalan

VÁZARAJZ

Vigyázz, a férfitetemek
már nem férnek szakadékaiba.
Éltek míg éltek, a horizonton
jövő haláluk: a zengő szikla.

Múlt haláluk, mert már
kiürültek a világtengerek,
gazdátlan vitorlákba bonyolódnak
a napnyugati szelek.

Tömhetsz viaszt a füledbe,
pólyáld gyolcsokba magad,
settenkedj éjjel a vizeken,
mert azt hiszed, szabad

az út, a szirén alszik,
biztos öröd a csend,
és nyugalom benned is,
mint a hajó alatt odalent.

Ki így, ki úgy, de itt marad,
hánykódsz, vacogtat a láz,
a sápadó csillagok alatt
nyitott szemmel fekszel és vársz.

TÜKRÉVEL A DÉL

Egész délelőtt az ablakban ültem,
s a kertet néztem, semmi mást,
az egyhangú, tökéletes édent,
ezt a csupa zöld villogást,

amely még nem mértan s már nem káosz
és eltart a hegyekig,
zöldet mutat, mégis indáival hálóz:
menj. De közben megtelik

a krumplici apró csillagvirágaival. Kinek,
ha kabátom vállamra vetem,
a padláson galambok tobzódhatnak,
végigdübölgök az emeleten,

s lefelé a vízmosáson, mart vörösén,
mint a víz vagy mint a szél.
ki néz ki ablak négyszögéből,
kit tükröz tükrével a dél?

NÉVNAPOK

A Jánosok egy hordócska bort vertek csapra júniusban,
egy nappal később a Lászlók, augusztus végén Gáspár,
szeptembert a csalóka Mihályok zárták, jó volt,
Attilák, Istvánok, Józsefek szerint, mint egy vásár,

s a liliomkoszorú! Margit Margittal jár fel-alá,
Mária Ilonába fogódzik, kacarásznak,
Rózsaként pirul Róza, Rebik rebegnek,
csattogó háttér a falu: a gyolcsok, a vásznak,

a kaszáló zölden hullámszik a havas ághegyén,
aki fölmeleg s lehozza, az aztán a legény.

Üvegfa üvegágán üvegtollú madarak,
kékítő éjben a malom igazgyöngyöt őröl,
holnapra pártának, Mártának, Julcsának,
a vasárnap füstjeiből, kőből.

GYIMES

Juhnyáj jajgat nagy hegy alatt
Elnémul ha lemegy a nap
Összebújik egyetlen test
Lesz végül ha megjön az est

CSAK A SZÓT

Soha ne feledd el őket akik
indítottak
Akiket azóta megcsúfoltak
Nevüket meghordozták az irodalom
körlevelein A vérdíj
a szabad járás-keles illúziója
hogyan nem követ senki Nem
lyukasztja ki az újságot amit
arca elé emel a szemközti asztalnál
miközben
te a galambokkal beszélgetsz

Soha se feledd el őket akiket
amúgy sem tudsz mert némák
és csak a szót lehet elfelejteni

DIVATOK

A könnyű nyár ruhái citrom- vagy narancssárgák,
üvegöldek, azúrkékek, krétafehérek,
jó lenne, ha az ibolyák a mell
s a váll határvonalán nem szenvednének.

A nyöszörgés (mint egy lerobbant magnóból),
minden hiába, nem ereszt -
a tagadás: ó, én nem ezt akartam,
máskor: ezt akartam, éppen ezt,

ibolyáid a váza körül szerteszórva,
nyarad divatruháin ténfergek,
a tükröt kerülöm, magamat, ha lehet,
még egy pillanat, és máris megyek,

este megnézek egy kosztümös filmet.
Köponyeg, kard, régi divatok.
Nyugodj meg, a nagyjelenetben
nem te vagy, és persze, én sem vagyok.

HOLT TENGER

Olyan nyugodtan amilyen nyugodt
időtlenül amilyen időtlen
be nem fogad ki nem vet
elnyúlik tükrén
távol minden parttól

FALVÉDŐ

Falvédő esti vacsorája hűl
asszonykája él-hal miért
Ripsz-ropsz asztalodon
Mára elég a zománckékű tóból
Ha a jó szerencse elhagy
elszáll a vágy s az étvágy
és jó ha irgalomból
a remegés is a torokból

A FORDÍTÓGÉP

Lám lám lám Ez azt jelenti
nyilván
hogy well well well
Cserfeljünk csak
holott
itt-ott-amott
a fordítógépeké a jövő
Szóval és tettel
a fordított jövő

S még mielőtt leképezzük ezt a
mérsékelten negatív utópiát
előcsaljuk a sötétből
a tovább nem jelzősített dagerrotípiát

Ez te vagy és ez én
a kíméletlen fényben
Aki fél hát féljen
Aki akar éljen
Félig vagy egészen

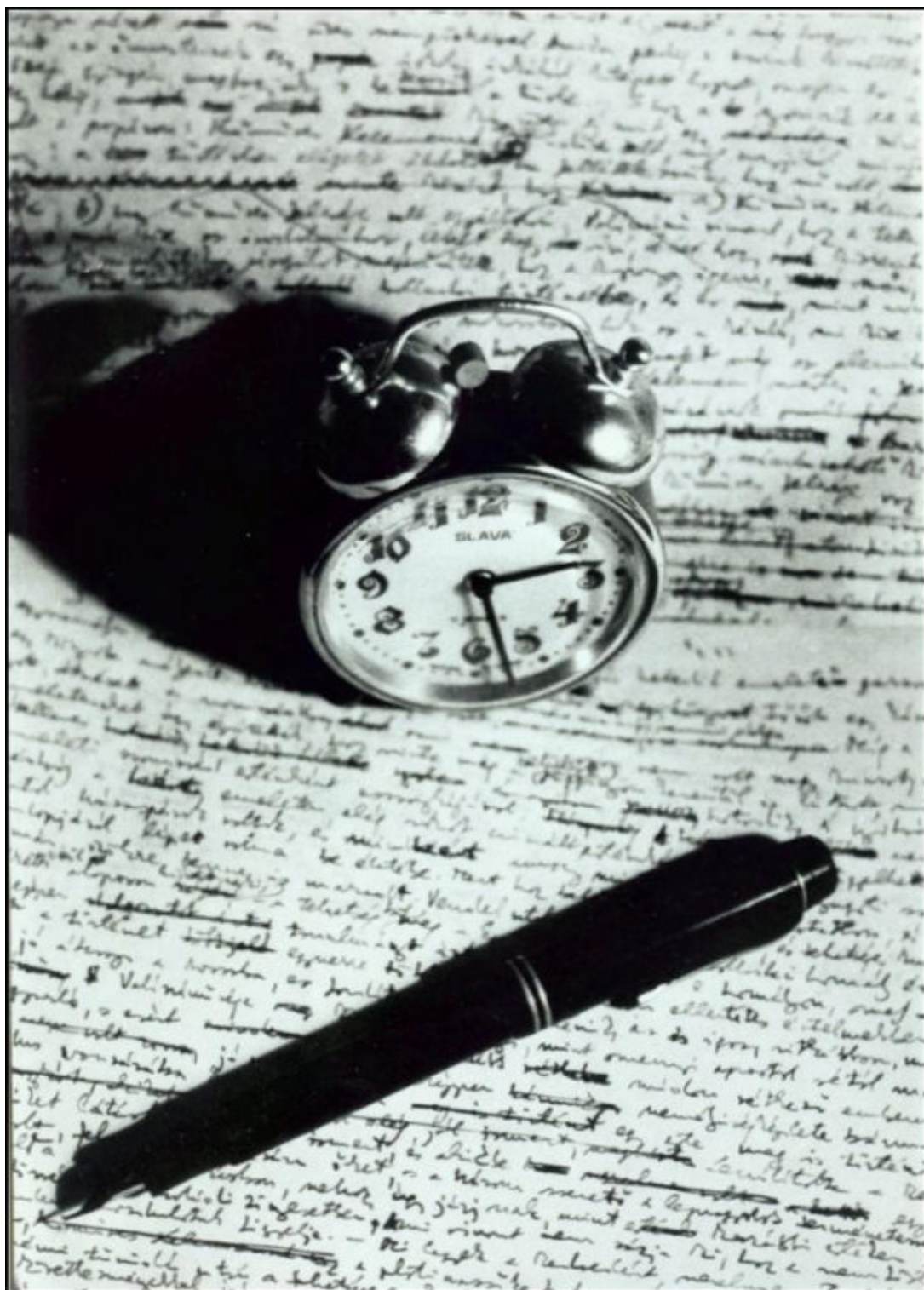
Well well well mondja a fordító-
gép Mondja a
köpönyegforgató
Különben minden tökéletes
Egyébként minden bombajó

KÖNYV, TOLL, ÓRA

Hozzánövünk a tárgyakhoz, és aztán oly nehéz
Leszokni róluk. Vagy ha ők hagynak magunkra,
mert többé nem szólnak hozzánk.
Van egy könyvem, amit nem tudok kinyitni.
Mintha a föld lapjait kötötték volna bőrbe,
nincs erőm igazságaihoz.
Van egy tollam, csak néha ír, de a legtöbbször
csíkokra hasítja a papírt, mint a penge.
Van egy másik, a szolgálatkész,
nevekre, lakáscímekre, telefonszámokra,
amelyek soha nem érdekeltek.

Végül egy órám ketyeg könyörtelenül
(mert abból is kettő van, persze).
Nem siet, nem késik, amint az idő sem
lép önnön sarkára, s egyik arca
soha nem látja a másikat.

Fölleltározzam tárgyaím, hűségüket,
makrancosságukat, tárgyak tárgyilagosságát?
Korai még, és aztán
jobbak már nem lesznek, rosszabbak se.

MENEDÉK

Megcsodáltam a kőzeteket,
kővirágot, a kővermeket,
kokojzát, kokojzapálinkát – eleget,
medvenyomot, nem keveset.

Ó a pásztorszállás! Ne mondja,
csak mutassa, mi lóg ott?
Bárány bendője, gumicsizma,
melyikből csinálják az oltót?

És a tanya! Milyen póri,
le tudná a városba tolni?
Megfizetem. Az erdő milyen nemes,
amikor ilyen vörhenyes.

A Kiscsúcs, a Nagycsúcs mögött
semmi sem volt soha.
Baktatok és fütyörészek,
ereszkelem, de nincsen hova.

A HEGY

a hargita az hargita
a hargitán él a hargita
a hargitán nincs hitvita
világnak világa jaj

jő jődögél fodor fehér hargita
hegy odvában holddal nappal hargita
ha magában van fényes nappal
összeadja éjt a nappal
ő a nagypap hargita

és addig mind hargitálgat
amíg kihargitáltat
ez az áthargitált táj

hargitálkodik hargitázik
omlik omlik puhán
lehet csillag lehet a hó
lehet a délután

FEJLŐDÉSTAN

Milyen jó volt tizenöt millió évig
egy palackban mint a szellem
bezárva
Milyen jó volt kétszázötven vagy akár
ötszáz millió évig
amikor nem a tengerben voltunk
hanem mi voltunk a tenger
Igazából most jó az ötvenen túl
Igazából most amikor
vendégként bámulod a névtelen üstököst
mert Halley akkor jön a világra
amikor te már öregedő férfi vagy
rózsaszínű orral üldögélsz egy csapszékben
pestis és tüzek gyötörték arcod A kerék
testedre gurult a téren Felnégyeltek
Kútba vetettek Megfojtottak
a Jedikulánál selyemzsinórral
Minderre a hivatalnok packázásai az angol
reneszánsz nyafogása csupán

Átlóttek a lőfegyverek boldog korában
egyszer a szívedet és százszor főbelóttek

Ez aztán a jó
üldögélsz valahol Arra gondolsz
milyen jó lesz egy palackban
mint a szellem

ÁRON PÜSPÖK NÉPI LEGENDÁRIUMÁBÓL

1.

Amikor Cardinal Báthorihoz odavágott
Nagy Kristály András, az ég elsötétült. Száz
évig csak kórót termett a határ.
Domonkos, a falu védőszentje azt mondta az Úrnak:
hát én most mit tegyek, mennyei gazdám?
Ezek a hóhérok, ezek most milyen parancsra
vettessenek örök kárhozatra,
hogymint Belzebub addig kínozza őket,
míg tökéletesre gyúrod a sárgolyót,
a Földet?
Szólt az Úr: az én fiam megváltotta a világot,
és kinek lelke van, mind üdvözülhet,
ledobván magáról a jármot,
magad is tudod, körben jótét lelkek ülnek,
és egy élő sincs, kit a mély tölcsér, az alvilági,
úgy elnyelne, hogy ne győznéd kivárni,
ki rajtuk segít, a tévelygőkön, nevét kiáltom:
ő a szeretetre termett Áron.

2.

Útjában a püspök egy hangyához szólt: járd nyugodtan,
még ha nincs is benned lélek.
Világért se bánthatlak, hisz én is, mint te,
az vagyok: hangyaként kapaszkodó élet.
És hit, hogy egyszer feljutok oda,
hol a mennyei mérleggel mérnek,
és nem lesz híja, aki voltam,
a gyarló tökéletességnek.

Útjában a püspök egy virághoz szólt: letörtek,
halhatatlan.
Költözz a templom tornyába föl,
harangként harangozz a bajban.

Útjában a püspök a népéhez szólt: figyeljete,
ha a virág kong,
tegyétek, amit mond,
mert akkor megmaradtok,
hasztalan kerülgetnek ordasok,
latrok.
Megmaradtok, ha nem másban:
ítéletnapig a harangkondulásban.

Erre hátát lemeztelenítették,
karddal-korbáccsal verték gyöngé testét,
lelkét – azt hitték – rabságra verték.

3.

Van, aki nem volt, és van, aki nincs.
Van, aki lesz, és volt, aki van,
mert nincs olyan, ki ne legyen
e földi lét béklyóiban.

Kőből, vashól, láncaimból
épül az én szabadságom.
Szép és nyugodt esténk lészen,
megvált Megváltóm,
az álom.

AZ ARANYSZARVAS ÖBÖL

1. Nézzétek, az ott

Egy fokhagymaszagú buszban menekülünk.
Két török, három görög, egy albán.
– Mind tökök legény a talpán – mondja
az örmény, szemüvegét törülgeti, aztán
vége az értelmes beszédnek, hadovázunk:
– Ott a haza, ahol a haszon – böffent az
egyik török. De hol a haszon? Ott
az új haszon (mert az a rongyos régi),
ahol az új haza. – Drága nercben lófráló
muffok, Mercedes, Opel – kiabál a görög.

A reggel én adtam neki egy darab kenyeret,
egy fő fokhagymát.
Golfpálya. Golfabda. Golfnadrág. Golf-áramlat.
A mennyország a huszadik század komfortjával.
Fehér s fekete angyalok golfütőkkel, angyal-
csinálók, a teljes Boney M, amint
megdicsőül egy koncerten. Felszáll a hetedik
égbe, ül jobbunkon és énekel.
– Éppen csak megérintettem a kicsikét, aztán
hajtottam tovább. A menekülés állandó.
Változatok az állandó menekülésre.
A szorongás elől? Egy csíki vagy
udvarhelyi tarkója vörös szivacs. Ül és tudja,
a tarkóját nézem, nem a tájat.
Nem fordul hátra. Ő a kisbusz vezetője.
Ha megfordul, megszűnik félelme. De akkor
a szakadéokban kötünk ki nyugodtan, és
félelem nélkül. Féljünk, hogy éljünk, dörmögi,
és nyaka lilára vált. – Nézzétek, az ott
az Ararát! – mondja az örmény,
az a kopár csúcs, tetején tévérelé, menedék-
ház, Noé bárkája. – Ailinosz, ailinosz,
hajtogatja szakadatlanul a görög.
Vedd úgy, egy fenyő- vagy olajfaliget,
a születésem vagy halálom neve.
Ailinosz. Szeméből patakzik a könny.

2. Parampapam

Valaki karomra horgonyt tetovál,
nem törli le senki, majd
csak a halál.
Ez a horgony tart, nem enged,
nehezék.
Itt tart, hogy születtem egyáltalán,
s tart minden emlék.
Minden, mi félmúlt vagy egészen az,
ami megtörténhetett másokkal, velem,
ami megtörténhetett volna.
Aminek csak ő, csak te,
csak én vagyok tudója.

Pampapam, parampapam,
taramtatam, tamtramtam:
ez egy sláger a tegnaptól,
s a holnapi sláger,
ha majd felfedezik a tegnapot,
a Marinát, a Csaó bambínót,
a Duna-csatornát, a szalámisorokat,
a mindig korszerű gumibotokat -
fölfedezik végre Bolyait,
ki Vásárhelyen mathézist tanít,
Apáczeit és Gecse Dánielt,
jelt a falon és a mesteri jelt
a Váradi Biblia félig égett lapján.
Vízjel a tűzön: NYOMTATOTT SZENCI ÁBRAHÁM
ÁLTAL A VESZEDELEM ELŐTT VÁRADON,
EL-VÉGEZTETETT COLOSVÁRON.

Jól írtad, Ábrahám, valóban elvégeztetett?
Tetovált bőrömon homok, és most emléktelen
az emlékezet.
Veled is megtörténhet egyszer?
Én mondom, kétszer, sőt többször is.
Asszonyom, szorítsa kezem e megható
magvaelszakadásban.
Kinn, a szabad vizeken nyár van,
s a homokban: gazdátlan horgonyok.

3. Európé elrablása

Mi ez a közhelyes időtlenség,
és miért rajzolsz aureolát,
amely (állítólag) földrészeket,
korokat, falvakat fog át,

pontosabban burkában tart,
szétszakítani nem lehet,
s amelyben a halhatatlan:
ahogy a bő harmat pereg,

a kaszásra, a kaszára, a fűre,
és bár eltűnik hajnalig,
nyugodt lehetsz, halandó,
halhatatlanságára megtanít.

Ezért vagy azért a mítosz,
hajdani agrártársadalom,
Európét bika rabolja el,
Zeusz, az aranyszőrű barom.

Azóta nincs nyugtunk az állatoktól,
mocorog, meglódul a Bárka,
s az eleven rakománnyal,
velünk indul a nagyvilágba.

Arcod a szélbe mártod, szárítsa,
most hátranézel – egy percet várj még,
árnyékukat vesztik a fák, nem,
gazdáját veszti árnyékba az árnyék.

4. Füllencs, Rézorr, Egyszem

Ha majd megkérdezik, hogy is volt valójában
ez meg az, s egyik vagy másik hajó
igazából melyik tenger mélyén pihen,
és mi történt Füllencs kapitánnyal, Rézorr
másodtiszttel, Egyszem kormányossal,
az utasokkal – mert egyszer biztosan megkérdezik,
akkor mi lesz?

Először pánikba esel, a teljes igazság
szavai lángoszlopként törnek ki szádból.
Lehet hogy kitérsz, mert esendőbb vagy,
mint az a perc (utolsó lehetőséged),
hogy megváltsd magad. Akkor éppen
borotválkoztam, mondod, nem hallottam
a reccsenést. Vagy a kávémat melegítettem,
vagy leszoptam magam.

Nyaraltam északon,
deleltem délen.

Ha pedig még nem vagy eléggé öreg:
eltérítettek a szirének
mágneses viharai.
Csak utána hallottam, hogy történt valami
Füllencsel, Rézorr, Egyszemmel.

Ne próbáld föl a mentőövet,
Üsd szét baltával a mentőcsónakot.

5. Címerek, parafrázisok

Aranyszarvas, Fekete Sas,
Gyémánt Oroszlán, Fehér Holló,
Ezüst Kecske, Vitéz Szabolcska,
rúgja meg, ha tudja, az Almásderes, a Pejko.

Göncöl tapossa, mi alatta van:
Édeslyuk, Somostető, Hója,
az Unikornis, az Elefánt
sörön úszó bója.

Tell, ha kell, a címerember
címeralmára lő.
Szétmegy az alma, a nagyvilág,
vízbefúl minden kikötő.
A legénység, szegények,
a rátóti legények,
rosszul fogták a nyakát.

Ami volt: megkeseredett.
A világ nem csendesedett.
Süllyed a komp. Kikötöttétek?
Benne hallgatnak sötétségek.
A Három Tetű bezzeg, hangos,
munkálkodik a műdalos,
a műmunkás, a műparaszt, műmárvány
hőse. Czimbalmos,
Ács, Abodi, Ilyés, Mónus,
Antal, Fejér, Bódi,
nem győzi a csárdást ropni,

Műmárival a hejszát,
magukban a hajszát.
Török, Tatár, Tóth, Román kavarog,
így mutat az ábra. Mai magyarok.

ÉN MÁR CSAK

A pasi jól tudja, mit miért. Tudja, mit ismétелget.
Miért ismétелgeti a szöveget a pasi, ő csak tudja.
A szabadságban nincs testvér, és csak annyira
nem egyenlő más velem, mint én
vele. – Áhá – a pasi
nem francia, mert ők
másképp ragozták Guillotine mester színe előtt.
Szabadság. A többi.
A pasi nem francia, a pasi spanyol -
viasz, hogy fölfedeztem? A pasi
honom-vérem-nyelvem-
beli. Szépen mondtam.
A pasi sír. Sir!
Ször, mit szölsz hozzá? Ég veled!
Én csak így vagyok, ahogy megszülettem.
Én már így nem leszek, mert a leszek
(s itt érzelmes sóhaj) a múlt. Én már
nem leszek, én már csak voltam.
Én már csak voltam hósínű arcodhoz simuló,
benned-mindentudó.
Én már csak voltam a gyér napon
szívemmel torkomban gyíkocská,
mozdulatlan.
Magamat vigyáztam a gyér napon,
amikor tudtam azt is, baj van.
Ha fölöttem kóválygott az arany szemű végzet,
ott körözött a fejem s a fejek felett.
Én már csak voltam, mi más soha.
Kettőnk közül ki az ostoba?

A PÁRNA

Álmatlanságunk és a szorongás megszerkeszti a falut.

Órkő, Tatárvész, Morvák dombja,
Törökharag, ami nem Örökharag,
Kurucvágás, Labancles, Muszkaágó.

Köszvény vagy Guta gödre.

Bejöttél most egy pohár borra. Mi eddig gond volt,
szegre akasztott csigabőr. Csigahéj kalap
zergetollal. Hogy vagytok, hogy,
mi úgy, hogy párját nektek. Túl vagyunk az oda-
és a visszakíváncozáson az első és a majdnem utolsó
kívánságon, a kíváncsiságon,
mindenen.

Él, ki meg nem halt, mondod,
kezedben megrebben a párna.
Tolla olyan fehér, hogy itt van már az este.

Élt, ki meg nem hal. Az árnyék, a közöny,
a dolgok egyre- s hiábavalósága.
A kamrában szétszórt liszt, a küszöb alá
elvermelt kovász. Egy s más, ami
nem ismeri az átmeneteket. A gyötrelmes
zuhanást egy másik világba.

Most pedig ha alszunk, aludjunk.
Tessék, itt a párna.

CSERÉPLOVAG

Minden régen kész, s már csak félig a falon.
A téka. A régi csempe az asztalon.
Áfiumra orvosság az indás lap, az évszám,
hogy nem apad, igaz, nem is nő
a létszám.

Csempe lovagja vigyázza csendben, zajban
mindazt, mi érdemes, ha kint vagy bent
baj van.

Ami hadban had, békében turnír, a páncél
s a dárda könnyed vívásra való acél,
és utána oszlik a tömeg, dermed a kép,
lesz lovagunk, mi volt: égetett cserép.

NULLA KILOMÉTERKŐ

az idő már nem az ami volt nem az ami lesz
halkan emelgeti hófehér szárnyait az idő
ahol megáll ahogy megindul az a nulla kilométerkő
egy mező közepén szakadékban a havasokban havakban
a lakásban a parkettlécek felszaggatott dombján
bárhol bármi ennyi az egész

átváltoznak a zajok csak mi leszünk
kik voltunk mik vagyunk
címerétől megfosztott zászló
a holnapi város zászló nélkül

legyünk szívesek maradjunk ott
ahova éppen megérkeztünk ahonnan el se
indultunk amit
nem láthatunk amibe
farkastejfoggal nem haraphatunk
amitől nincs hova
amiért nincs kora
sem ennek sem pedig másnak
a megmaradásnak az elmaradásnak

jobbágykék az ég jobbágykék a ház
egy műhelyben ami becsapódott a földbe
olykor klarinéton játszik zsírpapír-
szájmuzsikán kerékpár küllőin
pengeti pengeti a néma a mész alatt
sistereg a salétrom ha fellobban
estére kész cirkusz artista-

arkangyalok kötél táncos angyalok vértjéről
sárkányok forró fekete vére
patakszik az udvar macskakövére van tűzijáték és van ami csak játék
végül a játék halála a költözés
kásahegy tövéből a futóhomok
tarajára

a csitári hegyek alatt
csitáját csitározza
míg meg nem kérik
addig csitárkodik

csitárít csitárótt
dicsérem fennen a halmot
ékes nőstényi holmit
mi lesz ha nem bolondít

ha valamit még el akarsz mondani
mondd gyorsan
mert a prágai óratoronyban
óránként csengettyűz a halál
a dóm orgonáján fenn a várban
ki játszik azt hiszem ismerem
a párizsi metró labirintusában
azt hiszem ő játszik ismerem
és fönt a budai hegyekben
a gellértet csontlisztté őrlő malomköveken
a duna padmalyán mi csont
homokkő és aranytól fekete márvány
csuda egy szivárvány
nagy keleti sámán

hogyan vízre ültünk lecsordogáltunk orsováig
olténian át váltott lovak vissza-
visszavisznek egész éjszaka
mint ki keresgél az ikonok
vert ezüst és mégis bágyadt arany fényeinel
hajnalban bukarest kazamatái fölött
az ortodox pópa így énekel așa a fost
să fie Doamne

kilépünk a bazilikából bolyongunk azon túl
mint aleppóban júdeában
bizáncban a koldusok és az apostolok
ravennában pénzt vernek képünkkel
mi vagyunk a szárnyas aeternitas a szárnyas glória
a szárnyas victoria DACIA CAPTA schwarzenegger
terminátor

ó ezek a fenyők ó ezek rámutatsz
az egészen festői farakásra
ó ez a borvíz ó ez a pohár töltöd
szakadt címkéjű üvegből
ó ezek a csillagok
a főhadnagy a százados az őrnagy vállán
ezzel megismerted a szülőföldet
ami lassan már csak ennyi nem több
nemcsak a fatornyot a tájat is szétszedték
és aztán elfelejtették összerakni
ezt is el kell mondani sajnos
ha posztómodern vagy egy kerekasztalon
svédországban ausztráliában

ott hagytuk el hogy kiáltozom
és elhagytak még a kiáltás előtt
mind kik megtörténtek a balladákban
déva nagy falát tonnás szemfedőt
az utolsó szerető sírására zártam

csak utána mentem a másik világba

GYANÚ SE

Nincsenek vesztesei sem nyertesei
a teremtésnek
te vagy ők
a bármikor átírható táj
a fűvön tétova jel
hogyan itt jártál egyáltalán

Előtte vagy utána
nincs miért kérdezzenek
nincs hogyan felkiáltsanak
Nincs érv sem pedig kockázat
gyanú se

Kötetbe nem sorolt versek

KERENGŐ

Mint az évszakok, úgy ismétlem magam.
Éppenséggel mire vártatok?
Tavasza nyár, nyárra ősz jön,
kurtulnak-nőnek a nappalok.

Kerengő húsán társam a gondolat,
egyre inkább, hogy koppannak a léptek,
Kristályszerkezetéig lebontják
a szívveréssel rokon ismétlések.

De itt mindig csak tél hull a télre.
Az idő szikráztatóan kovás.
Az acél sarkamon tövig vásik;
kerengésem: egyhelyben topogás? .

Puritán hidegek – ha nem egyéb –
siettetik az embert egyre.
Megölnek minden szóvirágot,
a Törvényre tanítják, fegyelemre.

„MONDD, MIT ÉRLEL”

Kinek a bajsza nem billeg morzsa?
Akinak nem jut kapanyél,
s aki így vagy úgy, de mondja,
semmi más nem fontos, csak hogy él.

Ez aztán a megalkuvás! Pitizni, hogy elmúlt minden,
a közelítő tél előtt,
kérlek, ne magyarázd se így, se úgy
az egyszer volt delelőt,

amikor sokszor belefúltam a csendbe,
holtan lebegtem, mint egy zászló,
lengeni más leng: Vásárhely, Csík,
s a nagy balatoni szalag, Szárszó.

Nincs is más azontúl. Várj még egy percet.
De miért kellene engem látni?
Ó, én csak téged bámultalak,
itt s így Kaláris, aki Klári.

HIDEG ELÉGIA

A hora kell írni, soha nem papírra.
A papír felgyúl, a papírt
szétmarcangolják az éj kutyái.
A papír megtelik soha be nem váltott
ígéretekkkel, máskor
mintha a tintakivevő működne:
eltűnik az írás és kezdheted előlről megint.
Vagy csak azt hiszed, holott te is tudod,
ilyesmi nincs, a kezdésre jön a vég.
Játsszuk meg, tényleg. A hora írsz most is,
mint annyiszor, és az Északi-sarkon
most se történik semmi ezen kívül.
De pont ez a szép ott, az örök hó s jég,
a fehér árnyak birodalmában. Ne mondj semmit.
Nincs kinek, nincs mit. Most már nincs is miért.
Írj a hó emlékkönyvébe valami marhaságot,
ilyesmit: szárazjég ágára szállt a veréb,
ahova kell, oda elég. Ha már nem tudsz valami
torokrezgetőt, valami tanító bácsist, valamit, ami
a nemzet épülésére való. Valami Trianon utánit,
valami Don-kanyar közelit, valamit a WTC-ikrek
lerobbantása közben. Valamit valami előtt.
A tankok nem itt lobognak, a kerozin, a pánik,
itt csak a fény visszfénye, az Északi-sark közönye,
innenső és túlsó határán
egy-egy kicsi világvége minduntalan. Írsz még
a hora valamit?

FELHŐJÁTÉK

Ilyenkor ősszel szokott egy fényes keselyű
egy vattafehér medvét az is lehet egy párducot
áthúzni az égen

Rettenetesen gyors a prédáló mozdulata
a reflexmozdulat is majdnem olyan gyors Fejünk
fölött minden ősszel mitikus csaták zajlanak
már a Teremtés kezdetétől S hogy Zeusz Jáhve
az Isten parancsolatai vagy a fizika grammra-szabad-
esésre formált tételei szerint alakuló légköri frontok
sújtanak villámukkal halálra egy embert Égetik hamuvá
házát ez minden esetlegességen túl legalább
annyira hit mint kiszolgáltatottság kérdése
Bizonyos korok a hitet mások a kiszolgáltatottságot
helyezik előtérbe

EZ NEM ÁBEL

Rájöttem nem azért vagyok a világon
hogy valahol otthon legyek benne
Holott az sem biztos hogy mi úgyis nagyon hosszasan
és nagyon unalmasan fogunk élni

FEHÉR FÖLD, KAOLIN

A csitári hegyekben van az Ózon hotel.
Ablakai mind nyugatra nyílnak, este
van még egy utolsó fellobbanás.

Legkevésbé a természettel ölelkezni,
minden az ablakon túl történik ezentúl.

Mi ez, az osztályharc,
a népi majd polgári demokrácia
Balatonszárszója?

Dehogyis feleim, s ti az egészek, sőt másfelek,
élő halhatatlanok Otthon felejtettük az esernyőt,
de a hol jobb, hol bal hónaljba csiptetett irodalmat
soha.

Így vonulnak ki az új világba,
mert ne feledjük, újjászületett a táj.

Vettem két üveg sört, hagytam a banzájt. Csillogó
posztmodern pillantások. Feljött az irodalom
napja-holdja, nap s hold alatt a székelő sas
nem lomha, csak épp az utópia
beérhetetlen szárnyalásával. Ha vannak még
a nyolcvankettes gyalogezredből, akkor mi
azok vagyunk. Mi mindig tudtuk helyünk.
Azt mondd?
Ez a helyzettudat egy átlagosnál nem különb
táj és történelem befagyott monomániája.

*

Szóval megvettem két üveg sört, belekortyoltam.
Elheveredtem a kaolinföldön.
Teljes csend. Táma. Az egyik fal porcelán,
a másik hófehér sötétség.
Nem mondom, jó így. Ide nem hallik
az arc- és világképplasztika lézereinek sercegése,
a páciens fojtott utasítása: aztán nehogy annyira,
hogy ne ismerjek magamra.
Elég, ha mások nem ismernek rám.

*

E pillanatban még az se zavar,
ha az ebédlőben egyre nő a zaj,
mintha aszerint adnák a csirkemellet,
ki minek mondja Wass Albertet,
mert hogy mondták másnak, nem vitás. Hiszed –
nem hiszed, itt, Csitárban is van haladás.

Ö... ö... ö... hát persze, az irodalom,
s mint mindig, most is az író a bakon.
– Tán az író? – néz a rokonszenvesen nyegle
székely zseni (hm) pontosan veled szembe.
Hát az épp Leszboszig lovagolt
múlt éjjel, s ma reggel még sehol se volt.

*

Uram, mi ez a kaolin,
ha egyszer nem mandolin,
amin az érzelmes írófajzat
elhárfázgat, ha épp nem hallgat,
ahogy csacska hegedűn is elhegedül
ez a zsírpapír-orkeszter kegyetlenül,
nyúzza-húzza a kor dallamát,
oda-vissza, ide, át.

PÁRHUZAMOS ÜTKÖZETEK

Tudjátok mit? Kapjátok be, mondta,
ez a versem* vége. Azzal
tisztelettudóan meghajolt,
a széplelkek persze elszörnyedtek:
nahát, münköt aztán soha így
meg nem sértettek se magyarba',
se Bukurezsbe, ahol egykettőre
lebozgorozzák az embert.
Hát ezt is megértük, hogy saját
otthonunkban!
Holott ez így nem igaz, mert
Gyergyószárhegyen reszkettünk a lovag-
terem hidegében, s ebben a márvány-
hodályban még aki leginkább otthon volt,
az akkor pompásan ifjú Bethlen Gábiel, Erdély-
ország későbbi fejedelme. A Szármány
felől érkezhetett, ahol a festők meg a
szobrászok minden nyáron fellázadnak,
és összetörik a föld meg a vizek konvencióját,

a kő s a kővé vált védekezés rejtekhelyeit.

Így legalább védtelenek azontúl a következő lázadásig.

Gábiel nagy télből érkezett, alig látszik ki a nemes prémekből. A cserépkályhának támaszkodik, mint látni fogjuk majd a huszadik században, rosszul fűtött színházainkban, hű, de okosan beszél majd

a küsded nemzetről, mely előtt nagy jövő áll. Hát persze hogy okosan beszél, mert akik majd megírják, rendszerint költők, monomániás drámák komponistái, ő pedig csak egy fejedelem.

Bethlen a csempének támaszkodik, negyvennégy, az is lehet, hatvanhat lovagalakos csempéből áll a kályha.

Egyik olyan, mint a másik, végül pedig mindegyik. A lovag lándzsát szorít hónaljába, előrefeszíti, a turnír mindenkori támadó mozdulata szerint.

A ló szintúgy, merev mén-dárdájával robog az ütközet, pontosabban az ütközés pontja felé. A végét

nem tudni, mert negyvennégy, az is lehet, hatvanhat lovag s ugyanannyi mén egymás mellett, tehát nem egymással szemben.

Úgy tűnik, céljától és értelmétől megfosztott ütközetekbe keveredtünk,

vagy az ellenséget láthatatlanná tette

egy varázsló, egy terrorista,

egy boszorkány. Ebben sincs szerencsés,

sőt szerencsésebb változat, legfőnnebb

a párhuzamos ütközetek vértelensége.

E pillanatban szólalhatott meg Bethlen

Gábiel, a későbbi okos idők fejedelme.

Tudiatoc mit? Kapiatuc be, és ki se engedjétek

szájatokból azontúl, mintha egy darab

örökkévalóságot tartanátok a nyelvetek alatt.

A szerelmet! Kölykét a nöstény,

mögötte az erdő lángol, nem a nap.

Kapiatuc be és egyétek,
erről szól az egész élet.
Mint egy falás kenyeret,
amit kiköpni se lehet.
Tán ezt mondta dallamosan maga elé, s ha nem,
akkor mást. Mert akkor is nagy tél volt,
ezt a kályha mellett is érezhette
tüdejében az ember.

** A gyergyószentmiklósi Gergely Edit verséről van szó.*

SZERELMES HARCTÉRI LEVELEK

tudatom veled innen udinából
aminek határában fekszünk mint oldott kéve
immár négy napja mert erősen lőnek
mi most jól vagyunk megettük a paszuly-
konzervet van aki már lő is tőle más
álmában robban amit faszoltunk eddig még bejött
a kis mihók ma kettőt lépett a feje után
elgurult eltalálták túlról elment
hogyan szeretnék én is elmenni veled míg
be nem örölnék ebbe a kurva földbe

*

amikor meglátlak a nyitott ajtóban
amikor meglátsz a nyitott ajtóban
amikor a nyitott ajtót be kell csukni
amikor a nyitott ajtót mindig csukva kell
tartani
hogyan ne sápadjanak bele a tyúkok
a nagy ríkoltozásba
s a lovak se hátráljanak
a nagy dobogtatásba

*

az olaszt fellógatták kémkedett
né mondja samu né
nadrágján hordja a térképet kettőt
rándult combján megjelent a csizma alakú folt
ez aztán a haza a magasban
lehet hogy te is csak úgy szereted a tiedet hogy utolsó
gondolatod még kirajzolja az ezeréves
határokat s csak utána
öltöd ki a nyelved

*

amikor behunyom a szemem látlak
hol elszikkadsz hol mint egy csigának
édes a nyálad

*

józsit kilőtték baloldalt
sanyit és misit jobbról
pistát elkerülte a gránát
soha jobbkor

amikor löni kezdtek
féltem benyomultam a földbe
perc múlva már nagyon jó volt
a lucskos avarrá hűlő ölben
s mintha drága csöcsöd is érinteném
minden itt van és mégsem az enyém

*

sárika mellé márikát
márika mellé árpikát
árpika mellé gyurikát
manyi mellé rézit
rézire a rozit
rozira az erzsit
mind megcsinálom
az üveghegyen innen
királyhágón túl

én vagyok a legügyesebb babagyáros
s te otthon vársz
arcod tejszagú szél hevíti
a nász

én a szerelem
élni akaró gépe vagyok
nemző- de inkább igenzőgép

*

árpád apánk még nincs veszve
mi az a nincs ami a még
vagy ami már vagy ami vég
nincs még veszve nemzedet
a kántortanító harmóniumon kísérte magát
senki más ki csinálja meg a holnapi
nemzetet
beváltanak majd minket is nem kiváltanak
átváltanak határon túlivá
a földdel együtt amit nincs hogyan
megváltani
a boltosnak pedig azt üzenem
ne mind forgolódjék körülöttem
csak én tudom megtölteni veletek
a házat

*

megsöpörlek mint a csűr száraz
földjét
megdöngöllek mint a csűr megsöpört
nedvesen sötétlő földjét
időközben hányfelé szakadunk
szoknyád a haza mi
csak kerüljünk egyszer haza*

** Nagyapám falujába, Szentiványra érkeztek a levelek nyílt tábori postai levlapon, bárki elolvashatta. Már amelyiket ki nem cenzúrázták. A feladó, Nagy István elesett 1918. október 27-én Vittorio Venetónál.*

Függelék (kritikák, recenziók)

Lászlóffy Aladár: EGYBŐL CSAK ITT VAN...

Oláh István – akár észreveszik, akár nem – úgy fog berobbanni líránkba, hogy egyből csak itt van, mint aki nemhiába élt és dolgozott addig is, amíg nem volt még itt. Az is lehet, hogy méltán és méltóképpen ezekhez a versekhez, ehhez a költői műszerhez – észreveszik és ujjongva fogadják, szeretettel és köszönettel, ami jár annak, aki jól végzi terhes és önkéntes szolgálatát. Egyszóval: akár piros robbanás lesz, akár fehér: láthatatlan – örvendjünk, hogy a mienk; íme a költő; jó költőink sora szaporodik egyből, nem egy reménységgel, hanem egy valósággal.*

Nyelvét ismeri, benne él. Kifogyhatatlan a képből, mely a kifogyhatatlan gondolatot tükrözi, adja elő, és megfogantatásáról is okosan intézkedik, kapcsolódásáról a kartársi elmékbe: épít, okosan, jól épít az előzményre, történelmire és szakmaira egyaránt. Mégsem „poeta doctus”, olyan értelemben, hogy csak kézikönyvek, kézi-sznobizmus és szaktanfolyam után érthető. Azonnal érthető, és ki-ki műveltségéhez mérten többet kap tőle. Éppen az a költőtípus, aki ma kell! Semmi mással nem kísérletezik itt – nem más, rokon és távoli rokon művészetek megfelelőit játssza el a költeményben –, hanem költészettel él, azt ad. Felelősséggel és szépséggel teljes emberi szöveget. A Kányádi módján, Farkas Árpádra és Király Lászlóra emlékeztetően, gyökei világosak és vállaltak, felmutatottak, nem hivalkodásból s nem önigazolás végett, hanem mert él belőlük, belőlük él, s ezek a gyökerek a hazai valóság, nemzetisége, szülőföldje ízét szállítják, ma is élő emberi források. Elméje mozgékonyasága, komolysága és indokolt ironikussága pedig azt a jól fejlett, egészséges és elpusztíthatatlan szellemi flórát, faunát tenyészt, mely költészetünkben Szilágyi Domokos utolérhetetlen költői műszerének terméke is. És mindezt természetesen és ellenállhatatlan eréllyel.

Kötete szép, könnyed, egységes; társaival, a fiatalokkal együtt is és külön is jellemző: amiben egyedülálló, abban áll a legjobb teljesítmények sorába. A legkiemelkedőbb verseket nehéz kiemelni a sok jóból és kiválóból. Felhívom a figyelmet ezekre: Vasfüért indulok, Ballada, Bomlás, Jakutföld, Őszelő, Moccanások, Balladás földem, Bányászfalu, Báránycák hava, Reggel, Italok, Kiűzetés az édenkertből. A legjobbak (egyik-másik terjedelmileg is legsúlyosabb vállalkozása): Csontfonográf, Kagylótemető, Szomorú tízparancsolat s a Visszaszámolás, ez a költészetünk legszebb eredményeivel is irigyen s bol-

dogan mérhető remek, komor és nyugodt, érzékeny és ironikus költői kiáltás. Oláh István világáról érdemes és érdekes volna leltárt készíteni máris. Ez a világ nemzedékéé; költészete, vállaltan, fiatal kortársainak látásmódját hordozza. Eszközeinek nagy része is hasonló, mint ahogy eszköztelenségei is hasonlóak, összebeszélés nélkül és közösen kialakított fegyvertár ez; ahogy használja – az a sajátja! Tehetségének, műgondjának, tudatosságának érdeméül írandó.

Tudatossága kellemesen meglepő, ennyi magát művelni nem akaró őstehetség bosszantása közepette. Minden rezzenésében felfedezhető, kezdve az ilyenekkel, hogy Téma, szombat éjjel, az olyan hosszútávfutó-teljesítményekig, mint a Visszaszámolás meg a többi. Jellemző képei: a szék tovább lefelé a rongyszőnyeg magányában, – mennyibe a táj, a szülőföld termi az ilyen képeket, de nem mindenkiben. A talp nála „ikersziget”, – mennyire a kor, a személyiség nagy problémáival terhes kollektív élmények huszadikszázada, a lelkesedésből a letargiába, kiábrándulásból a forradalmiságba átcsapó, temperamentum-feszültség-önfegyelem irányú, az „én is, te is, mi mind”-re visszhangzó kor termi az ilyen képeket, de nem mindenkiben.

A Telünk nyolcvan éjszakája, a Vissza az ártatlanságba és szerelmes versei mind jellemzőek líránk legfiatalabb vonulatára. Politikuma: világpolitizálása és hazaképe is mai líránk egészéhez kapcsolja szerencsésen.

„Kidőlt fán ülsz, meztelen combon” (Moccanások) vagy a Telitalálatok költői telitalálatok, tehát eszmélet, érzés, asszociáció feszes, impozáns futamai az ilyenek. Hanem megfigyelhető, hogy a kötött forma szinte teljességgel hiányzik a kötetből. Érdekes és nem túlságosan logikus, lehet véletlen is.

Az anyag ismeretében nem tűnik túlzásnak, rendkívülinek, hogy Oláh István verseskönyve a Forrás egyik legjobb verseskönyve legyen. Adj a sorsa és a kitartása, ha már a tehetsége adta, hogy neve ismert legyen rövidesen, nemcsak saját dicsőségére és előnyére, hanem közös hasznunkra és büszkeségünkre. **(Utunk, 1971)**

** Álom a csodalúdról. Kritérium, Forrás, 1971.*

Szávai Géza: TÁJAK, ÁLLOMÁSOK, KÉPZELET

Oláh István első kötete 1971-ben jelent meg, a Gazdátlan tenger (Kritérium, Bukarest, 1974) most, három évvel utána. A legszembetűnőbb változás, hogy rövid versek nincsenek ebben a kötetben, mind hosszú poémák. (És nem a terjedelemre, hanem a poémák minőségére gondolunk, mikor ezt a változást fejlődésnek nevezzük.) Kötetének legelső, cím nélküli, amolyan prog-

ramadó versében publicistára vallós stílusban fogalmazza meg a költő azt az igényt, melyet majdnem minden verskötetben majdnem így olvashatunk:

MONDOM CSAK ÉPP ÁLMODJATOK

*lehet azt kisgyerek csíksomlyói akár
európai módra (7)*

Szép lassan már fülszövegben is közhely a gondolat, és a megfogalmazást a (vers)sorok sem teszik verssé, mégis kiemeltém, mert függetlenül attól, hogyan, mégiscsak jelzi a kötet két tendenciáját: az álmodozásra, képzeletgazdaságra visszavezethető, arra hivatkozó poémaszerkesztési módot, és a csíki táj és élet versbelényegülését.

Az ember ott ember Európában, ahol embermódra igyekszik élni – számomra ezzel az Európa-kérdés megoldódott, úgyhogy nem vadászok e kötetet lapozva hamis dilemmákra, a szerzői szájbarágás ellenére sem. Szerencsére a programhirdetés után ő is lemond róluk, csak néha „viaskodik” az alábbi ellentéttel:

*És mintha csak szabott ruha lenne
érezni a föld kötését, terhét, anyagát.
Azt is milyen messze Európa –
milyen jó lenne, ha bár araszolva
de csak fogyna ez a táv (51)*

Ez az agyonkoptatott Európa – provincia ellentét alapjában véve nem létezik. Földrajzilag egyszer nem; az itt használt „átvitt értelemben” pedig tartathatatlan. Az „európai” általában szinonimája az emberinek, emberhez méltónak, színvonalasnak, stb.

Az irodalomra vonatkoztatva a színvonal a fontos. Ami európai: emberi, emberhez méltó, a költészetben pedig (mint színvonal) egészen egyszerűen: költői. Mihelyt tehát a csíki tájban is az ember küzdelmei, gondolatai emberinek minősülnek, fölösleges „európázni” – mégpediglen azért, mert mint „nyelvi lelemény” már kopott, nem kifejező, nem költői (ha jobban tetszik: nem európai). Ami az arasznyi távot illeti is, költőibb (európaibb), ha már az általánosság égisze alatt kell mérni, kevésbé félrevezető és használt mértékre gondolni. Ez az „európaiság – provinciálisság” nemcsak a mi komplexusunk. (Legnagyobb meglepetés – sok apróbb mellett – akkor ért, mikor Forsternak a regényről tartott előadássorozatában olvastam abbeli aggodalmát, hogy az amerikai irodalom provinciális-e?)

De mert a miénk is ez a komplexus, mi is leszokhatunk róla. Legalább versben ne vegyük komolyan, amit már a közírás rég lejáratott.

Természetesebbek azok a versek, melyek sallang nélkül vezetnek el ebbe a világba; melynek keresi (a költő) és „fehértégében” meg is találja öntörvénnyét. (50).

A Vasvidék című poéma lövétei félpaszt bányászok életével foglalkozik, eléggé riportszerűen (bár maga a téma már a költő első kötetében is felbukkan). És eléggé példázatosra faragva, a vas keménységéhez mérve az emberét, a „mélységek Ikaruszaiét”. Itt a bányászok heroizálása, mint költői eljárás szokványos, de legalább a viszonyításban van valami újdonság: a mélységek Ikaruszai ők, zuhannak a föld felszínére, stb.

Számomra azok a versek tűntek igazán sikerülteknek, melyekben a szerző elhagyja ezeket az általánosan használt gondolati-költészeti sémákat, és „saját pályára” lép.

Mert van ilyen.

A Krumpli-anya című poéma, a krumplihoz írt óda, himnusz, melyben a Krumpliország (mert mi más, ha nem az ez a vidék, melyet Oláh annyiszor megragad) fohászkodik a megtartó, életető krumplihoz, s a költőre annyira jellemző látásmódban többet mond erről a vidékről, mint összes konkrét nevet emlegető versei együttvéve.

A krumpli a matriarchátus korából ránkmaradt (az anyaság lényegét hangsúlyozó: tehát csupa has) kultikus szobrocskával azonosul itt, veszi át mágikus erejét a „Krumpli – anya” kapcsolatban. E jelképszerű metaforában formai (krumpli – gömbölyű szobrocska) és tartalmi („megőrző”) mozzanatok működnek együtt, teljesítik ki azt. A „krumpliimádat” (mert ez van, ahol csak az terem) már így történelmi távlatot kap, s az Útinapló szellemesen fejleszti ezt tovább, s teljesíti ki a poéma befejező részében. Oláh István álomban-képzeletben összemosó látásmódja ilyen kiváló sorokat terem itt azokról a parasztokról, kiket Krumpli-anya mentett meg:

Egy-két éhínség hozzám kergeti őket

micsoda szerelem lesz az

föld alatti

s hogy zajonganak majd a szomszédos temetőben

sovány kenyéren éhkoppon elpatkolt

tisztes elődök (36)

Ugyanílyen költői megformálás teljesíti ki a Welcome in Bergengócia hasonló ötletét. (Két sor annak bizonyítására, hogy nemcsak az ötletes versépítkezésért érdemes elolvasni, hanem főleg azért, amit körülépít: „*Mert nem élhetünk az álombéli / Vogul-ének magányában mindörökké*”)

Ezeknek a poémáknak a részei a költői képzelet rendkívüli intenzitású kohójában olvadnak egésszé. Láttuk ezt a Krumpli-anyában, de itt van például a nappalok és éjszakák állomásai (viszonylagos rövidsége, a felvázolás könnyebbége miatt emlitem épp ezt): első része egy konflison tett utazás képéből bontja ki ironikusan – komolyan amaz életnek nevezhető utazás napjait – pózait; egy következő részben önmagát exponálja a költő, míg a harmadik az állomásokkal azonosított fontosabb éveket veszi négy-négy sorban számba. Ilyen lebontó – összerakó technikával alkotja Oláh István hosszú, de arányos poémáit. Nyugodtan feljegyezhetjük: ez a kötet messze meghaladja azt a szintet, melyhez irodalmunk versesköteteinek átlaga szoktatott. (Utunk, 1974)

Szócs István: KORSZERŰSÉG ÉS KÖLTŐI DIVAT

(részletek)

Oláh István beat-pop-világjáró-csavargó-garabonciás-kalóz pózokba öltözik, ugyanakkor József Attila-parafrazisokat ír, pl. a Csíki Éjszaka címűt, amely egyszerre parafrázálja, alkalmazza a Téli éjszaka és a Külvárosi éj című József Attila versek szerkezetét, gondolatmenetét, fordulatait, képanyagát mai téma kifejezésére. Az alkalmi ruhák vadkanvadászatra című verse Oláhnak a Travestia programatikusan dicsőítése, arspoeticai alapvetése: a szó, a fogalom, a mozdulat, az ember, a világ – minden öltön álmezt magára, műszavak, cégjelzések, filozófiák álruháját, hogy védettebb legyen a lét nyers valóságaival szemben...

Talán Oláh István csak az, aki eddig, az első kötetével, általában a „kezdők” közé soroltatott. Második, jelen kötet* azonban erényeiben, de más sajátosságaiban is átmenet nélkül költészetünk élvonalában való tartózkodását árulja el; úgyszólván észrevétlenül került oda; hibái-gyengéi sem elemezhetők más szinten, mint az említetteké, vagy akármelyik más beérett költőnké... (Előre, 1974)

* Oláh István: *Gazdátlan tenger. Kritérium, Bukarest, 1974.*

Szász János: A KÖLTŐ HANGJA

Oláh István hangjára már rég fölfigyeltem, és nemcsak azért, mert akár a divatos, akár a hagyományos nemzedéki fölsorolásokból jobbadára mindig kihagyják, hanem mert valami különös erőt sugárzott felém, megnyugtatót és egyben nyugtalanítót, mindegyre oda kellett figyelnem. Azt éreztem, ismerős ez a hang és mégis mintha még sohase hallottam volna, ősi dallamokat sodort és új fordulatokkal volt teli. Legújabb kötetét* olvasván, gondolom, sikerült nevén neveznem azt a hangot, kihallanom-kibetűznöm belőle az ó üzenetek és új izgalmak elegyének titkát: a népdalból ered ez a hang, de úgy, hogy napjainktól hangolódik, a népdal nyelvét hozza és rálátásait a világra, de új szemmel láttat mégis, a népdal alaphangjait üti le és hozzáhangszereli a műköltészet modern dallamait. Nem új dolog, mondhatná bárki, s valóban, hosszú évtizedek óta a költészet úgy újul meg, hogy találmányaihoz fölhasználja a legrégebbieket. Ami Oláh Istvánnál eredeti, az annak a módja, ahogy a népdal külső formáit elvetve annak nyelvi és népi világát oltja bele jobbadára a lehiggadt szabadversbe, ahogy a meghagyományosodott ízeket a modern képzettársítások és gondolati áttűnések, a versépítés újdonságaival megfűszerezi. S ha mindez egy újabb, e századi hagyományba illeszkedik is, ha hasonló hangú költészet dallamait egyre sűrűbben fedezzük is föl idősebb vagy fiatalabb kortársainál, Oláh István eredetiségére mindez nyilván nem vet árnyékot. Ő már a kísérleteken túl, a megtalált világ és önmagára-találtság bizonyossága tudatában szól ezen a hangon.

Az önkifejezésért vívott harcaiban a költő valójában mindig a világa kifejezéséért folytatott harcát visszahangozza. Nos, a csíki világ Oláh verseiben se nem díszlet, se nem helyi járatúság, másszóval provincializmus, hanem a meghódítandó világ része, ahonnan az egész látható. A népdal finom átépítése modern verssé világnézeti mozzanat tehát, lírává izzított világnézet és világnézetté tudatosított líra. A verseken végigmenetelő csíki erdők nem az újabb természetkultusz hajtásai, – ők a valóság: körülveszik a költőt, aki a fáktól nemcsak az erdőt látja, de az egész világot. Az őszi levelüket hullajtó gyertyánok képéből a múltó időt fájlaló nosztalgia szólal meg igen szép halsággal (Gondapasztó), de milyen drámain dereng föl az erdő ebben a lakás-leíró versben: „*A barna diófa a laza fenyő / a bükk amiről annyi rosszat mondanak / a kések / végső rendben van itt minden / asztal áll zsá-moly ül, heverő / elheveredik / / Egyetlen fogpiszkáló kívánczik keresztbe / de az a rendbontó még a fában él / s a fa az erdőn hány száz évig.*” Hasonló, hogy úgy mondjam, városi helyzetben (Helyzet a vers címe is) a természeti képek magától értetődő könnyedséggel tűnnek át az otthon lírai nevén

nevezésébe: „Egy kő van a ház közepén iránytű /moha mutatja merre az északi szoba / (...) Az északi szobában olykor hull a hó / a mennyezeten világol a sarkcsillag / tiszta”. Ami a népdalban környezetmeghatározóan kezdi az elmondandót, a természeti kép, az Oláh Istvánnál kötőanyag, beleépíti a versstruktúrájába, hogy akár álmainak, akár látomásainak is helymeghatározása legyen. Aszfaltozzák az utcákat (gondolom a csíkszeredaiakat) és a költő ismeretlen hősét mégis úgy invitálja a fölfordulásba, mintha valami erdei tisztásra, ahol majd a „bűrögzöld mátkasál, hogy befogja vállát”. Persze, a természet látása korántsem népdalmásolatú. Például: „Tisztul a világ szemfeneke a határ”. Néha a pontos tájképben fölmagasodik Salvador Dalí zsiráfja, vagy rángani kezd Galvani békája, máskor meg a galagonyabokor lesz „bitófa darázsna”. Él verseiben a paraszti világ, idillikus előnyomatoktól mentesen (Pincék); a nyárvégét még így rajzolja meg: „a házban megint fűteni kellett / begyűjtani a nagy gondolkodásoknak / tükörképük jégvirág / az ablakon”. De él a város is, ahol „szélben hajladozik az erkély”, és ahol a ház így alszik el: „Előbb elaltatja sárgáját / a nappalit / elring a hálószoba kékje / vécék fürdőszobák zománca / kialszik”.

Mondom, meghódított teljes világ ez, ahol az Olt visszafelé folyva hozza a tenger neszeit, ahol egymásra vetül Petőfi és Eminescu arc képe, és ahol a költő úgy érzi, hogy az idő „Mindenkori ráadásnak az időtlenség sárga bordáskosarát csapta díszemül”, hogy végül azt mondhassa: „tedd el a vacsorát a következő évtizedre”...

Szólni kellene még finom humoráról, gazdag nyelvéről, versmondatainak hajlékonyságáról és főként csöndes hangjáról, a mindenre rákérdezőről és a tétován is merészen válaszolóról.

Mintha hosszú vita után álmatlan kérdésekre válaszolandó írná: „Szóval a vers / olyan pontosan serken mint / a búza / és nő magasra az egyetlen ég alatt / Fagy / Van az is”. A vers (mint megannyi verse) végén nincs pont. Várom tehát a folytatást. (Előre, 1977)

* Oláh István: *Kökört, Dacia Könyvkiadó, 1977.*

Mózes Attila: TÖREDÉKEK HANGULATI EGYSÉGE

Oláh Istvánt második, a Gazdátlan tenger című kötete óta tartom figyelemre méltó költőnek. Jóllehet már Forrás-kötete is (Álom a csodalúdról) tartalmazott jó néhány igen szép verset, ám még nem mutatta azt az egyéni, különös hangú költőt, aki a Gazdátlan tenger című könyvben jelentkezett. Tévedés ne essék: nem azt akarom bizonygatni, hogy kötetei kifogástalanok, maradékta-

lanul megvalósul bennük a költő minden törekvése, ám annyira nyilvánvaló az újra (néha csupán az egzotikumra) való hajlama, hogy nem lehet egyhamar kitérni előle, észre nem venni, „kegyesen” elhallgatni; s mégis úgy érzem, az igen kevés elhallgatott költőink közé tartozik, bár nem veszi ezt túlságosan szívére, pedig valószínűleg tisztában van azzal, hogy egészen egyéni hangot próbálgat.

A Gazdátlan tenger poémái után arra lehetett következtetni, hogy Oláh megállapodott egyfajta kialakított stílusnál, s immár csak belülről bővíti nagy kompozíciós egységeit, nincs más tennivalója, mint kiküszöbölni a helyenkénti modorosságot, pallérozni a formát... Új könyve* azonban arról győzött meg, hogy kötetről kötetre képes változtatni hangján, széttörni a kialakítottnak vélt kompozíciós egységet, vállalni az útkeresés minden nyűgét (és esetleges kudarcát), ami ugyanakkor megmenti attól, hogy megragadjon egy „modorban”, bejárassa, majd lejárassa az untig használt stílust. Elsősorban tehát azért tartom figyelemre méltónak Oláh István minden újabb kötetét: mert képes mindig változtatni, pedig már nem mondható el róla, hogy a legfiatalabb költőnemzedékhez tartozik, s ezért meglepő éppen nála ez a lázas újkeresés, mert egészen fiatal költőink viszont gyakorta „megfeledkeznek” fiatalságukról olyanképpen, hogy megelégednek második kötetükben is az előzőben elért kisebb-nagyobb eredményeikkel.

A Kőkert végül is nem olyan (minden szempontból) egységes kötete Oláhnak, mint a Gazdátlan tenger volt, az elveszett egységért viszont bőven kárpótol színessége, amely még (igen gyakori) töredékeiben is hatásos. Némely versére a „meghökkenítő” jelző illene leginkább, ha nem volna meg a szerzőben a harmónia igénye, mely még torzóiban is föllelhető, olyan rövid két sorokon belül is, amilyenekkel a továbbiakban foglalkozni fogunk.

Oláh eredetiségre való törekvését leginkább a – kevésbé elterjedt – stílusalakzatok gondos megválogatásában észlelhetjük; feltűnő az a következetesség, ahogyan mintegy „elhanyagolja” a hagyományosabb költői kelléktárat (jelző, hasonlat, metafora) a dísztelenebb s verseiben lényegre törőbbnek ható stílus-alakzatokért, trópusokért. Képiségükben egyszerűbbeknek tűnnek ezek a versek, hangulatai nem tömör és sok áttételű komplex képekből bomlanak ki, hogy aztán képek során át egymást harsogják túl, torlódjanak, hanem szűkszavúan, gyakorta csupán strukturálással, érdekes, kifejező szórenddel teremti meg a kívánt hangulatot, s ugyanakkor szigorú is magával szemben, mert nem kuszálja egyre több (esetleg) összeegyeztethetetlen hangulat-sorát – mint ezt másoknál ugyancsak gyakorta megfigyelhetjük –, hogy a végén ő maga se tudja, hova akart kilyukadni. Bár lényegretörő dísztelensége, olykor lakonikus közlései egy-egy versét elszürkítik, mégsem

kell féltünk az ellaposodástól, hisz ezt bizonyítja kötetének sikerült nagyobbik része, szellemes költői ötletei, tudatos építkezése és igényessége. Kötetnyitó verse (Mellünkön virág kelyhével) hangulatában még előző könyvére utal, nem is túlzottan sikerült a vers, mert csak a pejoratív értelemben vett modort menti át korábbi verseiből, mondatai kényelmesen terpeszkednek el, gyakorta körülményeskedő a szövege, állandóan az az érzésünk, mintha tőle távol álló világot akarna átélni, befogadni, az epikus lejtés sem válik mindenütt hasznára a kompozíciónak, távolról sem sejteti azt a hol fanyar, hol groteszk ötletességet, mely a könyv nagy részét élvezetessé teszi. Ezért szerintünk az érdembeli kötetnyitó vers a Villanások című „töredék”, mely előre jelzi az egész kötet uralkodó hangvételét, azt a lényegretörő egyszerűséget, mely meghatározza ezt a kötetnyi egységet Oláh költészetéből: nyitás egyszerű, fanyar hasonlattal, ami megmenti a továbbiakban a verset a túlhevített pátosztól, ám a tragédia megjelenítése mégsem fullad cinikus közönybe, mert a költő mértéktartó (feltételes) párhuzamban láttatja a bombázás előtti idilli képet, mintegy villantja az elveszett lehetőséget, s nem is a romok felett kell szembenéznünk immár a jövővel, hanem a kedves „fájó arcán kell ezentúl kinézni az örömré”. („Fénykép lenne a falon, ha a fal állna még, / a szél a szembe szögezi a kedvest, / mint egy könnyet. / Az ő fájó arcán kell ezentúl kinézni az örömré”) Már ebben az idézetben rá kell eszmélnünk, hogy – bár töredékkal van dolgunk – Oláh verseiből nem lehet büntetlenül kiszakítani az idézeteket, szinte-szinte sután hangzanak magukban, annyira egy tömbből faragott a versek hangulata. E második részben a szigorú szórenddel, meg a lehetséges és valóságos feltételes módú egybejátsztatásával kelt hangulatot, a harmadik rész szóbeékeléssel nyert paronomasztikus alakzatai (tömörebben) ugyanezt a hangulatot idézik újra, vagy inkább húzzák alá, s ugyanakkor az általános felé tágítják a kört, míg az utolsó egység már csupán lezáró-visszatekintő rész.

Nem egyszerűen önmagáért való szójáték, az ötlet bővölete a harmadik részben föllelhető, jobb híján szóegybeékeléssel nyert paronomasztikus alakzatként meghatározott szókép, s nem egyszeri előfordulású a kötetben, mondhatni kedvenc, egyik leggyakoribb használatú stílusalakzat Oláhnál a paronomázia, mellyel tökéletesen megteremti a kívánt hangulatot, s ugyanakkor megőrzi verse egyszerűségét is. „Vegytisztább” állapotban megtalálható a Pillanatkép, háttérben Chagallal című „hangulatreprodukciójában”, amikor hasonló hangalakú, de teljesen eltérő jelentésű szavakat csendít össze. (Pl. „*Kékké simul az ég, / hegedűvé. / S a muzsik már messzi / muzsikában repül.*” – kiemelések tőlem, M. A.) Másik kiváló tablójában (Napjegyenyelőség zsiráffal) már paronomázia nélkül, pusztán leíró rendszerezéssel teremti meg a Dalí-i szurrealisztikus hangulatot, látomásossá rendezve a kép

már ismert elemeit a versben. Jóllehet mindkét költemény (elsődlegesen) hangulati, mégis van némi átértelmező jellegük (az élményt egy egészen más művészeti ágba transzponálja), s ezért tarthatjuk ugyanolyan mértékben intellektuális teljesítménynek is az idézett verseket.

A másik, talán még egyszerűbb s még gyakoribb előfordulású stílusalakzat Oláhnál az ún. polüptoton. A más grammatikai, szövegkörnyezetbeli viszonyok között való szóismétlés ugyancsak a hangulatot izzítja át egyre inkább az Amikor azt mondtad, A fal, Ez a délután stb. versekben. Például A fal címűben a rétegződés (álom, versírás) élményének megteremtője, egyfajta „bennelételt” eredményez, játékos lemerülést az egyre mélyebb élményrétegekbe, tudatalatti és tudatos egybemosását. (Ezzel a jelenséggel még Vásárhelyi Géza Vértelen győzelem őszelői vasárnap című hosszabb poémájában találkozunk, csak hogy ott a stílusalakzat nem önmagáért, egy könnyed költői játékért él a versben, nyilvánvalóbb eszköz-szerepe.)

A legszembeeszköbb kettőssége e kötetnek az, hogy Oláh néhány versében mennyire nehézkes és körülményeskedő is tud lenni, jóllehet sok szép példáját adja a kötet a könnyed játékosságnak. A Szodomák finom frivolitása, helyenkénti enyhén rokokó-ízű „pörgetései”, a Villanások és a Pillanatkép, háttérben Chagall-lal hangulatos paronomáziái, a Vásári mulatságok gyermek-vers-gördülékenysége és hangulati gazdagsága után igen kirívó A vasárnap fényei című ciklus néhány darabjának nehézkessége. Talán ebből a ciklusból kellett volna kihagyni a legtöbb verset, hogy a könyv egységesebb lehessen. És igazán lehangolóak egy mégoly jó kötetben is a Közöny című vershez hasonló együgyűségek, még ha a szándék szerint paradoxonnak is készültek...

A már említett trópusokon, stílusalakzatokon kívül Oláh szinte minden versét a meghökkentő ellentétezés és párhuzam lendíti, meg a gyakori, egyáltalán nem esetleges mellérendelések (parataxis). A felsorolt stílusalakzatok, mivel igen könnyen kezelhetőek, gyakorlatilag végtelen számú kombinációs lehetőségeket kínálnak, ugyanakkor nem lesz túlbonyolított a vers, csak néha a kiszámítottság leleplezhetőségének veszélyét hordozza magában ez a módszer. Pedig Oláh István töredékeinek spontaneitása is nagyon hatásos olykor. Talán a kötet egyik legszebb verse a hol groteszk, hol patetikus (ritka ez Oláhnál!) Hús töredék a távolságokról című. A sorjázó két-három sornyi töredékek hol feleselnek egymással, hol meg egymásba simulnak, összemosódnak, s mégis egységes hangulat marad a vers után. Egyetlen kétsoros töredékben is megfigyelhető az az egyáltalán nem hivatkozott játszadozás a szavakkal, belső rímmel, mint például a következőben:

9. *ó földem, ha majd messzi időben*

néped messziről néz vissza rád – (kiemelések: tölem, M. A.)

A kiemelt szavak magánhangzó-rendjének a rájuk értelmileg rímelő szavakba való megfordítása (messzi–vissza) különösen zeneivé teszi e két sort, s bár a második sor belső ríme (messziről – vissza rád) kancsal rím, mégsem disszonanciát hordoz, hanem belesimul a metrumba.

Kísérleti kötetben – márpedig annak tartjuk (méghozzá a legjobb értelemben vett kísérleti kötetnek) Oláh könyvét – sosem volt túl nagy a kerek gondolati egységet körülzáró versek száma. Oláh is inkább ügyelt a versek és a kötet hangulati egységére. Mégis akad néhány verse, melyekben az explicite kifejeződő gondolat az elsődleges fontosságú. (A nyelvetlen harang, Indián mese, A közömbös éden stb.) Hogy mégsem ezekkel a (könnyebben elemezhető) versekkel foglalkoztunk a kritikában, annak oka, hogy újabb szintézis-erejű kötetet vélünk körvonalazódni e próbálkozások alapján, ám egészen más szinten, mint ahogyan az a Gazdátlan tenger című kötetben alakot öltött. Egyébként – s erről eddig nem szoltunk – egy újabb kötetnyi ciklus körvonalait mutatja a Született Nyerges Vilma címnév alatt szereplő három kötetzáró vers. A travesztia azonban nem egységes a ciklusban, mert – az eléggé gyakori műveltségyszavak révén – a költő kikacsint Nyerges Vilma elbeszélésének sorai közül, gyakorta megtörve az összhatást. Az utolsó sor azonban sejtetni engedi, hogy Oláh Istvánnak még van mondanivalója ebben a témakörben, bár az említett egyenetlenségek miatt nem hinnők, hogy így, ilyen formában egy hatásos „paraszt-Psyché” képe kerekedne ki egy esetleges bővített ciklusból. Ám Oláh szándékai a három versben még nem konkretizálódnak teljesen, nem tudhatjuk, milyen irányt vesz végül is a folytatás, csak az anyag bővíthetőségét lehet több-kevesebb bizonyossággal kikövetkeztetni.

Sokfelé ágazhat-irányulhat Oláh István költészete a továbbiakban. Minek hallgatnók el: a tévút lehetősége éppúgy adott, mint egy egységesebb új kötet ígérete. De ennek latolgatása már nem ránk tartozik. (**Utunk, 1977**)

* *Kőkert. Dacia Könyvkiadó, Kolozsvár-Napoca, 1977.*

Mózes Attila: „...CINKOSA ÉS LELEPLEZŐJE...”

*„Tárgyilagos harmadik te nézd szemünket
áldozatét és bakóét Közös sötét*

*Lásd leszámol az arctalan
mindennel minek arca van*

*[...] Érezzük hatalmas arcát a földnek
A világ mégis ép A képek törnek*

(Oláh István: Képrombolók)

Oláh István könyve a következetesen a gyakorlatban megvalósuló módszer miatt tűnik első olvasásra is egységesnek. Az, hogy a címe: Sötétkamra*, csak „magas labda” a kritikusnak ahhoz, hogy nyugodtabban tehessen említést a módszer mibenlétéről. Meg kell jegyeznünk azonban, hogy a módszer következetes alkalmazása nem minden vers – egyes vers – esetében jelent értékmérőt, ugyanis van olyan verse Oláh Istvánnak, amelyik vétetésénél fogva nem fér belé ebbe a módszerbe, ám ilyenkor – nem is kevésszer – a költő-szerkesztő arbitrárisan „faragja” a kirívó verset a kötet alkalmazott módszeréhez. Sötétkamra – térjünk rá a címben is megfogalmazott költői eljárásra –, azaz Oláh óhaja az, hogy kötetében végig megvalósítsa a „fényképszerűséget”, amiből három dolog következik, szinte már kényszerítő erővel: 1. a teljes objektivitásra való törekvés, a láttatásmód tökéletes szenvtelensége. 2. Az egészből kiragadott („lefényképezett”) látványszekvencia lekerekítése úgy, hogy e „lefényképezett” részlet azért egyben utaljon a nagy egészre, vagy azzal való összefüggéseire is. És: 3. a „lefényképezett” látványszegmentum egyszerűvé, a maga nemében megismételhetetlenné tétele a „fényképversben”. A „tárgyilagos harmadik” metaforájaként mindjárt kínálkozik is az „objektív”, a lencse, „az arctalan”, mely épp azért képes „leszámolni” áldozattal, bakóval egyaránt, mert azoknak „gyakorlatába”, bármily szerepet is játszanak, mindig és minden látszólagos szenvtelenség ellenére ott lappang az érzelmi mozzanat. Ám Oláh István azt is tudja, hogy a láttatás tökéletes tárgyszerűsége merő illúzió bármely költő esetében. Ő – ennek tudatában – csak a lehető legmegközelítőbb eredményt szeretné fölmutatni, amit költő egyáltalán fölmutathat. Sőt azt is mondhatnók, hogy az egész kötet mindössze játék egy lehetőséggel, próbálkozás, kísérlet, mondjuk olyanszerű, mint a művészetek aszexuálissá tételének kísérlete. Ebből a következetességből eredeztethető aztán, hogy „a játék hevében” a

költő olykor olyan túlzásokra ragadtatja magát, hogy az objektivitás hajhászásában nem csak az emfatikumot, de a poézist is száműzni akarja a versből.

A tárgyas líra körébe vonható tehát Oláh e könyvbe foglalt verseinek java-része, s ha a tárgyszerűség tökélyre vitele miatt néha bocsánatos túlkapásokra ragadtatja magát, az nem lenne túlzottan kirívó. Ám a szenvtelenség mellett még az intellektualitás mozzanatával is dúsítani akarja azt, aminek természeténél fogva nem kellene föltétlenül mindig annyira hivalkodóan előtérbe kerülnie ebben a verstípusban, még akkor sem, ha a szerző szándéka szerint – immár indulása pillanatától – tárgyas-intellektuális lírát akar művelni. Ebből a szempontból csak azt jegyezni meg, hogy verseiben túl sok az olyan rejtett utalás, amely nemhogy „feldobná” a költeményt, csak zegzugosabbá, érthetlenebbé teszi ott, ahol ez igencsak kívülről bevittnek hat, még ha az olvasó egyből föl is fedezi a rejtett utalás lényegét. Sőt talán emez olvasónak van nehezebb dolga, hiszen annak, aki úgymond „gyanútlanul” olvassa a verseket, nem kell még külön is elhelyeznie tudatában ezen utalások miértjét, irányulását, nem kell eltűnődnie azok létjogosultságán vagy éppen a versegésszel való inkongruenciájukon. Ám gyorsan meg kell jegyeznünk: ebből a szempontból talán kissé túl sokat is időztünk a sikertelen kísérletek eredményénél, ugyanis az a fajta képesség, amely az utalások láncolatát tekintve olykor egy-egy vers sikerületlenségét vonja maga után, másutt éppen fölerősíti, kiteljesíti a képet, a verset: „*Piros ló rúgta a vízbe, / nincs idő érteni szeszélyét. / Patájával finom harangot: / megzengeti a vizek mélyét.*” (Tajtékos vágta) Itt a metafora ugyan önmagában is elfogadható, még ha meglehetősen szokványos is. Ám hogy egyszersmind belejátszik még a legendára való utalás is a képbe, így az polivalens jelleget nyer, továbbá az egyszerű metafora és a legendára való utalás nem összeférhetetlen a szóképben. Mint ahogy nem összeférhetetlen az eredeti költői szándékkal – a szenvtelenség minél teljesebb megvalósításával – az sem, ha a szerző egy csöppnyi engedményt tesz (még ha akaratlanul is). Az állóképben hasonlat rejtőzik, ám e képet csupán annyival teszi emberibbé, hogy e hasonlat alternatív lesz, amivel a kép mindjárt veszít is merevségéből, „átlagfotó” jellegéből: „*Uborka alakú (hm) s -színű víznél / vigyázzban áll és néz a férfi / Csikos fürdőtrikója tigrisre emlékeztet / és egy századelői nyárra Abbáziában.*” (Korai Vénusz) Bár a két hasonlat kapcsolatos viszonyban áll egymással (persze grammatikailag), a két hasonlító merőben ellentétes. A hasonlatok közötti ellentettség így módon, bár jelöletlenül, veszít éléből, s a két ellentétes fogalom egyben közelít is egymáshoz. A „versfénykép” így nyer – e „technikában”. Valami vibrálás keletkezik, s a versben ennek körülbelül az a hatása, mint az ún. „dutó”-fényképnek. Rész-egész bennerejlésének, egy-

másban lételének példája a Tévé a szabadban című vers ötlete, ahogy a bizonyosságokat a költő az állandó nyomatékcserével egyre inkább elmosza. Bár az ötlet nem az Oláh István trouvaille-ja, mégis érdemes idéznünk a vers egy részletét; hogyan mosódik el a különbség az eredeti és a kép között, a bennerejlés át- és átismétlésével: *„Egy tévé függ a szabadban mint a / cinke fészke a még belátható múltban / Bemutatja / 1. a természet szépségeit / 2. az embert aki tévézik a természetben / 3. a tévét amelyben a műsor valódi / természet a természet a természet / közepében elnyújtózik egy ember / figyel a fa ágán függő szerkezetet / amely csöppet sem véletlenül / az egy és igazi természetet mutatja [...] szinte álomban nézi / a madarak el- és hazaköltözését / [...] Aztán feláll a fához közelít / leakasztja a tévét.”* A kötet olvasásakor leginkább az tűnt föl, hogyan – s milyen sokrétűen – kapcsolódik Oláh István a mai hazai fiatal(abb) költők törekvéseihez. Leszámítva a nem túl gyakori Lászlóffy Aladár hatást, képszerűsítő, versalkotási módja gyakorta rokonítható a Kenézével (pl. Lassú virágének), Gittai kihagyásos vagy mellérendeléses verstöredékeivel, Markó Béla olykor áradó, olykor pedig egyetlen ötletre építő korábbi verseivel (A magdeburgi féltékék), vagy éppen Cselényi Béla néha fantáziát csigázó, aztán az olvasóra hagyatkozó ötleteivel (pl. Küszöb). Minden fenntartásunk ellenére, Oláh Istvánnak sajátos helye van kísérletező (fiatalabb) költőink sorában. És minden bizonnyal egy nagyobb költői közösségben is. Itt a jegy, amely megkülönbözteti másoktól a költőt, de ugyanakkor valakikkel közös társaságba is vonja. S ő tudja ezt: *„Barbár lennék ki gondolkodni is tud / Ember kinek nyelve / egyformán cinkosa és leleplezője / Két hangot mondok most barátom A hosszú / ő-t és az ű-t Máris tudod ki vagyok / mi szél vetett egymás mellé minket / ebben az időtlen hullámverésben”*. (Időtlen hullámverésben) (Utunk, 1980)

* Sötétkamra. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1980.

Bogdán László: JELENTÉS A KÖLTŐRŐL, AMINT ÉPPEN REPÜLNI AKAR

(1. Egy emlék) 1972 szomorú kora őszen, egy elmerülő késő délutánon vagy kora estén, amikor már eltűnt a nap a mammut-bérházak mögött, de még nem gyúltak fel a nagyváros mindent halottsápadt, fehéres, „jézusfehér” fénybe borító neonjai, Oláh István költő, a főváros egyik sugárútjának közepére szaladt ki mellőlem a járdáról és kerülgetve az őt kerülgető autókat, káromkodó autósok és trolibuszsofőrök szitkaira mutatva fityiszt – furcsa mozdulatokat tett a karjával, mintha fel akarna repülni.

A látványosságra sokan felfigyeltek. Ujjal mutogattak a költőre. Egyik célját tehát elérte: kivált a magányos tömegből. Egy voltára mutatott, egyéni voltára, önmagára.

A jelenet épp komolytalanságában vált mélységesen szívszorítóvá, hiszen a költőt bármikor elűthette volna a valóságban egy autó. Ezért helyesebb, gondoltam rögtön, ilyesfajta szerepeket nem a valóságban, hanem égi másában, az irodalomban, jelesen, a költészetben próbálgatni.

Később Oláh megunta kétes dicsőségét, és visszatért közénk, a „szürkék” közé, a némi biztonságot azért mégiscsak nyújtó járdára. Bár teatrálisan nézett fel a bérházakra, nem esik-e éppen most, miután kalandját megúsza, a fejére egy téglavagy valami más ...

(2. *A jelenet meghosszabbítása*) Tudjuk, nem esett. Költőnk tovább élt és tovább írta győzedelmes verseit. Mindannyiunk – verskedvelők, botcsinálta és született kritikusok, versolvasók és versírók, valamint nem írók – őszinte örömére.

Akkor még mindenesetre mély pátosszal kérdezte meg: „milyen voltam?” És én válaszolni se tudtam. Korántsem a döbbenettől, de nem is a nevetéstől fuldokoltam.

Ma is hiszem: itt értettem meg példának okáért a happening legbensőbb lényegét.

Most, tizenegy év után azt is bevallhatom: Oláh akkor annyira furcsa volt, hogy egy látnok, mondjuk, helyben előlegezte volna neki későbbi verseit.

Repülése a trolik és az autók között, majd visszatérése a biztonságos járdára kissé verseire is jellemző. Miért?

(3. *Keserű felismerések*) Mert verseit is egyre inkább egy frivol hangnem jellemzi. Buzgón rázza a csörgőket, lengeti a csörgősipkát, kecskebukázik, mint egy bohóc a cirkuszbán, aztán tovaüget kínrímei falován. Noha egyértelműen világos, hogy mindez egy jellegzetesen e századi és mélységesen tragikus életérzés elleplezésére szolgál. Ez az életérzés szervezi verseit és gyűjti vele szaporodó kötetek kalodájába őket.

Oláh tragikus életérzésének oka jellegzetesen az individuum e századi szabadságharcainak megdőbbentő felismerése: az ember szabad lehetne, az ember mégsem szabad, az ember nagyon nehezen lehet szabad, az ember egyre képtelenebb önálló létezésre, egy autópálya vonalvezetését is nehéz megoldani, nemhogy egy önálló életvitelét, az autentikus lét egyre inkább lesz édes és éden ábránd etc....

Ezen keserű, komoly, sőt sötét és komor felismerések, „evidenciák” ellenszegülésre, versek írására kényszerítik a költőt, aki harmóniáért, boldogságért, beteljesülő szerelemért küzd, vissza akarja adni az élet megbontott egyensúlyát, olyan korok után sóvárog, amelyek legalábbis számára, még édeniek voltak.

Hogy mindez miért egy pajkos rímfaragó álarcába öltözve jelentkezik, az mélységesen összefügg előbb felidézett – és az olvasóval önzetlenül meg is osztott – emlékemmél. Valamint Oláh a magánlány eredendően zárkózott, magányos természetével. Talán Csíkszereda (távolról) zord(nak tűnő) „levegőjével” is, bár ebben azért már nem vagyok olyan biztos.

Van itt egyéb zavarba ejtő tényező éppen elég. Mintha egy másik manó működne közre a kötet előállításában.

(4. *Francianégyes*) Oláh új, hatodik könyvének* nemcsak a címe és a külalakja, valamint a hangneme, de a fülszövege is zavarba ejtő. Vegyük sorra:

1) Külalakja – spenótzöld színével és a házsört ábrázoló rajzzal távolról óhatatlanul hajdani tudománynépszerűsítő füzetekre emlékeztet, a vallás oktalanságairól vagy az élet eredetéről szólókra. Noha a zöld szín némi reményre jogosítana fel.

2) Reménykedünk is; hogy megértjük legalább a könyv címét, de ez első olvasásra lehetetlen és inkább meghökkentő: miért második észak? Hát hány észak van?

3) Meghökkenésünket csak fokozzák a fülszöveg névtelen szerzőjének ilyesfajta magvas megállapításai: „Oláh István új kötetétől ne reméljen az olvasó tanácsokat, netán megváltást napi gondjaira, megoldhatatlannak látszó problémáira.” etc.

4) Ekkor, de csakis ekkor belelapozunk a könyvbe, kinyílik – tizenegyszer próbáltam ki, példányom mindig ide nyílt: – a 9-ik oldalra és szórakozott figyelemmel ezt olvassuk: „Pálom marad megyn Pán / Esőverte paripán / Sípja takarja a szám”.

(5. *Kapcsolatok, és kapcsolódások*) A vers első fele tagadhatatlanul Weöres bizonyos gyerekversikéire emlékeztet, bár van benne valami szándékos merevség, néha megvillan a rím alól a költő: tudnám én, ha akarnám, kacsint ránk, de nem, én ha csengek is, ha bongok is, másképp bongok és másképp csengek.

Miután a könyv tizenegyszer oda és éppen oda nyílt ki, elhatároztam magam, leültem és elolvastam a könyvet elejétől végig, mint egy regényt. Hogy rájöjjek, a kapcsolódásokon kívül, amelyek más költők némileg átértelmezett hangvételésén, modorán, megoldásain keresztül kapcsolja ezeket a verseket a költészet élő és eleven vér- és áramkörébe, azokra a kapcsolatokra is, amelyek a verseket közelítik egymáshoz.

A túljelentősített fülszöveg lehet lényegében semmitmondó, a külalak is lehet olyan amilyen: ezek véletlenek; az viszont, hogy a könyv éppen az egyik alapverssel, a nagylélegzetű Tengerparti forgatókönyvvel kezdődik, már aligha véletlen. Ebben a versben mondja (ki) Oláh, miután finom és kimerevített állóképek forognak el előttünk, mintegy tengerparti látomásban:

*„A vizek s az idő képi labirintusában
elsistereg a fonal Égő selyemzsinór
Törökül törökül hügy körülük hüzü
Hogy kerülök haza Hogy kerülök haza”*

Tehát még így sem, a tengerparti látomások sem, talán akkor a Majális. De a majális látomása sem – keveredve a költők felidézett látomásával –, hiszen ez önnön magától idegenít el:

*„Ezek az elmondhatatlan asszonyok
Ezek az elmondhatatlan férfiak
Ez a tavaszi paródia
Ez a táj mindig mindörökké”*

Talán akkor a századforduló, a felidézett olvasmányélményeinkből nagymamáink nosztalgikus visszaemlékezéseiből, gobelinekből és oldalukon Rezső trónörököst formázó kávésfindzsákból összeállított századforduló „világában” nyugodhatnánk meg, legalább pillanatokra. De nem, ez sem az igazi, elsősorban mert költőnk naiv festők modorában idézi fel:

*„Örömben ül Gondban a világ
még nem tudja mit hozott a hajnal
Föld Föld drága úri bölcső
Minotaurusz születik Angyal”*

Ön persze csal, mondhatnánk és joggal, a költőnek, ha játszanánk, vagy egyszerűen és közvetlenül kiabálhatnánk: nem ér a nevem s kiszállhatnánk a játékból. De hiszen ön beleírja saját felismeréseit a századfordulós szófestménybe ...

És így tovább. Kapcsolódnak egymáshoz ezek a versek, a nyugalanság kapcsolja egymáshoz őket s az önmagát hajszoló költő lelkiállapota is nyugtalanítani kezd, vajon mikor nyugszik meg, rálel-e a nyugalomra látomásaiban, emlékeiben, nosztalgikus és ironikus helyzetfelidézéseiben?

(6. *Eszük felé*) A kötet és Oláh költészete szempontjából is fontos versek következnek ezután, a Hamlet ládája, vagy Bernády György litániája, Teleki Samu, az utazó és a torokszorító Mondd hogy mégsem, s világos lesz, hogyha a költő sehol sem érzi jól magát, sem a megidézett szellemek világában, sem saját ideidézett életében – akkor az útja csakis „északra” vezethet, az elsőre, a másodikra, most ne firtassuk. Bár A zenélő angyalban még fel-

idéződik metszet-élességgel egy elképzelt reneszánsz dél, az archaikus jelleg alól kibomlik a kérdés: „Ha nincs György akkor hol a sárkány” s hajszo-
hatjuk magunkat tovább. Felidéződik még egyébként logikusan Rousseau is
(Thoreau miért nem?), s szinte csattan a sor: „Vissza a természethez Vissza
Vissza, s noha kirándulunk még Baász Imre vagy Adorjáni Endre „világába”
is, előbb-utóbb megérkezünk a „második északra” ...

(7. *Helyzetjelentés*) Itt vagyunk tehát „a dagályos második északon”, fel-
idézett irodalmi emlékeink között, népballadahősök sorsán elmélkedve: itt
vagyunk.

Oláh utazása önkörén belül logikus volt, megérkezett oda, ahová vágyott, az
olvasót még elkíséri Adyval Csíkszentmártonba, de még ott sem „jó”. A vers
befejezése akár Oláh hatodik utazását is befejezhetné: „*Uccu bőregerem gyí
lovam Barassóba gyí*” – noha a könyv még tovább folytatódik, versek
születnek még s őket hatálytalanító felismerés is: „Ilyen napokon aludni
Egyebet semmit” ...

Jó lenne ha ebben maradhatnánk. Mégis még annyit: legalább még annyit el
kell mondanunk, hogy „tisztá szerencse ez a kötet, így ahogy van”. Ha töké-
letesebb lenne, talán bizonyos versei nem érnék el a kívánt hatást. Oláh
mintha még mindig nem ismerné képességei igazi határait, arányérzéke
sincs, de kalandjának eidosza éppen aránytalanságában rejlik.

Kíváncsiak vagyunk most, hogy visszatért a „járdára”, hogyan folytatja „a
repülését”; a könyv zárósorával fejezném be tehát: „a Marson most ősz van
éppen”, de tudjuk, hogy ez sem lesz. „állandóan” így, jönnek még semmihez
nem hasonlító tavaszok és hosszú forró nyarak is.

* *A második északon. Versek. Kritérium. 1983.*

Györffi Kálmán: MODERN-E A „MODERN”?

Bizony alaposan megváltozott a költészet, alaposan megváltozott a vers, pa-
naszkodik is eleget miatta a magát különben versszeretőnek mondó ember,
hogy ő nem érti ezeket a „modern szövegeket” sehogysem, de ha legalább
szövegek lennének, lenne bennük alany és állítmány, hogy értse az ember,
mit akar mondani az a költő, de semmi, csak szavak egymásra, egymás
mellé szórva, mint ezek itt: „*Fuzsitus vagy fuzsitos / De muzsikos a muzsikás
/ a muzsikos ha muzsikos*”.

Az igazság kedvéért gyorsan elmondjuk, nyugodtan elolvashatja mindenki az Oláh István legújabb verskötetét*, kevés hasonló szövegrészt talál majd benne, és azokat is megérti, elfogadja, sőt befogadja majd az egész ismeretében.

Mert van ennek a kötetnek egy sajátossága, poézise (anélkül, hogy az egyes versek önnön értéküket elveszítenék, és anélkül hogy alárendelődnének egymásnak), ötvennégy vers füzérében valósul meg, tartalmi és motívumkörök gazdagodnak, teljeseznek ki a versek olvasása folyamán... Annak másodlagos az érdekessége, hogy Marosvásárhely köré, vagy mondjuk inkább így, a fogalom köré gyűrűznek ezek a versek – a költő szülővárosáról van szó – a Forrás-nemzedék költőinek tématárában közismerten fő helyet foglal el a szülőföld. Ami elsősorban érdekes: mit tud ebből a témából kihozni a költő? Mi újat tud mondani a legjobb (mert ne felejtsük el, hogy erre a motívumra rengeteg gyenge vers is született tájainkon) szülőföld-versek után? Ami elsősorban adódik, a nosztalgia az elveszett gyerekkor elvesztett tájai iránt és ennek időben történeti végtelenné való tágítása, ok és okozati összefüggéseinek felmutatása. Mindez megvan ezekben a versekben. Mitizálás történik, hűségesen az erdélyi szülőföld-versek hagyományaihoz. Akkor is, ha úgy tűnik néha, igen-igen tárgyias líra ez, akkor is, ha néha a konkrét vershez lesz hasonlatos, mint a Leckekönyv-béli Mm. és M. kezdő nyelvleckeszövegszerű dialógusa: „*Mme Petit asszonyom jó napot / Parancsol egy pohár vizet / Inkább egy pohár bort / Tud kocsit vezetni / Szép idő van / Csúf idő van*”. Még akkor is, ha a modern vers minden eszköztára felvonul, ha szövegtestbe költözik a rím és ritmus, narratív, depoetizált közlésegységekből alakul a verstömb, ha a mélyvonulat kibontásához a teljes szövegfelfejtést követeli meg a költő.

Mert érdekes ez a verselés. Ha a hagyományos verset szubjektív lírának nevezzük, és mint ilyen mentes a modern vers, az objektív líra minden áttételességétől, úgy hiába tördeli a költő akár a legmodernebbnek tűnő optikai formába versét (illetve részletét), az eredmény hagyományos, csupán érzelmi hatásával követhető vers lesz: „*kutya-/hideg/ aszfalt-/meleg/ séta-/téri/vásár-/helyen/ide-/oda/tengőd-/tél*”, olvashatjuk a versoszlopot a 24. oldalon két hasonló tördelésű oszlop mellett, ezeket függőleges vonal választja el egymástól, az utolsó oszlop: „*tőle/messze/ kedvem/szegve/tila-/lom/ vásár-/helyen/ vásár-/helyem /sira-/tom*”. Bárhogy is nézem, szubjektív líra, hagyományos verselés ez. Ugyanezen az oldalon ugyanebben a versben a legmodernebb versmegoldás: utcanevek (és más egyebek) egymás alá írva – lehet gondolkozni, mi a szerepük a vers egészében? Szakemberek ilyenkor konnotatív jelentésről beszélnek: bizonyos szövegösszefüggésben a legközönségesebb utcanevek is, – mint teszem azt; szántó utca, vető utca, arató utca –

poétikai funkciót nyerhetnek, maradéktalanul helyettesíthetik a hagyományos költészet jelzőjét, metaforáját, sőt...

Mondom, történik mindez ugyanabban a versben. Hogy miért érdekes ez a verselés? Mert ennyire természetesen keverednek egymással a hagyományos és modern megoldások, a költő mindkét formát óriási tudással és rutinnal kezeli.

(De:)

Mintha valahogy a középutat választaná a költő a modern versforma és a hagyományos versforma között, mintha valahogy nem akarna maradéktalanul ráhagyatkozni a modern vers eszközeire: hadd hordozzák a versgondolatot, mintha valahogy maga sem érezné eléggé „poétikusnak” az objektivizált líra precíz szóhalmazát, hagyja beszüremelni a versbe az érzelmeket, a lírai ént és ebben a pillanatban elveszíti sokértelműségét és sokértékűségét a szöveg. (Talán ezért érzem, hogy akkorát esik pl. a Töredék című vers a végén.) Mindezzel együtt egyenletesnek, nívónak tartom a kötetet. Jónéhány versét legszívesebben szavalóművészeink figyelmébe ajánlanám. Talán éppen a főnnebb írtak miatt. Jómagam pedig elteszem emlékezetembe a Középkori krónika című verset.

És végezetül még valamiről szólnék, arról a sajátos, versesköteteteinkből igazán hiányzó, átpoétizált humorról, amelynek annyi szép sorát, strófáját találjuk e könyvben. Ki ne kapná fel a fejét egy ilyen százszázalékos sorra: „virgonc kentaur lóvátetten”?! És egy ilyen részletre: „*A fináncláb persze minden baj oka Második / József Királyasszony kicsi Jóskája Wienből / elküldte fináncait itt lábatlankodnak / a pipa körül*”. De sorolhatnám őket tovább, vég nélkül, szinte nincs versmondat, ahol ne csillanna fel egy ilyen telitalálat. **(Előre, 1983)**

* Oláh István: *A második északon*, Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1983.

Oláh István (Marosvásárhely, 1944. ápr. 16.)

A Babeş-Bolyai és a iaşi-i Al. I. Cuza Egyetemen végzettje. 1968-tól a Hargita munkatársa, 1985-től az Előre, 1989-től a Romániai Magyar Szó székelyföldi tudósítója. Díjak: Marosvásárhelyi Írók Egyesületének díja (1978, 1984), MTI-Press díj (1992, 1993, 1994), Széchenyi Társaság díja (1991). Verskötetei: *Álom a csodalúdról* (1971); *Gazdátlan tenger* (1974); *Kőkert* (Kv. 1977); *Az alakítás avagy a kísérleti költészet esélyei* (1978); *Sötétkamra* (1980); *A második északon* (1983); *Üvegharangjáték Csíkban* (Bp. 1992), *A virágmindenség fényképe* (1999), *Zsebrege*ny (2006)

